

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
OBCE ĽUBEĽA
na roky 2023 – 2030

október 2023

OBSAH

ÚVOD.....	2
ANALYTICKÁ ČASŤ	3
1 MIESTNE DANOSTI A MIESTNY POTENCIÁL	4
1.1 PRÍRODNÝ POTENCIÁL A PÔDNE POMERY	4
1.2 DEMOGRAFIA A ĽUDSKÉ ZDROJE	6
1.3 KULTÚRNO - HISTORICKÝ POTENCIÁL	9
1.4 ŠPORTOVÉ TRADÍCIE A VYBAVENOSŤ PRE ŠPORT	10
1.5 TRÁVENIE VOĽNÉHO ČASU	12
2 MIESTNA EKONOMIKA A PODNIKANIE	13
2.1 MIESTNE PODNIKANIE V PRIEMYSLE, SLUŽBÁCH, REMESLÁCH, POTRAVINÁRSTVE A POĽNOHOSPODÁRSTVE	13
2.2 MIESTNE SLUŽBY CESTOVNÉHO RUCHU	15
2.3 LESNÉ HOSPODÁRSTVO	16
3 MIESTNE VEREJNÉ SLUŽBY	17
3.1 ÚZEMNÉ PLÁNOVANIE A ÚZEMNÝ ROZVOJ	17
3.2 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	17
3.3 DOPRAVA	18
3.4 ENERGETIKA	19
3.5 ŠKOLSTVO	20
3.6 SOCIÁLNE A ZDRAVOTNÉ SLUŽBY	21
3.7 BÝVANIE	21
3.8 BEZPEČNOSŤ	22
4 SPRÁVOVANIE MAJETKU OBCE A VECÍ VEREJNÝCH	23
4.1 FUNGOVANIE OBECNEJ SAMOSPRÁVY	23
4.2 ROZPOČET A MAJETOK OBCE	23
4.3 KOMUNIKÁCIA SAMOSPRÁVY S OBČANOM	26
5 SWOT ANALÝZA.....	27
STRATEGICKO - PROGRAMOVÁ ČASŤ	30
STRATEGICKO - PROGRAMOVÁ ČASŤ	31
FINANČNO - REALIZAČNÁ ČASŤ	39
FINANČNO - REALIZAČNÁ ČASŤ	40
VÝCHODISKÁ REALIZAČNEJ ČASŤI	40
VÝCHODISKÁ FINANČNEJ ČASŤI.....	45
Zoznam skratiek.....	52
Zoznam východiskových dokumentov.....	55
PRÍLOHY	56
Príloha 1.....	57
ZÁSObNÍK PROJEKTOV a AKČNÝ PLÁN obce Ľubela pre obdobie 2023 - 2030	57
Príloha 2.....	59
TYPOVÉ AKTIVITY pre jednotlivé opatrenia PHSR obce Ľubela na roky 2023 - 2030	59

ÚVOD

Obec Ľubľa patrí podľa administratívneho členenia do okresu Liptovský Mikuláš, ktorý je súčasťou Žilinského kraja. Nachádza sa v Liptovskej kotline asi 19,2 km východo - južne od mesta Ružomberok a 14,9 km západo - južne od mesta Liptovský Mikuláš.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (ďalej ako PHSR) je strednodobý strategický dokument, ktorý je základný programový dokument samosprávy, spracovaný za účelom riešenia súčasných a budúcich ekonomických a sociálnych problémov za efektívneho využitia všetkých zložiek jeho miestneho potenciálu (ekonomického, prírodného i demografického). Je vypracovaný na základe zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z.z. a v zmysle aktuálne platnej Metodiky tvorby PHSR z roku 2020.

Zodpovednosť za jeho implementáciu preberá obecná samospráva. Priebežná implementácia PHSR je nevyhnutnou podmienkou **zlepšovania kvality života obyvateľov obce**, ktorí majú príležitosť aktívne participovať na rozvoji obce či už pri jeho tvorbe, priebežnej aktualizácii alebo implementácii tým, že sa iniciujú alebo zapájajú do obecných aktivít a rozvojových projektov.

Zhrnutím analytickej časti tohto dokumentu je prehľad silných a slabých stránok obce a príležitostí a ohrození z vonkajšieho prostredia. Dokument tiež identifikuje potenciál rozvoja obce, jej aktuálne potreby a možnosti v kľúčových kompetenciách, ktoré obecná samospráva zastrešuje. V strategicko - programovej časti dokumentu je zadefinovaná vízia a strategické ciele a tiež opatrenia a aktivity, ktoré vedú k ich aktívnemu napĺňaniu. Vo finančno - realizačnej časti je definovaný systém monitorovania PHSR a možnosti viaczdrojového financovania rozvoja obce, vrátane Akčného plánu projektových priorít pre obdobie rokov 2023 až 2030.

Zmluvným spracovateľom PHSR obce Ľubľa sa stalo **OZ Partnerstvo pre MAS Dolný Liptov**, ktorého je obec spolupracujúcim partnerom.

Zmluvný partner: OZ Partnerstvo pre MAS Dolný Liptov

❖ Odborný garant

Ing. Rastislav Horvát

❖ Odborné spracovanie dokumentu

Ing. Iveta Niňajová, PhD.

❖ Analytické práce

Mgr. Veronika Mikulková

❖ Administratívne práce

Ing. Katarína Čižmáriková

ANALYTICKÁ ČASŤ

1 MIESTNE DANOSTI A MIESTNY POTENCIÁL

Ak má samospráva zámer, systematicky a koncepčne vytvárať a zlepšovať podmienky pre život svojich obyvateľov na území obce, mala by v plnej miere rešpektovať miestne danosti a miestny potenciál, ktoré spoločne vytvárajú isté jedinečné špecifiká, ktoré významne ovplyvňujú smerovanie a intenzitu rozvoja obce.

1.1 PRÍRODNÝ POTENCIÁL A PÔDNE POMERY

Obec Ľubľa sa nachádza v okrese Liptovský Mikuláš v južnej časti Liptovskej kotliny v doline Kľačianky na nive a pri ľadovcovom kuželi, **na úpätí Nízkyh Tatier**. Ľubľa je vidieckou obcou strednej veľkosti.

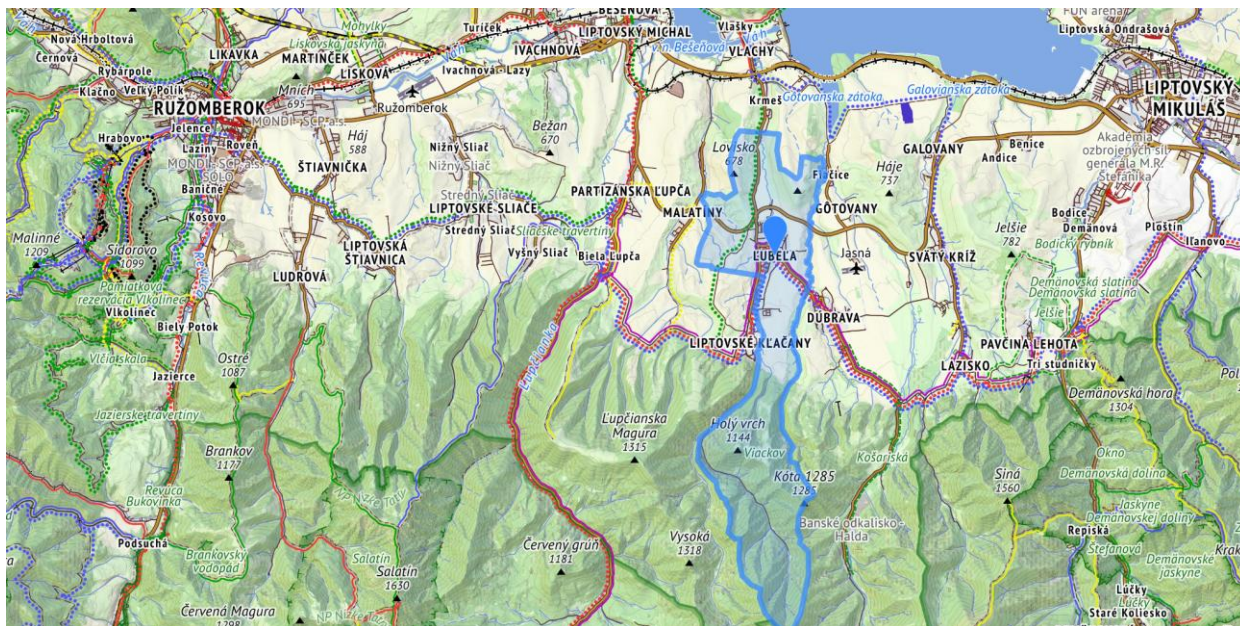
Nadmorská výška v strede obce je 610 m n. m. a v chotári od 560 do 1 285 m. n. m. Severnú pahorkatinnú časť chotára v kotline tvorí treťohorné pieskovcovo-ílovcové súvrstvie. Na svahoch sú miestami zosuvy. Najvyššie chrbty sú zvyškami vrchotretihornej úrovne. Južnú časť v pohorí pokrýva prevažne smrekový les, miestami lúky. **V kryštaliniku Ľubľskej doliny je antimonitové zrudnenie (bývalé bane).**

V katastri obce Ľubľa sa vypína **Holý vrch** (1 144 m n.m.) a najvyšší vrchol katastra má názov **Kóta** (1 285 m n.m.).

Lesné pozemky zaberajú 46% katastrálneho územia Ľubľe. Vyskytuje sa tu celá škála drevín ako smrek, jedľa, borovica, smrekovec, kosodrevina, buk, javor, breza, lipa, jaseň, jarabina a pod.

Územím obce preteká **potok Kľačianka** prameniaca v Liptovských Kľačianoch. Na území sa nachádzajú aj **minerálne pramene**.

Susedí s katastrami siedmich obcí: Vlacha, Gôtovany, Dúbrava, Liptovské Kľačany, Partizánska Ľupča a Malatíny.

Zdroj: www.freemap.sk

Obec Ľubľa leží pod severnými svahmi Nízkyh Tatier. Nízke Tatry sú **pohorie** a **geomorfologický celok** v **Západných Karpatoch**, v centrálnej časti má vyhlásený **národný park** – NAPANT. Geomorfologický celok sa člení na dva

geomorfologické podcelky: **Ďumbierske Tatry** v západnej a **Kráľovohoľské Tatry** vo východnej časti, ktoré sú oddelené údoliami riečok **Boca** a **Štiavnička**. Pohorie Nízke Tatry sa tiahne v dĺžke 95 km smerom zo západu na východ medzi údoliami **Váhu** a **Hrona**. Hlavný hrebeň dosahuje štyrmi vrcholmi výšku nad 2 000 m.

V lesnom komplexe od obce po hlavný hrebeň Nízkych Tatier je hojnosť zveri – jelenia, srnčia, diviacia, medveď, vlk, rys, divá mačka, jazvec, líška a menej tetrovov, hlucháňov, hôlniakov a ďalších druhov drobnej zveri a vtákov. Na hlavnom hrebene sa občas objavajú kamzíky migrujúce za pastvou. Na území NAPANT-u sa nachádza okrem bežných druhov aj 29 chránených druhov bezstavovcov, 145 chránených druhov stavovcov (z toho 98 druhov vtákov), 145 chránených druhov rastlín, 10 ohrozených druhov, 54 veľmi zraniteľných druhov, 19 západokarpatských endemitov, 4 západokarpatské paleoendemy, 9 karpatských endemitov a 18 karpatských subendemitov.

Kľačianska dolina je **dolina** na severnej strane **Nízkych Tatier**. Preteká ňou potok **Kľačianka**. Prechádza ňou asfaltová cesta a dolina nie je turisticky sprístupnená.

Ľubel'ská dolina leží na severnej strane **Nízkych Tatier**. Ústí do **Kľačianskej doliny** a preteká ňou **Ľubel'ský potok**. Vede do nej asfaltová cesta a dolina nie je turisticky sprístupnená. Je súčasťou katastrálneho územia obce **Ľubelňa**.

Kľačianka je ľavostranný prítok Váhu. Meria 16 km a je tokom III. rádu. Na hornom toku vytvára približne 8 km dlhú, prevažne zalesnenú Kľačiansku dolinu s menšími tiesňavami vo vápencoch. Pramení na severo severozápadnom úpätí **Chabenca** (1 955 m n. m.) v Nízkych Tatrách, na východnom svahu vrchu **Krámeč** (1 522,8 m n. m.) v nadmorskej výške približne 1 420 m n. m.. Od prameňa tečie sprvu na krátkom úseku smerom na severozápad, juhovýchodne od vrchu Vysoká (1 318 m n. m.) sa stáča na sever a tečie Kľačianskou dolinou. Na strednom toku vytvára výrazný oblúk prehnutý na západ, sprava príberá Ľubel'ský potok a na krátkom úseku pokračuje severovýchodným smerom. Nad obcou Liptovské Kľačany sa definitívne stáča na sever, vteká do Liptovskej kotliny, kde najprv preteká východným okrajom intravilánu Liptovských Kľačian. Pod obcou sa zľava oddeľuje vedľajšie rameno (ktoré sa následne na úseku dlhom cca 400 m ďalej rozvetvuje), pričom obe korytá pretekajú intravilánom obce **Ľubelňa**. Na severnom okraji obce sa vedľajšie rameno spája s hlavným korytom (596,9 m n. m.), Kľačianka podteká štátnu cestu č. **18** a následne preteká cez **Krmeš**. Napokon sa stáča viac na severoseverozápad, podteká železničnú trať č. **180** a **diaľnicu D1**, preteká obcou **Vlachy** a neďaleko obce ústí do **Váhu**.

Prírodné zaujímavosti v obci:

- ❖ **Kameňolom na "Chrasti"** v rozsahu na 20 laktorov patrí kráľovo-ľubel'ským urbarialistom. Lámu vápenec na Stupavy a do fundamentov. Hľadaniská na antimónit sa nachodia v doline "Kráľovänke", ktoré patria famílii Bathánovskej a Pongráčovskej. Už sa tu aj pracovalo, ale bane pred 20 rokmi pre nemeckú konkurenciu zanikly (Ján Volko-Starohorský, 1924).

Územie obce sa skladá z katastrálneho územia Ľubelňa s **celkovou rozlohou 1 746 ha**. Ide o jeden z menších katastrov okresu Liptovský Mikuláš. Zaberá **1,3% výmery okresu Liptovský Mikuláš**, pričom poľnohospodárska pôda zaberá **1,87%** rozlohy poľnohospodárskej pôdy okresu.

CELKOVÁ VÝMERA ÚZEMIA OBCE k 31.12.2022 (v m ²)				
Územie	Poľnohospodárska pôda (PP)	Nepoľnohospodárska pôda (NPP)	podiel PP	Celková výmera
Ľubelňa	8 084 390	9 373 567	46,31%	17 457 957
okres Liptovský Mikuláš	432 663 324	908 371 025	32,26%	1 341 034 349
podiel obce na okrese v %	1,87%	1,03%		1,3%

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, VBD_SK_WIN: pl5001rr

Z poľnohospodárskej pôdy mali v roku 2022 najväčšiu výmeru (55,9%-ný podiel na celkovej výmere) Trvalé trávne porasty, pričom Orná pôda zaberá 41,49%. V obci je evidovaných aj 0,12% ovocných sádov, ako v jednej z mála obcí regiónu Liptov.

VÝMERA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY v obci Ľubelňa k 31.12.2022 (v m²)

Druh poľnohospodárskej pôdy (PP)	2015	2022	podiel	2022/2015	
				abs. zmena	zmena v %
Orná pôda	3 362 011	3 354 183	41,49%	- 7 828	-0,23%
Záhrada	200 755	201 546	2,49%	791	0,39%
Ovocný sad	9 774	9 774	0,12%	0	0%
Trvalý trávny porast	4 521 081	4 518 887	55,90%	-2 194	-0,05%
Poľnohospodárska pôda - celkom	8 093 621	8 084 390	100%	- 9 231	-0,11%

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, VBD_SK_WIN: pl5001rr

Z nepoľnohospodárskej pôdy majú v roku 2022 najväčšiu výmeru (88,68%-ný podiel na celkovej výmere) Lesné pozemky, pričom Zastavaná plocha a nádvorie zaberá len malú časť z nepoľnohospodárskych pozemkov (7,30%). Na území obce je evidovaných 0,61% nepoľnohospodárskej pôdy ako Vodné plochy, pravdepodobne ide o potok Kľačianka.

VÝMERA NEPOĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY v obci Ľubelňa k 31.12.2022 (v m²)

Druh nepoľnohospodárskej pôdy (NPP)	2015	2022	podiel	2022/2015	
				abs. zmena	zmena v %
Lesný pozemok	8 312 581	8 312 367	88,68%	- 214	0%
Vodná plocha	52 766	57 349	0,61%	4 583	8,69%
Zastavaná plocha a nádvorie	679 914	684 297	7,30%	4 383	0,64%
Ostatná plocha	319 075	319 554	3,41%	479	0,15%
Nepoľnohospodárska pôda - celkom	9 364 336	9 373 567	100%	9 231	0,10%

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, VBD_SK_WIN: pl5001rr

Medzi rokmi 2015 a 2022 sa výmera poľnohospodárskej pôdy znížila o 9 231 m², najmä v kategórii Orná pôda, a to na prospech nepoľnohospodárskej pôdy v kategórii Zastavaná plocha a nádvorie (4 383 m²) a Vodná plocha (4 583 m²), čiastočne z dôvodu rastúcej urbanizácie v obci.

1.2 DEMOGRAFIA A ĽUDSKÉ ZDROJE

Početom obyvateľov podľa Sčítania obyvateľov v roku 2021 (ďalej ako SOBD2021) patrí Ľubelňa medzi obce veľkostnej skupiny 1000 až 1999 obyvateľov a **na počte obyvateľov okresu Liptovský Mikuláš sa podieľa 1,69%-ami.**

Územie	Základné údaje k 1.1.2021		
	Priemerný vek	Hustota (os/km ²)	Počet obyvateľov
Ľubelňa	41,71	69,65	1 216
okres Liptovský Mikuláš	43,55	54,9	71 935
podiel na okrese v %			1,69%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021)

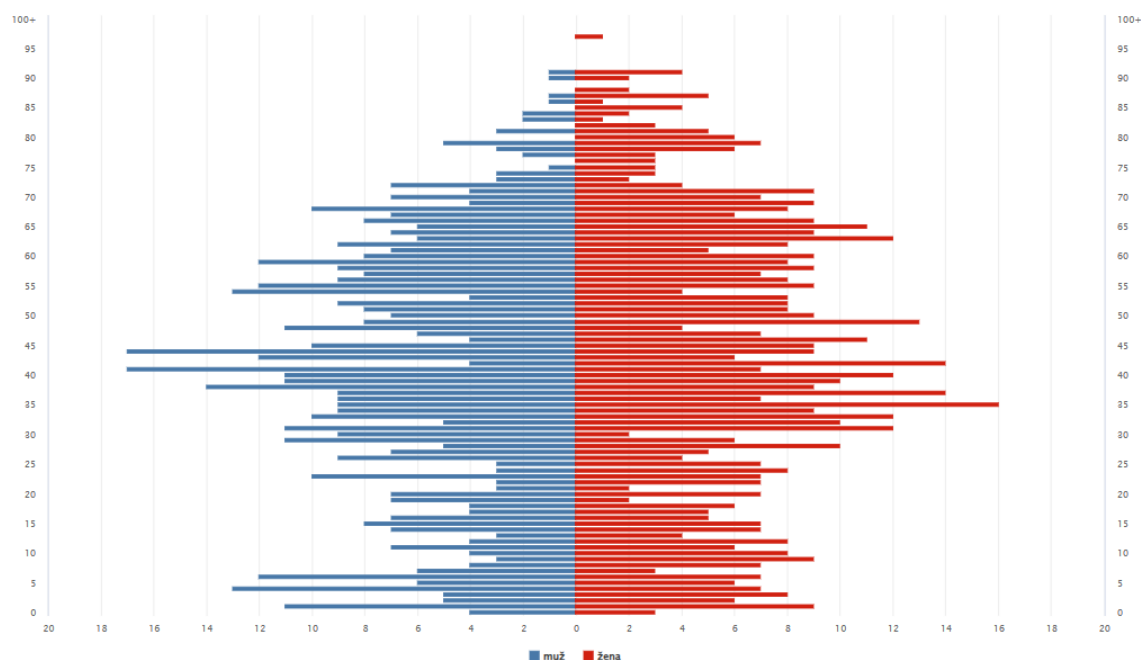
Pohlavie: V obci Ľubelňa žije o 36 žien (6,1% obyvateľov) viac ako mužov, kým v okrese Liptovský Mikuláš prevláda o 2,78% viac žien ako mužov.

Územná jednotka	Spolu	Muži	Ženy
Ľubelňa	1 216	590	626
podiel v %	100%	48,52%	51,48%
okres Liptovský Mikuláš	7 1935	34 966	36 969
podiel v %	100%	48,61%	51,39%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021 ,Z01_01_OK_SK0318_OB

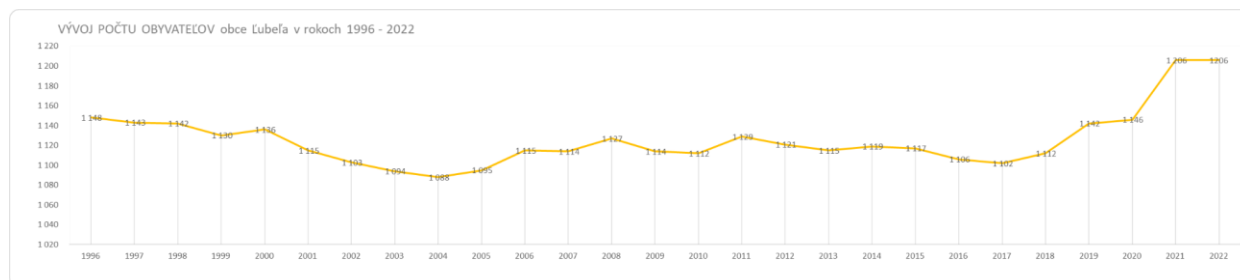
Ako ukazuje tento graf v obci Ľubľa je najviac žien vo veku 35 rokov (16 žien) a mužov vo veku 44 a 41 rokov (17 mužov).

Počet obyvateľov podľa jednotiek veku v obci Ľubľa k 1. 1. 2021

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021)

Obec Ľubľa patrí medzi obce okresu Liptovský Mikuláš, kde od roku 1996 počet obyvateľov klesal do roku 2004 (z 1 148 obyvateľov v roku 1996 na 1 088 obyvateľov v roku 2004). Od roku 2004 do roku 2017 bol zaznamenaný mierne kolísavý rast a od roku 2017 pomerne prudký nárast do roku 2021, kedy sa rast zastabilizoval na počte 1206 obyvateľov.

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, vbd_dem: om7006rr

Kým celkový prírastok obyvateľstva v roku 1996 predstavoval pokles o 7 obyvateľov, v roku 2006 to bol nárast až o 20 obyvateľov. Od roku 2016 sa prejavil opäť celkový pokles o 10 obyvateľov, kedy sa z obce odsťahovalo viac obyvateľov ako prisťahovalo. **V roku 2019 bol celkový prírastok obyvateľstva najvyšší v histórii až na úrovni 30 obyvateľov.** Od roku 2021 sa opäť objavil negatívny celkový prírastok, kým v roku 2022 bol nulový.

CELKOVÝ POHYB OBYVATEĽSTVA obce Ľubľa v rokoch 1996 - 2022

Ukazovateľ	1996	2001	2006	2014	2016	2019	2020	2021	2022
Živonarodení	7	9	16	14	12	17	7	9	7
Zomretí	10	19	16	10	13	13	19	15	19
Prirodzený prírastok obyvateľstva	- 3	-10	0	4	- 1	4	- 12	- 6	- 12
Migračné saldo	- 4	-3	20	0	- 10	26	16	- 4	12
Celkový prírastok obyvateľstva	-7	-13	20	4	-11	30	4	-10	0

Vekové zloženie: Obec Ľubel'a disponuje **67,19% obyvateľov v produktívnom veku**, pričom obyvateľov v predproduktívnom (deti a mládež do 14 rokov) je o 15 osôb menej (1,23%) ako v poproduktívnom veku (seniori nad 65 rokov).

Územná jednotka	Spolu	Predproduktívny vek (0-14 rokov)	Produktívny vek (15-64 rokov)	Poproduktívny vek (65 a viac rokov)
Ľubel'a	1 216	192	817	207
podiel v %	100%	15,79%	67,19%	17,02%
okres Liptovský Mikuláš	71 935	10 272	47 998	13 665
podiel v %	100%	14,28%	66,72%	19,00%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_03_OK_SK0318_OB

Vzdelanie: Až 22,45% obyvateľov obce Ľubel'a má ukončené úplné stredné vzdelanie s maturitou, čo je ale menej ako v prípade stredného odborného vzdelania bez maturity, ktoré je na úrovni 26,56%. Vysokoškolské vzdelanie má ukončených 16,37% obyvateľov obce.

Územná jednotka	Spolu	bez ukončeného vzdelania – osoby vo veku 0-14 rokov	Základné	stredné odborné (učňovské) (bez maturity)	úplné stredné (s maturitou)	vyššie odborné	vysoko- školské	bez školského vzdelania – osoby vo veku 15 rokov a viac	nezistené
Ľubel'a	1 216	147	172	323	273	88	199	2	12
podiel v %	100%	12,09%	14,14%	26,56%	22,45%	7,24%	16,37%	0,16%	0,99%
okres Lipt. Mikuláš	71 935	7 305	10 778	15 029	18 696	4 075	13 600	155	2 297
podiel v %	100%	10,16%	14,98%	20,89%	25,99%	5,66%	18,91%	0,22%	3,19%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_06_OK_SK14318_OB

Rodinný stav: V obci Ľubel'a žije len o niečo viac (15 osôb) obyvateľov v manželskom zväzku ako slobodných.

Územná jednotka	Spolu	slobodný, slobodná	ženatý, vydatá	rozvedený, rozvedená	vdovec, vdova	nezistené
Ľubel'a	1 216	523	538	61	93	1
podiel v %	100%	43,01%	44,24%	5,02%	7,65%	0,08%
okres Liptovský Mikuláš	71 935	31 170	28 792	6 296	551	126
podiel v %	100%	43,33%	40,03%	8,75%	7,72%	0,18%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_05_OK_SK0318_OB

Národnosť: V obci Ľubel'a prevláda slovenská národnosť (97,53%), pričom z iných národností sa najviac objavuje česká národnosť (5 obyvateľov). Obec eviduje **jedného občana rómskej národnosti**.

Územná jednotka	Spolu	slovenská	česká	maďarská	rakúska	poľská	rómska	ostatné
Ľubel'a	1 216	1 186	5	3	0	0	1	21
podiel v %	100%	97,53%	0,41%	0,25%	0%	0%	0,08%	1,73%
okres Liptovský Mikuláš	71 935	67 110	630	122	4	65	320	3 684
podiel v %	100%	93,29%	0,88%	0,17%	0,01%	0,09%	0,44%	5,12%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_11_OK_SK0318_OB

Vierovyznanie: Dominantným vierovyznaním v obci Ľubel'a je rímskokatolícke vierovyznanie u 63,9% obyvateľstva, čo je približne o 30% vyššie ako v celom okrese Liptovský Mikuláš.

Územná jednotka	Spolu	bez vyznania	rímsko- katolícke	evanjelické	grécko- katolícke	ostatné	nezistené
Ľubel'a	1 216	230	777	161	12	0	16
podiel v %	100%	18,91%	63,9%	13,24%	0,99%	0%	1,32%
okres Liptovský Mikuláš	71 935	23 359	22 569	19 499	617	258	3 811

podiel v %	100%	32,47%	31,37%	27,11%	0,86%	0,36	5,3%
------------	------	--------	--------	--------	-------	------	------

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_15_OK_SK0318_OB

1.3 KULTÚRNO - HISTORICKÝ POTENCIÁL

Obec Ľubľa patrí **medzi najstaršie obce na Liptove, ktoré vznikli pred 11. storočím**. Najstaršia písomná správa o už existujúcej obci pochádza z roku **1278**. V tomto roku daroval kráľ Ladislav IV. Jánovi Galicusovi, majiteľovi Vlách, valónskej národnosti, územný majetok ležiaci medzi Ľubľou a Vlachmi, dovtedy patriaci k Ľubeli.

Do tohto roku bolo územie Ľubele výlučným majetkom uhorského kráľa. Kráľ si časť Ľubel'ských majetkov ponechal aj v 14. a 15. storočí. **Patrili ku hradnému panstvu Liptovského hradu**. Po zániku Liptovského hradu v roku 1474 bola kráľovská časť Ľubele pričlenená k majetkom hradu Likava. V tomto období sa pre spomínanú časť obce zaužíval názov Kráľovská (Kyrál Ľubele). Na začiatku 16. storočia bolo v Kráľovej Ľubeli 6 sedliackych usadlostí, jedna usadlosť richtára a dve usadlosti slobodníkov (libertínov). **Od stredoveku boli oblasti Kľačian, Dúbravy a Ľubele predmetom záujmu bohatých ťažiarov najmä z okolia Banskej Bystrice a Banskej Štiavnice. V tomto období sa v údolí Kľačianky ťažilo najmä zlato**. Od konca 16. storočia sa časť Ľubele vo vlastníctve zemanov nazývala Zemianska Ľubľa (Lwbele Nymes, Nyemes Lwbele).

Udalosti v Liptove (hladomor, cholera) na konci 16. storočia a začiatku 17. storočia spôsobili úbytok obyvateľstva v tejto oblasti. V roku 1831 postihla celý Liptov a iné oblasti Uhorska dovtedy nevídaná epidémia cholery. Už pred vypuknutím epidémie v Liptove bolo 15. júla 1831 vydané krajinské nariadenie, ktoré malo zamedziť šírenie cholery. Cholera sa v Liptove prejavila prvýkrát 25. júla 1831 a trvala až do 15. januára 1832. V Ľubeli vtedy zomrelo 81 ľudí. Od polovice 19. storočia v Ľubeli existovala rímsko-katolícka škola. Mená učiteľov v tomto období nie sú známe. V roku 1900 si postavili novú drevenú budovu jednotriednej školy. Prvým učiteľom bol tunajší roľník Adam Bubniak Dípko. Neskôr bola škola trojtriedna a na jej čele stál správca-učiteľ Ambróz Lukáč. **Rímsko-katolícka škola v Ľubeli existovala do roku 1945**, keď bola pretvorená na Národnú školu. Po vzniku Československej republiky v roku 1918 nasledovali aj v Ľubeli prevratné zmeny. **V roku 1923 v obci zorganizovali a zahrli prvé ochotnícke divadelné predstavenie**. V roku 1924 sa obidve obce zlúčili do jednej politickej obce s názvom Ľubľa. V roku 1932 vznikol v Ľubeli dobrovoľný hasičský zbor. Ešte pred vypuknutím Slovenského národného povstania odišla štvorčlenná skupina odbojárov pod vedením Petra Kubíka 9. augusta 1944 do partizánskeho tábora pod Prašivú a neskôr sa stali príslušníkmi brigády kapitána Jána Nálepku a 1. československej brigády M. R. Štefánika. Po ústupe partizánskych a vojenských jednotiek do hôr, boli obyvatelia obce v úzkom kontakte s partizánskym oddielom Kirov a štvrtou partizánskou brigádou.

Od januára 1945 bolo v Ľubeli umiestnených 74 evakuantov z východného Slovenska. Po tom, čo v marci 1945 partizáni napadli v obci nemeckú hliadku a zastrelili dvoch nemeckých vojakov, nasledovali represálie. Trestná jednotka SS 24. marca 1945 obkľúčila obec. Najprv ju ostreľovala a potom obsadila. Nemeckí vojaci zastrelili 4 ľudí, zapálili 6 domov a 19 hospodárskych budov. Do koncentračných táborov nakoniec odvliekli 31 obyvateľov. Obec bola oslobodená 4. apríla 1945 sovietskou armádou a 1. čs. armádnym zborom.

Kultúrne zaujímavosti v obci:

- ❖ **Murovaná dedinská zvonica**, jednoduchá bielená stavba na pôdoryse štvorca s drevenou nadstavbou a stanovou strechou.
- ❖ **Drevená dedinská zvonica**, **ľudová** drevená stavba na pôdoryse štvorca s otvoreným poschodím a ihlancovou helmicoú,
- ❖ starý **cintorín**, ktorý patrí rímsko-katolíckej cirkvi,
- ❖ dve historické kúrie,
- ❖ kaplnka.

V registri národných kultúrnych pamiatok **nie je evidovaná žiadna národná kultúrna pamiatka (NKP)** na území obce Ľubľa.

Obec Ľubľa nemá schválené samostatné VZN s **miestnymi pamätihodnosťami**.

Na území obce **nie sú evidované žiadne divadlá, kiná, múzeá ani galérie**.

Kultúrny dom bol v roku 2020 **kompletne zrekonštruovaný** v rámci projektu “Zníženie energetickej náročnosti verejnej budovy v obci Ľubelňa”. Počas rekonštrukcie bola vybudovaná nová kotolňa, podlahové kúrenie v sále, nové rozvody elektriny a osvetlenia, zateplenie budovy, výmena okien a dverí. Kultúrny dom v obci slúži pre potreby užívania obce ale aj obyvateľov. Využíva sa na kultúrne a spoločenské podujatia. Kapacita sedadiel v sále je až 250 osôb.

Obec má zriadenú **obecnú verejnú knižnicu**. Obec eviduje počet čitateľov, ktorý sa od roku 2015 do roku 2022 pohybuje medzi 38 a 50 čitateľmi. Knižnica **neprešla modernizáciou**. Je potrebná výmena vybavenia a nákup knižničného systému na evidenciu.

VEREJNÁ KNIŽNICA v obci Ľubelňa								
Ukazovateľ	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
počet knižničných jednotiek	5 746	4 902	4 997	5 083	5 137	4 557	4 620	4 692

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, [ku5008rr]

V obci pôsobí **7 kultúrno-komunitných organizácií a spolkov pre mládež a dospelých**. Najstarším je **Ľubel'ské ochotnícke divadlo**, ktoré funguje už 100 rokov. Najvyšší počet členov má Miestny spolok Slovenského červeného kríža s počtom 100 členov. Mládež môže nájsť uplatnenie v Rade mládeže, ktorá má momentálne 15 členov.

PREHĽAD KULTÚRNYCH ORGANIZÁCIÍ A SPOLKOV v obci Ľubelňa k 31.12.2022				
Zameranie	Organizácia/Spolok	Členská základňa	Počet členov	Činnosť od roku
Kultúrne	Ľubel'ské ochotnícke divadlo	mládež/dospelý	25	1922
Komunitné	Miestny spolok Slovenského červeného kríža	dospelý	100	1956
Komunitné	Únia žien Slovenska	dospelý	80	1997
Komunitné	Jednota dôchodcov	dospelý	50	1999
Komunitné	Miestna organizácia Slovenského zväzu záhradkárov	dospelý	28	1964
Komunitné	Miestna organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov	dospelý	20	-
Komunitné	Rada mládeže	mládež	15	-

Zdroj: Interná evidencia obce

Medzi významné osobnosti narodené v obci patrí **Jonáš Bohumil Guoth**, ktorý bol príslušníkom liptovského šľachtického rodu. V roku 1833 **založil v Pešti prvú Spoločnosť lekársku-slovanskú v Uhorsku**. Absolvoval štúdium medicíny v Pešti a neskôr pôsobil ako lekár v Hybiach. Bol šíriteľom slovenských a slovanských kníh a časopisov. Blízko spolupracoval s Ľudovítom Štúrom. Bol aktívnym účastníkom a mecenášom národných, politických a buditeľských podujatí, tak isto bol funkcionárom spolku Tatrín a Matice slovenskej.

V obci je každoročne organizovaných **9 tradičných kultúrno-spoločenských podujatí**:

- ❖ Fašiangová bursa (január),
- ❖ Deň matiek (máj),
- ❖ Deň detí (jún),
- ❖ **Festival ochotníckych divadiel Ľubel'afest (júl)**,
- ❖ Súťaž vo varení guláša (august),
- ❖ Deň úcty k starším (október),
- ❖ Vianočný výstup na Viackov (december),
- ❖ Mikuláš (december),
- ❖ Mikulášske trhy (december).

1.4 ŠPORTOVÉ TRADÍCIE A VYBAVENOSŤ PRE ŠPORT

Obec Ľubelňa disponuje športovou infraštruktúrou a vybavením vo vlastníctve obce v podobe futbalového ihriska, multifunkčného ihriska, posilňovne a telocvične.

V obci pôsobí **Obecný športový klub TJ Partizán Ľubňa** pre dorast aj dospelých. Najstarším oddielom je práve futbalový oddiel s počtom 85 členov. Dlhšiu históriu má aj stolnotenisový klub, ktorý funguje od roku 1978. Turistický klub je zo všetkých obecných najmladší (2006), ale veľmi aktívny.

PREHĽAD ŠPORTOVÝCH ORGANIZÁCIÍ A ŠPORTOVÝCH KLUBOV v obci Ľubelňa k 31.12.2022

Šport	Športový klub	Členská základňa	Počet členov	Činnosť od roku
Stolný tenis	Obecný stolnotenisový klub Ľubelňa	mládež/dospelý	22	1978
Futbal	Obecný futbalový klub - TJ Partizán Ľubelňa	mládež/dospelý	85	1946
Turistika	Turistický oddiel TuristClub Ľubelňa	mládež/dospelý	20	2006

Zdroj: Interná evidencia obce

V obci sa pravidelne konajú **Majstrovstvá okresu jednotlivcov v stolnom tenise**, Turnaj TOP12 5. ligy v stolnom tenise, Majstrovstvá veteránov Liptova v stolnom tenise. V obci sú usporiadavané pravidelné futbalové zápasy, stolnotenisové majstrovstvá a turistický klub organizuje približne **21 turistických aktivít ročne**.

Pomerne známymi **športovými podujatiami** organizovanými v obci je **Ľubel'ský píl'us** (september) - futbalový turnaj pre starých pánov a **Beh Ľubel'ou** (september).

1.5 TRÁVENIE VOĽNÉHO ČASU

Pre trávenie voľného času detí obec vybudovala dve detské ihriská z celkového počtu **troch detských ihrísk**, ktoré sa v obci nachádzajú. Na území obce **nie je vybudovaný žiadny náučný chodník**.

Mládež sa organizuje v Rade mládeže, ktorej cieľom je byť hlasom mladých ľudí v obci. Jej hlavnou úlohou je zastupovať záujmy mladých ľudí, spolupracovať so samosprávou, sieťovať rôzne subjekty a skupiny, ktoré sa v obci venujú mládeži.

Územná jednotka	DETSKÉ IHRISKÁ		NÁUČNÉ CHODNÍKY	
	Existujúci počet	Z toho ihrísk vo vlastníctve obce	Dĺžka náučných chodníkov v m	Z toho chodníky vo vlastníctve obce
Ľubelňa	3	2	0	0

Zdroj: Interná evidencia obce

2 MIESTNA EKONOMIKA A PODNIKANIE

V okrese Liptovský Mikuláš sú dlhodobo **priemerné mesačné nominálne mzdy zamestnancov** nižšie ako v Žilinskom kraji (v roku 2022 o 136 Eur), pričom od roku 2016 vzrástli o 50,83%. **Miera evidovanej nezamestnanosti** sa v roku 2022 hýbala v okrese Liptovský Mikuláš na úrovni 5,26%, pričom v Žilinskom kraji to bolo 4,63%.

EKONOMICKÉ UKAZOVATELE za okres Liptovský Mikuláš				
Ekonomický ukazovateľ	2016	2022	2022/2016	
Miera evidovanej nezamestnanosti v %	8,25%	5,26%	-2,99%	-36,24%
Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v Eur	836 €	1 261 €	425 €	50,83%

Zdroj: ŠÚSR, pr3108rr, np3110rr

Podľa Sčítania obyvateľstva v roku 2021 je v **obci Ľubľa 52,3% obyvateľov ekonomicky aktívnych obyvateľov**, pričom prevládajú zamestnanci, ktorých je 7,2-krát viac oproti podnikateľom. Väčšina obyvateľov dochádza za prácou buď do okolitých obcí alebo mesta Liptovský Mikuláš a iných väčších miest.

EKONOMICKY AKTÍVNE OBYVATEĽSTVO obce k 1.1.2021		
Územná jednotka	Počet	Podiel na celkovom obyvateľstve
Ľubľa	636	52,3%
okres Liptovský Mikuláš	35 391	49,2%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_17_OK_SK0318_OB

Územná jednotka	Spolu	Zamestnanec	Podnikateľ	Nezistené	iné
Ľubľa	636	526	73	36	1
podiel v %	100,00%	82,7%	11,48%	5,66%	0,16%
okres Liptovský Mikuláš	35 391	28 161	4 357	2 718	155
podiel v %	100,00%	79,57%	12,31%	7,68%	0,44%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_17_OK_SK0318_OB

Za sledované obdobie rokov 2016 až 2021 **vzrástol počet podnikateľov v obci o 11,3%** (19 subjektov), pričom početnosť fyzických osôb podnikateľov, živnostníkov vzrástla takmer rovnako (po 1 až 2 subjektov). Počet právnických osôb stúpol významne až o 16 subjektov (84,2%).

Územná jednotka	Fyzické osoby - podnikatelia				Živnostníci				Právnické osoby				PODNIKATELIA celkom			
	2016	2021	2021/2016		2016	2021	2021/2016		2016	2021	2021/2016		2016	2021	2021/2016	
Ľubľa	77	78	1	1,3%	72	74	2	2,8%	19	35	16	84,2%	168	187	19	11,3%
okres Lipt. Mikuláš	2 041	2 155	14	0,7%	1 850	1 980	130	7%	1 712	2 185	473	27,6%	5 603	6 320	717	12,7%

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, VBD_SK_WIN: og3011rr, VBD_SK_WIN: og3008rr

2.1 MIESTNE PODNIKANIE V PRIEMYSE, SLUŽBÁCH, REMESLÁCH, POTRAVINÁRSTVE A POĽNOHOSPODÁRSTVE

Obec Ľubľa nemá zriadený **obecný podnik** v obci nikto nevykonáva verejnoprospešné práce.

Z tých podnikateľských subjektov, ktorí majú na obci evidované sídlo svojho podnikania, obec eviduje tých najvýznamnejších - 8 podnikateľských subjektov a 4 farmári, ktorí sú uvedení v tabuľke nižšie.

Oblasť podnikania	Podnikateľ	Remeselníci	Poľnohospodári, farmári a SHR
Stavebná činnosť	❖ AKGEO s.r.o.		
Drevovýroba a stolárstvo	❖ Antol Budvesel, ❖ Miroslav Budvesel,		
Opravné áut	❖ AUTOKOMPLET - LM s.r.o.,		
Potravinárstvo			❖ Cyril Hrnčiar (chov drobných hospodárskych zvierat), ❖ Ervín Turčiak (pestovanie obilnín), ❖ Húleková Anna (chov dojnic, ošípaných), ❖ Ing. Štefan Rojček (chov oviec a kôz),
Výroba strojov a prístrojov	❖ LIPTOV výťahy - MB, s.r. o.,		
Kaderníctvo	❖ KADERNÍCTVO Lucka, ❖ Lucia Grečnerová (kaderníctvo a kozmetika),		
Iné služby	❖ EKOMONT Profi s.r.o. (predaj a servis okien)		

Zdroj: Interná evidencia obce

Ekonomická aktivita: V obci Ľubľa bolo k 1.1.2021 evidovaných 529 pracujúcich v produktívnom veku (43,5%) a 81 pracujúcich dôchodcov (6,6%). Nepracujúcich dôchodcov obec evidovala 231 obyvateľov (19%) a **31 obyvateľov bolo evidovaných ako nezamestnaných (2,55%)**. V domácnosti na materskej, rodičovskej dovolenke alebo dobrovoľne (osoba v domácnosti) zotrvávalo 79 osôb (6,49%).

Územná jednotka	Spolu	pracujúci (okrem dôchodcov)	pracujúci dôchodca	dôchodca	osoba v domácnosti	osoba na materskej dovolenke	osoba na rodičovskej dovolenke	nezamestnaný	dieťa do začatia povinnej školskej dochádzky	žiak ZŠ	žiak SŠ	študent VŠ	iná	nezistené
Ľubľa	1 216	529	81	231	53	6	20	31	93	104	45	19	0	4
podiel v %	100%	43,5%	6,66%	19%	4,36%	0,49%	1,64%	2,55%	7,65%	8,55%	3,7%	1,56%	0%	0,33%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_16_OK_SK0318_OB

Kategórie zamestnania: V obci Ľubľa bolo k 1.1.2021 najviac zamestnancov evidovaných na pracovných pozíciách Špecialista (17,97%), Pracovník v službách a obchode (16,73%) a Technik a odborný pracovník (12,63%).

Územná jednotka	Spolu	Príslušníci ozbrojených síl	Zákondarcovia, riadiaci pracovníci	Špecialisti	Technici a odborní pracovníci	Administratívni pracovníci, úradníci	Pracovníci v službách a obchode	Kvalifikovaní robotníci a remeselníci	Operátori a montéri strojov a zariadení	Pracovníci v poľnohospodárstve a lesníctve	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	Nezistené
Ľubľa	562	4	27	101	71	42	94	63	44	2	38	76
podiel v %	100%	0,71%	4,8%	17,97%	12,63%	7,47%	16,73%	11,21%	7,83%	0,36%	6,76%	13,52%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_18_OK_SK0318_OB

Odvetvie klasifikácie ekonomických činností (OKEČ): V obci Ľubľa bolo k 1.1.2021 najviac pracujúcich evidovaných v Veľkoobchode a maloobchode (17,3%), v Priemyselnej výrobe (15,41%) a Vzdelávaní (7,55%).

OKEČ	početnosť	podiel v%
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	22	3,46%
Ťažba a dobývanie	1	0,16%
Priemyselná výroba	98	15,41%
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	2	0,31%
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	23	3,62%
Stavebníctvo	43	6,76%
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	110	17,30%

OKEČ	početnosť	podiel v%
Doprava a skladovanie	30	4,72%
Ubytovacie a stravovacie služby	20	3,14%
Informácie a komunikácia	6	0,94%
Finančné a poisťovacie činnosti	7	1,1%
Činnosti v oblasti nehnuteľností	9	1,42%
Odborné, vedecké a technické činnosti	30	4,72%
Administratívne a podporné služby	12	1,89%
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	36	5,66%
Vzdelávanie	48	7,55%
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	43	6,76%
Umenie, zábava a rekreácia	12	1,89%
Ostatné činnosti	6	0,94%
Nezistené	78	12,26%
Spolu	636	100%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z01_19_OK_SK0318_OB

2.2 MIESTNE SLUŽBY CESTOVNÉHO RUCHU

Obec Ľubľa je členom záujmového združenia právnických osôb **Klaster Liptov - združenie cestovného ruchu**, cez ktoré ovplyvňuje aj činnosť oblastnej organizácie cestovného ruchu Región Liptov, kde je Klaster Liptov jedným z členov.

Obec sa profiluje a zviditeľňuje ako športovo založená obec so zameraním na futbal a stolný tenis, ako aj cez činnosť dobrovoľného hasičského zboru, ale venuje sa aj propagácii svojho kultúrno - historického dedičstva a jeho interpretácii. Návštevníkmi obce sú najčastejšie návštevníci Liptovskej Mary.

PREHĽAD PRIMÁRNEJ PONUKY CESTOVNÉHO RUCHU obce Ľubľa k 31.12.2022				
Zložka ponuky	PRÍRODA	KULTÚRA A HISTÓRIA	ŠPORT	ATRAKCIE
Ľubľa	Klačianska dolina	2 zvonice	Ľubľský pífus (futbalový turnaj zrelých pánov)	Mlyn u Hazuchov
		Mlyn u Hazuchov	Beh Ľubľou	

Zdroj: Interné spracovanie obce

Podľa štatistickej evidencie Štatistického úradu SR (zostava cr3809qr) **nie je evidované žiadne ubytovacie zariadenie** z obce Ľubľa. Podľa ubytovacích portálov boooking.com a mageubytovanie.sk sú v obci Ľubľa k dispozícii **9 ubytovacích zariadení** (Chalupa Ninka, Chalupa u Urbanov, Privat Luna, Apartmány Danka, Hostinec Banik, Drevenica u Štechov, Chalupa Podkova, Drevenica Santa Fe, Chalupa Borka).

Obec Ľubľa má zavedenú daň z ubytovania vo výške 0,20 Eur na prenocovanie. V roku 2022 evidovala **jedného platiteľa dane z ubytovania**.

PREHĽAD VYBRANEJ DANE Z UBYTOVANIA v obci Ľubľa za obdobie rokov 2017 - 2022						
Ukazovateľ	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vybraná daň z ubytovania ročne v Eur	0 €	26 €	129,40 €	111,80 €	49 €	73,20 €
Sadzbá miestnej dane v Eur	0,20 €	0,20 €	0,20 €	0,20 €	0,20 €	0,20 €
Počet platiteľov dane	0	1	2	2	2	1

Zdroj: Interná evidencia obce

2.3 LESNÉ HOSPODÁRSTVO

V katastri obce Ľubľa hospodári jedno pozemkové spoločenstvo: **Pozemkové spoločenstvo bývalých urbárikov Ľubľa** založené v roku 2006. Pozemkové spoločenstvo Ľubľa eviduje 10 - 19 zamestnancov, s 350 podielníkmi a v roku 2022 hospodárilo so ziskom 122 812 Eur, ktorý vzrástol oproti roku 2021 o 51%, pričom tržby vzrástli o 39% na 254 345 Eur.

3 MIESTNE VEREJNÉ SLUŽBY

3.1 ÚZEMNÉ PLÁNOVANIE A ÚZEMNÝ ROZVOJ

Obec Ľubľa má spracovaný a schválený Územný plán z roku 2016 aktualizovaný dvomi Zmenami a doplnkami.

3.2 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Služieb, ktoré sa týkajú starostlivosti o životné prostredie z úrovne miestnej samosprávy je niekoľko. Dôležitosť tejto témy narastá najmä v súvislosti s hroziacou **klimatickou zmenou**, čo prináša viaceré výzvy pre obce a mestá v oblasti najmä zadržiavania vody v krajine a hospodárenia s vodou formou tzv. zelenej a modrej infraštruktúry.

Medzi hlavné kompetencie, ktorými sa miestna samospráva zaoberá patrí: **(1) Starostlivosť o zeleň a verejné priestranstvá, (2) Protipovodňové opatrenia, (3) Hospodárenie s pitnou vodou a odkanalizovanie, (4) Odpadové hospodárstvo, (5) Environmentálne vzdelávanie.**

Starostlivosť o zeleň a verejné priestranstvá: Pasportizácia stavu verejnej zelene **nebola zatiaľ v obci zrealizovaná**. Verejná zeleň sa nachádza predovšetkým na cintorínoch, ovocných sadoch a v záhradkárskej lokalite.

Obec sa v rámci údržby verejnej zelene a verejných priestranstiev stará aj o **obecný cintorín** s 726 hrobovými miestami.

Územná jednotka	VEREJNÁ ZELEŇ a VEREJNÉ PRIESTRANSTVÁ					
	Výmera plôch verejnej zelene v m ²	Výmera verejných priestranstiev v m ²	Počet parkov a parčíkov	Počet verejných záhonov	Počet stromov verejnej zelene	Počet lavičiek
Ľubľa	Obec neeviduje tieto údaje.					

Zdroj: Interná evidencia obce

Hospodárenie s pitnou vodou a odkanalizovanie: V obci **nie je vybudovaná kanalizačná sieť** a vodovodnú sieť majú vybudovanú prostredníctvom **Liptovskej vodárenskej spoločnosti a.s.** so sídlom v Liptovskom Mikuláši (ďalej ako LVS a.s.), ktorej je obec akcionárom.

Všetky domácnosti v obci sú napojené na verejný vodovod, ktorý sa pripája na skupinový vodovod v Liptovskom Mikuláši. Zdroj pitnej vody pre obec Ľubľa sa nachádza Demänovskej doline. Vodovodná sieť v obci zatiaľ neprešla rekonštrukciou ani modernizáciou.

VEREJNÝ VODOVOD A KANALIZÁCIA v obci Ľubľa		2015	2022	abs. zmena 2022/2015	zmena v %
Verejná kanalizácia	Počet prípojok	0	0	0	0
	Dĺžka kanalizačnej siete v km	0	0	0	0
	Počet napojených obyvateľov obce	0	0	0	0
	Podiel napojených obyvateľov obce (v %)	0	0	0	0
Verejný vodovod	Počet prípojok	416	438	22	5,28%
	Dĺžka vodovodnej siete v km	6	6	0	0%
	Počet napojených obyvateľov obce	1 130	1 207	77	6,81%
	Podiel napojených obyvateľov obce (v %)	100%	100%	0	0%

Zdroj: Interná evidencia LVS, a.s.

Odpadové hospodárstvo: Téma znižovania množstva komunálneho odpadu na skládkach a zvyšovania miery separovania odpadov prípadne opätovného používania odpadov bude v nasledujúcich rokoch ešte viac zdôrazňovaná.

Obec nemá v správe **žiadnu infraštruktúru odpadového hospodárstva**. Momentálne sa v obci nenachádza **žiadna čierna skládka**.

Samospráva	Skládka odpadov	Zberné dvory	Zariadenia na zhodnocovanie odpadov	Zariadenia na zneškodňovanie odpadov	Kompostárne	Bioplynové stanice	Zariadenia na prípravu na opätovné použitie
Ľubelňa	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie

Zdroj: Interná evidencia obce

Dlhodobým zmluvným partnerom obce v oblasti zneškodňovania zložiek komunálneho odpadu sú spoločnosti **Ľupčianka s.r.o.** (plasty, sklo, papier a lepenka) a spoločnosť **OZO a.s.** (zmesový komunálny odpad, drobný stavebný odpad a biologicky rozložiteľný odpad).

Obec Ľubelňa v roku 2022 vyzbierala **585,28 kg komunálneho odpadu na obyvateľa**, čo je jedna z najvyšších hodnôt v okrese Liptovský Mikuláš.

PARTNERI ZNEŠKODŇOVANIA ZLOŽIEK KOMUNÁLNEHO ODPADU v obci Ľubelňa k 31.12.2022			
Zložka odpadu	Číslo z katalógu odpadov	Vytriedené množstvo (v tonách)	Názov spoločnosti
Zmesový komunálny odpad	20 03 01	315,883	OZO, a.s.
Plasty	20 01 39	24,752	Ľupčianka, s.r.o.
Drobný stavebný odpad	20 03 08	6,8	OZO, a.s.
Sklo	20 01 02	29,888	Ľupčianka, s.r.o.
Papier a lepenka	20 01 01	24,365	Ľupčianska, s.r.o., monso s.r.o., Zberné suroviny Žilina a.s.
Biologicky rozložiteľný odpad	20 02 01	187,310	OZO a.s.
Kovy - železo a oceľ	20 01 40 05	69,603	KOUEX s.r.o., monso s.r.o., KOVOT s.r.o., DRUSUR s.r.o., ŽP EKO QELET a.s.
Iné komodity		47,25	
ODPAD spolu		705,851	

Zdroj: Ročný výkaz o komunálnom odpade za rok 2022

Obec Ľubelňa medzi rokmi 2019 a 2022 zvýšila úroveň vytriedenia odpadu o 18,25% na 54,24% (nárast o 50,70%), kým na úrovni okresu Liptovský Mikuláš to bolo len o 7,07% na hodnotu 56,29% (nárast o 14,40%). **Obec Ľubelňa vykazuje mierne nižšiu úroveň vytriedenia odpadov ako je priemerná hodnota za okres Liptovský Mikuláš.**

ÚROVEŇ VYTRIEDENIA KOMUNÁLNYCH ODPADOV v %						
Samospráva	2019	2020	2021	2022	zmena 2022/2019	
					abs.	v %
Ľubelňa	35,99%	43,63%	52,90%	54,24%	18,25%	50,70%
okres Liptovský Mikuláš	49,22%	52,18%	50,33%	56,29%	7,07%	14,40%

Zdroj: Štatistický úrad SR, DATACUBE, [zp3002rr]; údaje za okres získané zo stránky www.ruzomberok.sk

Environmentálne vzdelávanie: Obec nemá uzatvorenú žiadnu spoluprácu s organizáciami mimovládneho sektora alebo štátnymi organizáciami, s ktorými by pravidelne organizovala na materskej a základnej škole alebo pre verejnosť vzdelávacie aktivity v oblasti zvyšovania environmentálneho povedomia alebo v šírení osvedy v starostlivosti o životné prostredie.

3.3 DOPRAVA

Obcou Ľubelňa prechádzajú **cestné komunikácie I. a III. triedy**, ktoré spravuje regionálna správa ciest Správa ciest Žilinského samosprávneho kraja (cesty I/18 a III/2327,III/ 2326, III/2325) v celkovej dĺžke 7,5 km.

Územná jednotka	CESTNÁ INFRAŠTRUKTÚRA		
	Cesty I. triedy (v m)	Cesty II. triedy (v m)	Cesty III. triedy (v m)
Ľubelňa	5 000	0	2 500

Zdroj: Interná evidencia obce

Miestne komunikácie, ktoré spravuje samotná obec sú v dĺžke 8,4 km, pričom 3 km z nich je v nevyhovujúcom stave (35,7%) a vyžaduje si rekonštrukciu. Obec by odhadom potrebovala dobudovať aj 3 km nových úsekov miestnych komunikácií.

Okrem miestnych komunikácií spravuje obec **0,4 km peších chodníkov a 110 parkovacích miest**. Potrebovala by ich postupne rekonštruovať a vybudovať ďalší 1 km peších chodníkov a 20 parkovacích miest.

Územná jednotka	MIESTNE KOMUNIKÁCIE (MK)				CHODNÍKY		PARKOVACIE MIESTA		
	Počet úsekov	Celková dĺžka (v m)	MK v nevyhovujúcom stave (v m)	Potreba nových MK (v m)	Odhad nákladov (v Eur)	Existujúce (v m)	Potreba nových (v m)	Existujúce miesta (počet)	Chýbajúce miesta (počet)
Ľubľa	30	8 400	3 000	3 000	1 398 000 €	400	1	110	20

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec eviduje v katastri obce dve značené tematické cyklotrasy v celkovej dĺžke 8,7 km. Jedna sa nazýva "Zemianska Ľubľa" o dĺžke 5,7 km (zelená cyklotrasa: Zemianska Ľubľa - Vlchy) a druhá "Kráľovská Ľubľa" o dĺžke 3 km (zelená cyklotrasa: Liptovské Kľačany – Ľubľa). Obec neplánuje budovať žiadny cyklochodník.

Územná jednotka	CYKLOMOBILITA			
	Značené cyklotrasy počet	Značené cyklotrasy (v km)	Cyklochodníky - zrealizované (v km)	Cyklochodníky - v príprave (v km)
Ľubľa	2	8,7	0	0

Zdroj: Interná evidencia obce

Na prospech občanov obce Ľubľa zabezpečuje Žilinský samosprávny kraj službu vo verejnom záujme prostredníctvom dodávateľskej dopravnej spoločnosti ARRIVA LIORBUS, a.s. **službu prímestskej autobusovej dopravy** a to na **dvoch autobusových linkách** (jedna smerovaná do Liptovských Kľačian a jedna do Dúbravy).

PREHĽAD SPOJOV PRÍMESTSKEJ AUTOBUSOVEJ DOPRAVY v roku 2022			
Územná jednotka	Počet liniek	Číselné označenie linky/liniek, ktorá jazdí do obce	Počet autobusových zastávok v obci
Ľubľa	2	❖ 505407 - Liptovský Mikuláš - Galovany - Vlchy - Ľubľa - Liptovské Kľačany	5
		❖ 505408 - Liptovský Mikuláš - Galovany - Vlchy - Ľubľa - Liptovské Kľačany - Dúbrava	

Zdroj: Interná evidencia obce

3.4 ENERGETIKA

Obec Ľubľa **nie je plynofikovaná**. Dominantným zdrojom vykurovania je preto **pevné palivo**. Až 77,07% bytov je vykurovaných pevným palivom a 18,3% elektrinou, kým v okrese Liptovský Mikuláš prevláda u 46,66% bytov vykurovanie plynom a v 33,84% pevným palivom.

Územná jednotka	Spolu	Plyn	Elektrina	Kvapalné palivo	Pevné palivo	Solárna energia	Iný	Žiadny	Nezistený
Ľubľa	519	0	95	3	400	1	12	4	4
podiel v %	100,00%	0	18,3%	0,58%	77,07%	0,19%	2,31%	0,77%	0,77%
okres Lipt. Mikuláš	33 087	15 439	5 252	30	11 195	31	522	214	404
podiel v %	100,00%	46,66%	15,87%	0,09%	33,84%	0,09%	1,58%	0,65%	1,2%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z03_10_OK_SK0318_OB

Dominantným typom kúrenia v bytoch je **ústredné lokálne kúrenie** až na úrovni 71,87% bytov, čo je pomerne vysoká závislosť, kým v okrese Liptovský Mikuláš je to len 43,06%.

Územná jednotka	Spolu	Ústredné kúrenie diaľkové	Ústredné kúrenie lokálne	Etážové kúrenie	Samostatné vykurovacie teleso	Iný	Bez kúrenia	Nezis-tený
Ľubelňa	519	5	373	7	114	12	4	4
podiel v %	100,00%	0,96%	71,87%	1,35%	21,97%	2,31%	0,77%	0,77%
okres Lipt. Mikuláš	33 087	10 120	14 248	1 244	6 215	638	215	407
podiel v %	100,00%	30,59%	43,06%	3,76%	18,78%	1,93%	0,65%	1,23%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z03_09_OK_SK0318_OB

Verejné osvetlenie prechádza postupnou **rekonštrukciou a modernizáciou** na šetrnejšie osvetlenie s LED technológiou. Momentálne je zmodernizovaných 10% siete verejného osvetlenia v obci.

Územná jednotka	Verejné osvetlenie s LED technológiou	Rok modernizácie	Poznámka
Ľubelňa	áno	priebežne	10 % siete je zmodernizovanej

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec má **zateplených len 5 verejných budov** z 10 budov (45,5%), ktoré má zahrnuté v majetku obce.

Územná jednotka	Počet budov vo vlastníctve	z toho zateplených	Poznámka
Ľubelňa	11	5	❖ Kultúrny dom s obecným úradom ❖ Budovy ZŠ (4 budovy)

Zdroj: Interná evidencia obce

3.5 ŠKOLSTVO

V obci Ľubelňa pôsobí **základná škola s materskou školou**. Základná škola má **obidva stupne** (1-9.ročník). V škole je zriadený aj školský klub detí a jedáleň. Súčasťou areálu školy sú aj dielne a telocvičňa.

Vývoj počtu detí v **materskej škole** v sledovaných rokoch 2015 - 2022 mal rastúcu tendenciu. Od roku 2015 kedy bol počet detí 33 sa ich počet postupne zvýšil na 54 detí (nárast o 33,33%), pričom počet pedagógov sa zvýšil o jedného na 5 pedagógov (10,8 dieťaťa na jedného pedagóga).

Podľa evidencie ŠÚSR v **základnej škole**, počet žiakov tiež rástol. Od roku 2015, kedy bolo v škole 193 žiakov, navštevovalo ZŠ v roku 2022 už o 46 žiakov viac. V roku 2022 základnú školu navštevovalo **239 žiakov** a pôsobilo tu **22 pedagógov** (10,7 žiaka na jedného pedagóga). Počet pedagógov sa za sledované obdobie zvýšil o 5 pedagógov (29,41%).

PREHĽAD O ŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH v obci Ľubelňa za roky 2015 - 2022									zmena 2022/2015	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	abs.	v %
Materská škola										
počet tried	2	2	2	2	3	3	3	3	1	50%
počet žiakov	33	30	37	38	49	53	49	54	11	33,33%
počet pedagógov	4	4	4	4	5	6	5	5	1	25%
Základná škola 1.-9.ročník										
počet tried	11	11	10	10	10	12	12	13	2	18,18%
počet žiakov	193	188	189	184	204	218	226	239	46	23,83%
počet pedagógov	17	17	16	19	18	20	20	22	5	29,41%

Zdroj: ŠÚSR, sv5002rr

V **Národnom meraní Testovanie 9** u žiakov 9.ročníka v školskom roku 2021/2022 dosiahli žiaci ZŠ s MŠ Ľubelňa **nadpriemerné výsledky v testovaní matematiky a priemerné výsledky v testovaní Slovenský jazyk a literatúra**.

Národné meranie - Testovanie 9

Územná jednotka	Slovenský jazyk a literatúra	Matematika
ZŠ s MŠ Ľubelňa	65,1	60,4
Slovensko	59,1	53,2

Zdroj: NÚCEM

3.6 SOCIÁLNE A ZDRAVOTNÉ SLUŽBY

Zo sociálnych služieb poskytuje obec Ľubelňa v **zdravotnom stredisku** služby jedného všeobecného lekára (detský lekár) a fyzioterapeut. V budove má sídlo aj lekáreň. Mimo zdravotných služieb tu má sídlo aj kaderníctvo.

PREHĽAD O POSKYTOVANÝCH ZDRAVOTNÝCH SLUŽBÁCH v roku 2022

Územná jednotka	Zdravotné stredisko	Aké ambulancie sú poskytované v zdravotnom stredisku
Ľubelňa	áno	Detský lekár, Fyzioterapeut, Lekáreň

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Ľubelňa neposkytuje v zmysle zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách **žiadnu sociálnu službu**.

PREHĽAD O POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽBÁCH v roku 2022 v zmysle zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách

Územná jednotka	Opatrovateľská služba – v prirodzenom (domácom) prostredí klienta	Zariadenie pre seniorov a domov sociálnych služieb (DSS)	Denné centrum pre seniorov s jeďálňou	Detské jasle	Komunitné centrum	Útulok pre občanov bez prístrešia	Zariadenie núdzového bývania	Nocľaháreň	Denný stacionár pre seniorov a zdravotne znevýhodnené osoby
Ľubelňa	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie

Zdroj: Interná evidencia obce

V miestnom **Klube seniorov** zriadenom pri Jednote dôchodcov bolo v roku 2022 organizovaných 50 dôchodcov, pričom v roku 2015 to bolo 48 dôchodcov. Celkovo z 231 evidovaných dôchodcov podľa SOBD2021 je v Klube seniorov organizovaných **21,64% dôchodcov žijúcich v obci**.

POČTY SENIOROV ORGANIZOVANÝCH V KLUBE SENIOROV v obci Ľubelňa v rokoch 2015 - 2022

Sociálna služba	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	zmena 2022/2015
Počet dôchodcov organizovaných v Klube seniorov	48	50	47	49	52	59	48	50	2

Zdroj: Interná evidencia obce

3.7 BÝVANIE

V obci Ľubelňa je podľa Sčítania obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021) evidovaných **497 domov** a **519 bytov** s priemernou podlahovou plochou 97,77 m², z toho 25 bytov v 3 bytových domoch. Až 73,22% bytov je obývaných obyvateľmi s trvalým pobytom v obci.

Územná jednotka	Počet domov	z toho rodinné domy	z toho bytové domy	Počet bytov	v rodinných domoch	z toho v bytových domoch	obecné byty	Priemerná podlahová plocha bytu v m ²	Obývanosť s trvalým pobytom
Ľubelňa	497	476	3	519	476	25	13	97,77 m ²	73,22%
okres Lipt. Mikuláš	19 346	16 716	1 185	33 087	16 998	13 701	1 714		73,62%
podiel na okrese v %	2,57%			1,57%					

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva v roku 2021 (SOBD2021), Z03_01_OK_SK0318_OB, Z02_01_OK_SK0318_OB

Od sledovanom období medzi rokmi 2015 - 2022 **nebola v obci vystavaná žiadna miestna obytná štvrť**. Obec aktuálne pripravuje jednoduché pozemkové úpravy.

K 31. júlu 2023 obec evidovala 6 žiadostí o stavebné povolenie, z toho 6 žiadostí na rodinné domy.

Obec Ľubľa od roku 2020 **poskytuje nájomné bývanie v 13 bytoch**, ktoré **má vo vlastníctve**. Momentálne je v obci rozostavaných 42 ďalších bytov. Obec eviduje 3 žiadosti o nájomné bývanie. Zatiaľ neplánuje pokračovať vo výstavbe ďalších obecných bytov.

3.8 BEZPEČNOSŤ

Obec Ľubľa **nemá zriadenú obecnú políciu**, v prípade potreby spolupracuje so štátnou políciou. Bezpečnosť majetku občanov a situáciu v obci monitoruje **kamerový systém**, konkrétne 16 kamier napojenými na pult centrálnej ochrany lokalizovaný na Obecnom úrade.

Podľa vyjadrenia vedenia obce je **kriminalita v obci** v súčasnosti nízka, obec musí riešiť približne 3 prípady ročne.

Dopravná nehodovosť súvisí s prejazdami najmä osobných motorových vozidiel len na vstupe do obce. V obci chýbajú **prechody pre chodcov** s modernými signalizačnými zariadeniami.

V obci pôsobí v objekte hasičskej zbrojnice **Dobrovoľný hasičský zbor (DHZ)** s 15 členmi. Je vybavený - hasičským autom IVECO, protipovodňovým vozíkom. Najviac by DHZ potrebovali samostatnú hasičskú zbrojnicu. Aktuálne sídli v obecnej priemyselnej budove (garáž) a v budove kultúrneho domu - spoločenská miestnosť.

Protipovodňové opatrenia: Obec **má v rámci územného plánu vypracovaný aj protipovodňový plán**. Členovia Dobrovoľného hasičského zboru v obci sú vyškolení pre prípad zásahu v prípade povodne. Obec má vo výbave protipovodňový vozík.

Civilná ochrana: Obec zabezpečuje **civilnú ochranu** v zmysle platnej legislatívy. Má vypracovaný povodňový plán zabezpečovacích a záchranných prác, evakuačný plán v prípade povodní, zriadený krízový štáb obce, povodňový a evakuačný plán Liptovská Mara. Vykonáva pravidelné skúšky spojenia a skúšky sirén a vo vybavení hasičov je protipovodňový vozík.

4 SPRAVOVANIE MAJETKU OBCE A VECÍ VEREJNÝCH

4.1 FUNGOVANIE OBECNEJ SAMOSPRÁVY

Obecné zastupiteľstvo v Ľubeli má **9 poslancov**. Popri obecnom zastupiteľstve pôsobí **5 poradných komisií** s 24 členmi: **(1)** Komisia pre rozvoj bývania - 3 členov; **(2)** Komisia výstavby a životného prostredia - 5 členov; **(3)** Komisia pre ochranu verejného záujmu - 5 členov; **(4)** Športová komisia - 5 členov; **(6)** Komisia pre ochranu verejného poriadku - 6 členov.

Na obecnom úrade pracuje **7 zamestnancov** vrátane starostu obce.

Obec **má jednu partnerskú obec** v zahraničí a to **Radziechowy-Wieprz** z Poľska. Doteraz nerealizovala žiadne projekty z cezhraničnými partnermi.

Obec je členom **piatich regionálnych partnerstiev**: **(1)** Miestnej akčnej skupiny Stredný Liptov, **(2)** Klaster Liptov - združenie cestovného ruchu, **(3)** Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS), **(4)** Združenie miest a obcí Liptov, **(5)** Združenie obcí stredného Liptova EKOLÓG.

V obci sú aktívnymi socio - ekonomickými partnermi najmä zástupcovia občianskeho sektora. Na obci pôsobia a je registrovaných **päť združení**: **(1)** Obecný stolnotenisový klub Ľubľa, **(2)** Turistický oddiel TuristClub Ľubľa, **(3)** Únia žien Slovenska v Ľubeli, **(4)** TJ Partizán Ľubľa, **(5)** Ľubľské ochotnícke divadlo K. O. Urbana.

4.2 ROZPOČET A MAJETOK OBCE

Obec netvorí rozpočet v štruktúre programového rozpočtu, ani nevyčleňuje časť rozpočtu na participatívny rozpočet.

Obec v roku 2022 hospodárila s **ročným rozpočtom na úrovni 639 tis. Eur**, z čoho 4,25% vynakladala na kapitálové výdavky. Priemerný výdavok na obyvateľa predstavuje 529,79 Eur, čo je jedna z nižších hodnôt v obciach okresu Liptovský Mikuláš.

PREHĽAD VÝDAVKOV OBCE za rok 2022						
Územná jednotka	Bežné výdavky (BV)	Kapitálové výdavky (KV)	Finančné operácie (FO)	SPOLU	Počet obyvateľov	Suma výdavku na obyvateľa v Eur
Ľubľa	484 032 €	27 182 €	122 717 €	638 931,00 €	1 206	529,79 €
podiel v %	75,75%	4,25%	19,98%	100,00%		

Zdroj: Interná evidencia obce

Finančné operácie vo výške 123 tis. Eur predstavujú hodnotu splátok úverov na nájomný bytový dom, na rekonštrukciu kultúrneho domu a materskej školy a vybudovanie pešej zóny v obci.

Obec Ľubľa vynaložila od roku 2017 do roku 2022 až **2,24 mil. Eur na investície**, ktoré vykazovala ako kapitálové výdavky. Väčšinou išlo o projektové dokumentácie a o realizáciu samotných investičných akcií (úprava verejného priestranstva, kamerový systém, miestny rozhlas, rekonštrukcia strechy ZŠ, rekonštrukcia zdravotného strediska, rekonštrukcia zastávky, rekonštrukcia lávky, vybudovanie nájomného bytového domu, rekonštrukcia budovy kultúrneho domu a budov ZŠ a MŠ, ai.)

PREHĽAD KAPITÁLOVÝCH VÝDAVKOV obce Ľubľa za roky 2017 - 2022		
Rok	Kapitálové výdavky v Eur	Špecifikácia investícií
2017	57 316 €	♦ projektová dokumentácia - kanalizácia, ♦ projekty spolufinancovanie rozvoj obce, ♦ úprava verejného priestranstva.

PREHĽAD KAPITÁLOVÝCH VÝDAVKOV obce Ľubelňa za roky 2017 - 2022

Rok	Kapitálové výdavky v Eur	Špecifikácia investícií
2018	70 005 €	❖ kamerový systém, ❖ miestny rozhlas, ❖ rekonštrukcia strechy ZŠ, ❖ rekonštrukcia zdravotného strediska, ❖ rekonštrukcia zastávky, ❖ rekonštrukcia lávky, ❖ projektové dokumentácie.
2019	778 692 €	❖ rekonštrukcia zdravotného strediska, ❖ rekonštrukcia KD, ❖ rekonštrukcia ZŠ a MŠ, ❖ projektové dokumentácie, ❖ nákup pozemkov
2020	1 200 298 €	❖ nákup pozemkov, ❖ rekonštrukcia zdravotného strediska, ❖ rekonštrukcia KD, ❖ výstavba bytovky, ❖ územný plán NFV, ❖ javisková technika, ❖ detské ihrisko, ❖ kamerový systém, ❖ projektové dokumentácie.
2021	105 725 €	❖ rekonštrukcia zdravotného strediska, ❖ rekonštrukcia domu smútku, ❖ rekonštrukcia miestnych komunikácií, ❖ rekonštrukcia a modernizácia - merač rýchlosti, ❖ výstavba pešej zóny - úver SZRB, ❖ výstavba detské ihrisko, ❖ územný plán, ❖ projektové dokumentácie.
2022	27 182 €	❖ nákup pozemkov, ❖ územný plán, ❖ nákup prevádzkových strojov VP, DS, ZŠ ❖ rekonštrukcia zdravotného strediska, ❖ rekonštrukcia verejného osvetlenia, ❖ projektové dokumentácie.
CELKOM	2 239 218 €	

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Ľubelňa od roku 2017 do roku 2022 získala na dotáciách **4,6 mil. Eur**, z čoho približne 87% predstavovali dotácie na krytie bežných výdavkov obce a ZŠ s MŠ v obci. V roku 2017 obec získala dotáciu na vybudovanie kamerového systému, v roku 2019 na rekonštrukciu miestneho rozhlasu a kultúrneho domu a v roku 2022 na vybudovanie detského ihriska.

PREHĽAD O PRIJATÝCH DOTÁCIÁCH z rozpočtu obce Ľubelňa za obdobie rokov 2017 - 2022

rozpočtový rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Prijatá dotácia v Eur	696 864 €	603 856 €	680 266 €	843 083 €	832 972 €	960 681 €

Zdroj: Interná evidencia obce

V roku 2022 obec prijala z externých zdrojov 960 tis. Eur, z toho najviac na bežné výdavky obce a ZŠ s MŠ (87%). Okrem dotácií na prenesený výkon štátnej správy získala dotácie na výstavbu detského ihriska (50 tis. Eur) od Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a od Žilinského samosprávneho kraja na podujatia (2,5 tis. Eur).

PREHĽAD O PRIJATÝCH DOTÁCIÁCH obce Ľubľa v roku 2022

Názov subjektu	Oblasť pôsobenia	Suma dotácie v Eur	Špecifikácia
Obvodný úrad	Register obyvateľ. adries	417 €	
Krajský stavebný úrad	Stavebný úrad	1 484 €	
Krajský úrad, cestná doprava	Doprava a komunikácie	50 €	
Envirofond	Bežné výdavky	2 431 €	
MŽP SR	Životné prostredie	115 €	
UPSVaR	Osobitý príjemca	2 409 €	
Obvodný úrad	Matrika	5 547 €	
Obvodný úrad	Mimoriadna situácia	32 086 €	
Obvodný úrad	Volby a referendá	2 572 €	
Obvodný úrad	Ukrajina	18 730 €	
Mimo VS	DHZ	3 000 €	
KŠU	ZŠ	830 229 €	
KŠU	MŠ	6 909 €	
Obvodný úrad	PVŠS odmeny	1 350 €	
UPSVAaR	§54 zamestnanci	853 €	
ŽSK	Športové podujatia	2 500 €	
MPSVaR	Vybudovanie detského ihriska	50 000 €	
CELKOM		960 681 €	

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Ľubľa každoročne vyčleňuje finančné zdroje z obecného rozpočtu aj na dotácie pre organizácie a spolky. V roku 2022 to bolo 12 700 Eur ročne.

PREHĽAD O POSKYTNUTÝCH DOTÁCIÁCH z rozpočtu obce Ľubľa za obdobie rokov 2017 - 2022

rozpočtový rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Poskytnutá dotácia v Eur	-	-	13 139 €	3 168 €	9 397 €	12 700 €

Zdroj: Interná evidencia obce

Dotácie v roku 2022 boli vyčlenené pre sedem aktívnych subjektov v obci alebo pracujúcich na prospech obce: TJ Partizán Ľubľa (62,99% poskytnutých dotácií), Stolnotenisový klub, Ľubľské ochotnícke divadlo, Slovenský červený kríž, Záhradkári, Dobrovoľný hasičský zbor a Centrum voľného času v Liptovskom Mikuláši.

PREHĽAD O POSKYTNUTÝCH DOTÁCIÁCH obce Ľubľa v roku 2022

Názov subjektu	Oblasť pôsobenia	Suma dotácie v Eur	Špecifikácia
Záhradkári	komunitná	400 €	na činnosť
TJ Partizán Ľubľa	šport	8 000 €	na činnosť
Stolný tenis	šport	900 €	na činnosť
Ľubľské ochotnícke divadlo K. O. Urbana	kultúra	1 400 €	na činnosť
CVČ Liptovský Mikuláš	voľnočasové	700 €	záujmová činnosť
Slovenský červený kríž	komunitné	300 €	na činnosť
DHZ	komunitné	1 000 €	na činnosť
CELKOM		12 700 €	

Zdroj: Interná evidencia obce

Obec Ľubľa je vlastníkom a správcom **11 verejných budov**, z čoho najviac je využívané pre školstvo (5 budov).

Územná jednotka	Počet budov vo vlastníctve	Poznámka
Ľubela	11	❖ Kultúrny dom s Obecným úradom ❖ Budovy ZŠ (5 budov) ❖ Budova priemyslu / prenajatá na priemyselnú činnosť ❖ Dom smútku ❖ Budova športového areálu ❖ Administratívne centrum (bývalé zdravotné stredisko) ❖ Bytový dom

Zdroj: Interná evidencia obce

Obecná školská infraštruktúra pozostáva z 5 budov: dva bloky s kmeňovými a špeciálnymi triedami a troch samostatných budov - dielni, telocvične a školskej jedálne, kde je umiestnená aj MŠ. V roku 2005 bola zrekonštruovaná kotolňa, zmenila sa palivová základňa z uhlia na drevené pelety. V rokoch 2009 - 2010 bola, vzhľadom na zlý stavebno-technický stav a vysokú energetickú náročnosť školských objektov, vykonaná komplexná rekonštrukcia, v rámci ktorej boli štyri objekty zateplené a boli na nich vymenené okná a vstupné dvere, zrekonštruovali sa sociálne zariadenia a vybudovali sa bezbariérové vstupy do školských budov. V 15-tich triedach, z celkového počtu 20, bolo vymenené vnútorné vybavenie, čo vytvorilo podmienky pre implementáciu moderných metód do edukačného procesu a rozšírilo služby školy pre verejnosť. V roku 2018 prebehla rekonštrukcia strechy ZŠ a v roku 2019 bola zrekonštruovaná aj budova telocvične.

Budova **Kultúrneho domu a Obecného úradu** bola v roku 2022 v rámci projektu na znižovanie energetickej náročnosti z OP Kvalita životného prostredia (sprostredkovateľ SIEA) zrealizovaná výmena okien, zateplenie obvodných stien, zateplenia stropu, výmena podláh z keramickej dlažby a rekonštrukcia elektroinštalácie a vykurovania, ako aj nová kotolňa na biomasu.

4.3 KOMUNIKÁCIA SAMOSPRÁVY S OBČANOM

Obec aktívne komunikuje s občanmi prostredníctvom **obecnej web stránky** www.lubela.sk, ktorú prevádzkuje. Tlačené periodikum **Ľubel'ské noviny** obec vydáva 2x do roka s názvom Ľubel'ské noviny.

Na informovanie v obci slúži **miestny rozhlas**, ktorý bol zmodernizovaný. **Úradná tabuľa** obce nie je digitalizovaná. Obec má zriadené **miesto prvého kontaktu s občanom** priamo na Obecnom úrade. **Verejné hovory** obec neorganizuje.

Poskytovatelia internetu v obci sú formou anténového pripojenia spoločnosti Orange a Telecom, Alconet, Imafex a O2.

V obci naďalej **pôsobí pobočka Slovenskej pošty**, a.s. a je umiestnený aj balíkobox na individuálne vyzdvihovanie zásielok.

5 SWOT ANALÝZA

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
MIESTNY POTENCIÁL	
❖ obec leží pri ceste I. triedy okolo južnej strany L.Mary, ❖ podhorská obec Nízkych Tatier (severné úpätie) - pokojné prostredie na bývanie, ❖ 7 susediacich obcí, ❖ 46% katastrálneho územia tvoria lesné pozemky, ❖ Ľubel'ská dolina - antimonitové zrudnenie dalo základ baniam (v stredoveku prebiehala aj ťažba zlata), ❖ jedna z najstarších obcí Liptova, ktorá vznikla pred 11. storočím, ❖ od roku 2017 významný nárast počtu obyvateľov do roku 2021, ❖ 7 kultúrno - komunitných organizácií v obci; 9 tradičných kultúrnych podujatí, ❖ od roku 1922 pôsobí Ľubel'ské ochotnícke divadlo (25 členov); vďaka nemu sa organizuje festival ochotníckych divadiel Ľubel'afest, ❖ obec prevádzkuje kultúrny dom, ktorý prešiel rekonštrukciou v roku 2020, ❖ obec s futbalovou tradíciou TJ Partizán Ľubel'a (od roku 1946; 85 členov), významní sú aj stolní tenisti, ❖ aktívny miestny turistický klub TuristClub Ľubel'a, organizuje 21 podujatí ročne, ❖ významné športové podujatia: Ľubel'ský píl'us - futbalový turnaj pre starých pánov a Beh Ľubel'ou.	❖ žiadny náučný chodník, žiadna pamätná izba, ❖ žiadna evidovaná národná kultúrna pamiatka (NKP), ❖ chýba oficiálne schválený zoznam miestnych pamätihodností (2 zvonice, kaplnka, 2 kúrie, cintorín), ❖ obecná knižnica neprešla modernizáciou, ❖ málo atraktívne kultúrne podujatia určené skôr pre miestnych obyvateľov ako turistov.
MIESTNA EKONOMIKA A PODNIKANIE	
❖ rastúci počet podnikateľov a živnostníkov v obci od roku 2016 o 11,3% (19 subjektov, najmä právnických osôb), ❖ 4 miestni farmári, ❖ dve značené oficiálne tematické cyklotrasy (Kráľovská Ľubel'a a Zemianska Ľubel'a), ❖ prosperujúce urbárske spoločenstvo - Pozemkové spoločenstvo bývalých urbárikov Ľubel'a.	❖ nie je turistickou obcou - oficiálne neevidované žiadne ubytovacie zariadenia v obci; žiadna minimálna vybraná daň z ubytovania; ❖ podľa ubytovacích portálov je v obci v ponuke 9 ubytovacích zariadení - významný nesúlad so štatistickou a obecnou evidenciou, ❖ Ľubel'ská a Kľačianska dolina nie sú sprístupnené, napriek asfaltovej ceste. ❖ chýbajúce turistické atrakcie, ❖ chýbajúca spolupráca s okolitými obcami s cieľom vytvorenia spoločného produktu cestovného ruchu, ❖ v obci chýba prepojenie cyklochodníkom, ❖ obec má slabé zázemie cyklomobility, ❖ obec nemá vlastný sociálny ani obecný podnik, ❖ občania dochádzajú za prácou väčšinou do Liptovského Mikuláša.
MIESTNE VEREJNÉ SLUŽBY	
❖ obec prevádzkuje Základnú školu s materskou školou (1.-9.ročník) s rastúcimi počtami detí a žiakov od roku 2015 (v MŠ nárast o 33,3% a v ZŠ nárast o 23,8%),	❖ 3 km miestnych komunikácií z 8,4 km sú v nevyhovujúcom stave a chýbajú ďalšie 3 km, ❖ pasportizácia verejnej zelene nebola zrealizovaná, obec nemá prehľad o stave zelene, ❖ v obci chýba verejná kanalizácia,

❖ v testovaní žiakov 9.-tych ročníkov NÚCEM dosiahla škola nadpriemerné výsledky zo slovenského jazyka a literatúry, aj z matematiky, ❖ seniori majú od roku 2015 stabilný záujem o organizovanie sa v Klube seniorov (21,6% všetkých dôchodcov v obci), ❖ žiadne čierne skládky, ❖ intenzita triedenia komunálneho odpadu narástla od roku 2019 o 50,7% na intenzitu 54,24%, čo je len o 2% menej ako je priemer okresu LM, ❖ na obyvateľa obec vytriedi 583,28 kg komunálneho odpadu, čo je jedna z najvyšších hodnôt v okrese LM, ❖ 5 verejných budov z 11 vo vlastníctve obce je zateplených (vrátane 4 budov miestnej základnej školy), ❖ obec má vybudované pešie chodníky (0,4 km) a 110 parkovacích miest, ❖ obec má k dispozícii pre obyvateľov zdravotné stredisko s lekárnou, fyzioterapeutom a detským lekárom, ❖ miestna mládež sa organizuje v Rade mládeže (15 členov), ❖ všetky domácnosti sú napojené na verejný vodovod v správe LVS, a.s., ❖ verejné osvetlenie prešlo čiastočnou modernizáciou (10%), ❖ obec od roku 2020 poskytuje nájomné bývanie v 13 bytoch a má vo výstavbe ďalších 42 bytov.	❖ obec nie je plynofikovaná; prevláda vykurovanie pevným palivom (77,07% domácností) a lokálne ústredné kúrenie, ❖ slabé využívanie OZE na vykurovanie a výrobu energie, ❖ chýba infraštruktúra odpadového hospodárstva (obecná kompostáreň, zberný dvor), ❖ v obci nie sú poskytované žiadne sociálne služby, ❖ od roku 2015 nebola v obci vybudovaná žiadna nová obytná štvrť, ❖ intenzita vytriedeného komunálneho odpadu v obci klesá (v roku 2022 podpriemerná úroveň okresu Ružomberok), ❖ slabé environmentálne povedomie a chýbajúca osвета, ❖ chýbajúce komunitné priestory.
---	--

SPRAVOVANIE MAJETKU OBCE A VEČÍ VEREJNÝCH

❖ obec má schválený územný plán s dvomi zmenami a doplnkami, ❖ obec je členom piatich regionálnych združení: MAS Stredný Liptov, ZMOS, regionálny ZMOS, združenie obcí Stredného Liptova Ekológ, Klaster Liptov, ❖ pri obecnom zastupiteľstve pôsobí 5 poradných komisií s 24 členmi, ❖ obec má jednu partnerskú obec z Poľska, ❖ v obci je etablovaný Dobrovoľný hasičský zbor s 15 členmi s priemerným vybavením, ❖ v obci aktívne pôsobí 5 záujmových združení, ❖ v obci je vybudovaný kamerový systém s 15 kamerami, ❖ obecný má zmodernizovaný rozhlas, ❖ obec realizuje jednoduché pozemkové úpravy, ❖ v programovom období 2014-2020 obec získala tri nenávratné finančné príspevky (NFP) zo zdrojov EŠIF (podala 5 projektových žiadostí).	❖ obec netvorí programový ani participatívny rozpočet, ❖ obec je len málo úspešná v získavaní mimorozpočtových zdrojov; najmä zo zdrojov štátneho rozpočtu; ❖ v obci nie je vybudovaná požiarňa zbrojnica, ❖ nevysporiadané pozemky.
---	---

PRÍLEŽITOSTI

- ❖ finančné zdroje z EŠIF (Program Slovensko, IÚS VÚC, Plán obnovy a odolnosti), Program rozvoja vidieka, cezhraničná spolupráca INTERREG,
- ❖ podpora zelenej tranzície a dekarbonizácie v EÚ a prechodu na obnoviteľné zdroje energie,
- ❖ podpora digitalizácie verejných služieb v EÚ,
- ❖ podpora komunitného organizovania a zapájania verejnosti do spravovania vecí verejných,
- ❖ štátna sociálna politika pre sociálne ohrozené skupiny,

OHROZENIA

- ❖ starnutie populácie na Slovensku,
- ❖ vysoká byrokratická záťaž pri čerpaní eurofondov,
- ❖ nízka miera decentralizácie kompetencií, právomocí a financií na obce - chýbajúce vlastné zdroje na rozvoj obce,
- ❖ historicky najnižšia miera dôvery občanov v štát a vyvímateľnosť práva,
- ❖ nestabilné legislatívne prostredie a časté zmeny zákonov,

❖ nárast využívania internetu a sociálnych sietí na komunikáciu s občanmi, ❖ rozvoj obecnej a mimoobecnej spolupráce - budovanie partnerstiev s podnikateľských a neziskovým sektorom a inými samosprávami (susedné obce, samospráva v regióne aj mimo neho), ❖ nárast digitálnych zručností a environmentálneho povedomia občanov, ❖ rastúci záujem Slovákov o cestovanie po Slovensku, ❖ rozvoj práce z domu a na diaľku.	❖ odchod mladých ľudí z vidieka do mesta prípadne do zahraničia za štúdiom a prácou, ❖ globálna zmena klímy a klimatické ohrozenia (zvyšovanie teplôt, sucha, extrémne zrážky, veterné smršte, ai) - prívateľové dažde a lokálne záplavy spôsobené zmenou klímy aj nadmernými výrubmi, ❖ priemyselné znečisťovanie ovzdušia a prostredia ako MONDI SCP Ružomberok, ❖ energetická a ekonomická kríza a výrazne rastúce výdavky domácností a životné náklady jednotlivcov, ❖ rýchle životné tempo, pasívne trávenie voľného času v rodinách, uzatváranie sa do seba a svojich rodín, nízka miera angažovania sa v komunitách, ❖ zmenené návyky detí a mládeže - rastúce trávenie voľného času na internete.
---	--

**STRATEGICKO -
PROGRAMOVÁ
ČASŤ**

STRATEGICKO - PROGRAMOVÁ ČASŤ

Pri spracovaní strategicko - programovej časti sme vychádzali aj z **predošlého aktualizovaného Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ľubľa na roky 2016-2023** a jeho plnenia, ktorý mal stanovené nasledovné ciele.

Vízia do roku 2022 „Obec Ľubľa je ekonomicky, sociálne a kultúrne sa rozvíjajúca obec, ktorá sa prioritne zameriava na maximálne uspokojenie potrieb a zabezpečenie podmienok pre harmonický život všetkých svojich obyvateľov. Obec Ľubľa sa do roku 2022 stane modernou obcou strednej veľkosti s dobudovanou infraštruktúrou, so zameraním na využitie svojich prírodných, materiálnych, ľudských zdrojov, zvyklostí a tradícií.“						
Hlavný cieľ	Ciele	Opatrenia	Aktivity (R = realizované, ČR = čiastočne realizované, N = nezrealizované)	R	ČR	NR
Vytvorenie kvalitných podmienok pre bývanie, prácu a oddych obyvateľov, pri dodržaní princípov trvalodržateľného rozvoja – bez negatívnych dopadov na životné prostredie obce a pri zachovaní tradičných hodnôt a koloritu vidieckeho prostredia	1. Budovanie a modernizácia existujúcej infraštruktúry a zlepšovanie životných podmienok obyvateľov	1.1 Zlepšenie podmienok pre bývanie	1.1.1 Rekonštruovať kryt miestnych komunikácií		x	
			1.1.2 Vybudovať chodníky popri hlavnej ceste		x	
			1.1.3 Rekonštruovať obslužné komunikácie		x	
			1.1.4 Revitalizovať verejné priestranstvá		x	
			1.1.5 Vybudovať stokovú sieť splaškovej kanalizácie			x
			1.1.6 Rozšíriť obecný vodovod			x
			1.1.7 Podporovať individuálnu bytovú výstavbu	x		
			1.1.8 Vybudovať infraštruktúru ku objektom novej IBV – kanalizácia, vodovodná a elektrická prípojka		x	
			1.1.9 Rekonštruovať a rozšíriť verejné osvetlenie		x	
			1.1.10 Budovať nájomné byty	x		
	1.2 Zlepšenie služieb pre obyvateľstvo		1.2.1 Rekonštruovať budovu obecného úradu a zvýšiť jej tepelnotechnické vlastnosti	x		
			1.2.2 Vybudovať novú hasičskú zbrojnicu			x
			1.2.3 Rozšíriť plochu cintorína a vybudovať urnový háj			x
			1.2.4 Dobudovať športový areál – rekonštrukcia futbalovej tribúny, výstavba tenisových kurtov a oplotenie športového areálu			x
			1.2.5 Rekonštruovať miestny rozhlas			x
			1.2.6 Zlepšiť dostupnosť dát verejnej správy		x	
			1.2.7 Vybudovať kamerový systém	x		
	1.3 Rozvoj sociálnej infraštruktúry		1.3.1 Pripraviť podmienky pre vybudovanie denného stacionára			x
			1.3.2 Rozširovať a skvalitňovať opatrovateľskú službu pre občanov v súlade s ich potrebami - rozvoj terénnych a ambulantných služieb, podpora zotrvania občanov obce v ich prirodzenom prostredí			x
			1.3.3 Zabezpečiť odborné vzdelávanie pracovníkov obce v oblasti sociálnej práce pre potreby základného sociálneho poradenstva		x	
			1.3.4 Zabezpečiť sociálnu poradňu v obci			x
	2. Udržanie a zlepšenie vidieckej krajiny a životného prostredia	2.1 Zlepšenie kvality života a zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľov	2.1.1 Vybudovať zberný dvor – zvýšiť množstvo separovaných komodít			x
			2.1.2 Vyučovať environmentálnu výchovu v ZŠ, v oblasti separovaného zberu		x	
			2.1.3 Propagovať separovaný zber a znižovanie KO		x	

			2.1.4 Podporovať inštaláciu zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie u FO		x
			2.1.5 Vykonávať informačné aktivity v záujme obmedzenia spaľovania fosílnych palív	x	
		2.2 Rozvoj podnikateľského prostredia a podpora MSP	2.2.1 Vytvárať podmienky pre zvýšenie zamestnanosti (podporovať tradičné odvetvia priemyslu, podporovať využívanie regionálnych zdrojov, podporovať budovanie malých a stredných výrobných prevádzok a začínajúcich podnikateľov)	x	
			2.2.2 Podporovať podnikateľov, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ	x	
			2.2.3 Podporovať budovanie ubytovania na súkromí a výstavbu malých penziónov	x	
			2.2.4 Podporovať rozvoj chatárskej a chalupárskej rekreácie	x	
	3. Zachovanie kultúrno-historického dedičstva a rozvoj kultúrnych, informačných a voľno-časových aktivít	3.1 Aktivizácia obyvateľstva pre budovanie miestnych komunít	3.1.1 Oživovať ľudové tradície miestnymi združeniami a spolkami, etablovanie miestnych organizácií v kreatívnom priemysle	x	
			3.1.2 Podporovať kreatívny talent v obci	x	
			3.1.3 Podporovať remeselné tradície – remeselné dielne	x	
			3.1.4 Vytvoriť pamätnú izbu ľudových tradícií		x
			3.1.5 Podporovať život miestnej komunity cez podporu činností miestnych záujmových združení	x	
			3.1.6 Organizovať kultúrne a športové podujatia zamerané na regionálnu turistiku.	x	
			3.1.7 Kompletizovať historické materiály a vydať publikáciu o histórii obce	x	
			3.1.8 Vytvárať partnerstvá pre potreby projektovej spolupráce a rozvíjať celoživotné vzdelávanie – cezhraničná spolupráca	x	
		3.2 Zlepšenie podmienok pre relaxačno – rekreačné aktivity	3.2.1 Budovať informačné tabule v obci informujúce o aktivitách a kultúrnych hodnotách obce		x
			3.2.2 Budovať cyklotrasy a náučné chodníky	x	
			3.2.3 Budovať vychádzkové trasy a zimné trasy pre betky		x
			3.2.4 Vybudovať oddychový priestor (ohnisko, altánok a pod.)		x
			3.2.5 Podporovať športové aktivity zdravotne postihnutých občanov a seniorov, napr. výstavba petangového ihriska		x

Zdroj: Aktualizované PHSR obce Ľubľa na roky 2016 - 2023

Podkladom pre vypracovanie strategicko-programovej časti PHSR obce Ľubľa na roky 2023 - 2030 je analytická časť tohto strategického dokumentu a strategicko-programová časť predchádzajúceho aktualizovaného PHSR obce Ľubľa na roky 2016-2023. Zo správy o plnení rozvojovej stratégie navrhutej v predchádzajúcom aktualizovanom PHSR obce na roky 2016-2023 obce Ľubľa (tabuľka vyššie) vyplýva, že viaceré navrhnuté opatrenia a aktivity **v predošlom PHSR obce skôr neboli realizované, alebo len čiastočne realizované**, a preto sú mnohé pre obec naďalej aktuálne aj pre obdobie rokov 2023 až 2030.

Analytická časť tohto strategického dokumentu PHSR obce na roky 2023 - 2030 identifikovala hlavný rozvojový potenciál obce jeho limity a trendy rozvoja, ktoré vyplývajú predovšetkým z nastavenia podporných nástrojov politiky EÚ pre stimulovanie regionálneho rozvoja z úrovne EÚ, najmä pre čerpanie EŠIF pre roky 2021-2027 v Programe Slovensko. Túto strategicko - programovú časť sme na princípe kaskádového strategického programovania napojili na Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja / IÚS VÚC Žilinský samosprávny kraj 2021+.

Strategicko-programová časť PHSR obce Ľubľa na roky 2023 - 2030 obsahuje návrh "Stromu cieľov" zloženého z nasledovných častí:

**1 vízie a
1 hlavného cieľa**

4 strategické ciele v 4 prioritách:

- (1) Plné využitie miestneho potenciálu
- (2) Podpora miestnej ekonomiky
- (3) Rozvoj miestnych služieb
- (4) Lepšie spravovanie obce a vecí verejných

20
špecifických
cieľov

55
opatrení

Dôležitým zdrojom informácií pre stanovenie cieľov, opatrení a typových aktivít PHSR obce Ľubľa na roky 2023 - 2030 boli aj osobné stretnutia so starostom obce a poslancami obecného zastupiteľstva obce Ľubľa.

Vízia rozvoja obce Ľubľa do roku 2030

(je prevzatá z predošlého PHSR nakoľko je naďalej aktuálna):

Obec Ľubľa by mala byť do roku 2030 populárnejšia pre návštevníkov a atraktívnejšia pre miestnych obyvateľov, tým že im poskytne kvalitné podmienky na plnohodnotný život v miestnej komunite; zelené, upravené a bezpečné verejné priestory; energeticky efektívne verejné budovy a dostatočné služby v kultúrnej oblasti a pre svoj rozvoj využije blízkosť Liptovskej Mary a pohoria Nízke Tatry.

Hlavný cieľ

Ďalší rozvoj obce Ľubľa a naplnenie vízie jej rozvoja do roku 2030 bude podmienený schopnosťou samosprávy a aktérov územnej spolupráce koordinovane reagovať na príležitosti a výzvy, ktorým obec bude čeliť v nasledovných prioritách: (1) Plné využitie miestneho potenciálu, (2) Podpora miestnej ekonomiky, (3) Rozvoj miestnych služieb a (4) Lepšie spravovanie obce a vecí verejných.

Priorita	Strategický cieľ	Špecifické ciele (počet)
PLNÉ VYUŽITIE MIESTNEHO POTENCIÁLU	1. Vytvárať podmienky pre ochranu a zlepšovanie prírodných zdrojov, zhodnocovanie kultúrne - historického dedičstva, pre všestranný rozvoj talentu detí a mládeže a aktívne športové vyžitie obyvateľov obce.	4
PODPORA MIESTNEJ EKONOMIKY	2. Stimulovať udržateľný rast miestnej ekonomiky podporou miestneho podnikania a podnikateľských investícií v obci, dobrými pracovnými príležitosťami na trhu práce a posilňovaním rozvoja cestovného ruchu.	4
ROZVOJ MIESTNYCH SLUŽIEB	3. Udržateľne budovať a udržiavať infraštruktúru a vybavenosť pre poskytovanie miestnych služieb samosprávou (udržateľný územný rozvoj a územné plánovanie, adaptácia sídla na zmenu klímy, udržateľná doprava, energetické a obehové hospodárstvo, sociálne a zdravotné služby, vzdelávanie, bývanie, bezpečnosť) v záujme rastu kvality života miestnych obyvateľov.	9
LEPŠIE SPRÁVOVANIE OBCE A VECÍ VEREJNÝCH	4. Dosiahnuť lepšie spravovanie vecí verejných s podporou optimalizácie riadiacich procesov a zvyšovaním kvality komunikácie samosprávy s občanmi, digitálnou dostupnosťou služieb samosprávy a s pomocou partnerstiev územnej spolupráce.	3

Každý strategický cieľ má definované špecifické ciele, ktoré sú uvedené v prehľade nižšie. Každý špecifický cieľ má definované opatrenia, ich typové aktivity a kľúčové indikátory úspechu.

Priorita	Špecifický cieľ	Opatrenie (počet)
1. PLNÉ VYUŽITIE MIESTNEHO POTENCIÁLU	1.1 Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prirodzených ekosystémov)	3
	1.2 Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície	3

2. PODPORA Miestnej ekonomiky	1.3	Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl	2
	1.4	Vytvárať podmienky pre aktívne športové vyžitie všetkých občanov obce	2
	2.1	Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci	2
	2.2	Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce	2
	2.3	Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb	3
3. ROZVOJ Miestnych služieb	2.4	Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov	4
	3.1	Podporovať udržateľné riadenie architektonického a územného rozvoja obce na princípoch participácie verejnosti	2
	3.2	Podporovať adaptáciu sídla a krajiny na dopady zmeny klímy	4
	3.3	Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom	1
	3.4	Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu	5
	3.5	Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry	2
	3.6	Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie	3
	3.7	Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a efektívne sociálne a zdravotné služby	4
	3.8	Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľov	3
4. Lepšie spracovanie vecí verejných	3.9	Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku	2
	4.1	Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy	5
	4.2	Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“	2
	4.3	Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce	1
CELKOM		20	55

Zadefinovaných 20 špecifických cieľov strategickej časti PHSR obce sú napĺňané prostredníctvom **55 navrhnutých opatrení**. Každé opatrenie má v Prílohe č.2 definované typové aktivity, ktoré by obec v období rokov 2023 až 2030 mohla napĺňať.

PRIORITA 1: Plné využitie miestneho potenciálu

Strategický cieľ 1: Vytvárať podmienky pre ochranu a zlepšovanie prírodných zdrojov, zhodnocovanie kultúrne - historického dedičstva, pre všestranný rozvoj talentu detí a mládeže a aktívne športové vyžitie obyvateľov obce.

Špecifické ciele		Opatrenie	
1.1	Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prirodzených ekosystémov)	1.1.1	Prispievať k ochrane ovzdušia, lesov a poľnohospodárskej pôdy
		1.1.2	Podporovať zastavenie poklesu biodiverzity, strát biotopov, poškodzovania ekosystémov a degradácie krajiny
		1.1.3	Podporovať ochranu vôd, zásobovanie pitnou vodou a čistenia odpadových vôd
1.2	Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície	1.2.1	Podporovať citlivú obnovu a renováciu kultúrnych pamiatok a miestnych pamätihodností v obci
		1.2.2	Podporovať rozvoj kultúrnych spolkov a združení na území obce
		1.2.3	Zhodnocovať a oživovať kultúrne dedičstvo podporou činnosti tradičných kultúrnych inštitúcií a prostredníctvom kultúrneho turizmu
1.3	Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl	1.3.1	Podporovať kultúrne a športové voľnočasové aktivity detí a mládeže prostredníctvom škôl, záujmových klubov a združení
		1.3.2	Podporovať mládežnícke projekty, združovanie mladých a ich zapájanie do dobrovoľníckych aktivít

1.4 Vytvárať podmienky pre aktívne športové využitie všetkých občanov obce	1.4.1	Podporovať šport ako súčasť zdravého životného štýlu bez ohľadu na vek
	1.4.2	Efektívne budovať, renovovať a modernizovať športovú infraštruktúru a jej vybavenie

PRIORITA 2: Podpora miestnej ekonomiky

Strategický cieľ 2: Stimulovať udržateľný rast miestnej ekonomiky podporou miestneho podnikania a podnikateľských investícií v obci, dobrými pracovnými príležitosťami na trhu práce a posilňovaním rozvoja cestovného ruchu.

Špecifické ciele	Opatrenie
2.1 Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci	2.1.1 Podporovať aktivity na prospech podnikateľov v obci (podujatia, iniciatívy a pilotné projekty)
	2.1.2 Revitalizovať nevyužívané verejné budovy a pozemky na nový účel pre podnikateľov a investorov
2.2 Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce	2.2.1 Zlepšovať prístup obyvateľov k službám zamestnanosti
	2.2.2 Podporovať vytváranie pracovných príležitostí pre znevýhodnené skupiny obyvateľov a pre sociálnu ekonomiku
2.3 Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb	2.3.1 Ekologizovať a udržateľným spôsobom rozvíjať kľúčové odvetvia miestnej ekonomiky (cestovný ruch, agrolesníctvo, poľnohospodárstvo, poľovníctvo, spracovanie dreva, remeslá a i.)
	2.3.2 Zvyšovať podiel udržateľného cestovného ruchu v miestnej ekonomike
	2.3.3 Podporovať výrobu a posilňovať predaj výrobkov "vyrobených v obci" na území regiónu Liptov aj mimo neho
2.4 Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov	2.4.1 Podporovať tvorbu produktov cestovného ruchu na území obce podľa požiadaviek návštevníkov, súčasných trendov a s ohľadom na celoročnosť
	2.4.2 Systémovo budovať a revitalizovať infraštruktúru cestovného ruchu v obci podľa požiadaviek návštevníkov a súčasných trendov
	2.4.3 Aktívne sa zapájať do propagačných a marketingových aktivít združení a organizácií cestovného ruchu v regióne Liptov.
	2.4.4 Podporovať spoznávanie miestnej histórie a okolia u miestnych obyvateľov.

PRIORITA 3: Rozvoj miestnych služieb

Strategický cieľ 3: Udržateľne budovať a udržiavať infraštruktúru a vybavenosť pre poskytovanie miestnych služieb samosprávou (udržateľný územný rozvoj a územné plánovanie, adaptácia sídiel na zmenu klímy, udržateľná doprava, energetické a obehové hospodárstvo, sociálne a zdravotné služby, vzdelávanie, bývanie, bezpečnosť) v záujme rastu kvality života miestnych obyvateľov.

Špecifické ciele	Opatrenie
3.1 Podporovať udržateľné riadenie architektonického a územného rozvoja obce na princípoch participácie verejnosti	3.1.1 Sledovať a aktualizovať územnoplánovacie a rozvojové dokumenty v súlade s princípmi udržateľného rozvoja
	3.1.2 Podporovať zelené riešenia v urbanizme sídla, architektúre budov, v dizajne verejných plôch a priestranstiev, aj vo voľnej krajine
3.2 Podporovať adaptáciu sídiel a krajiny na dopady zmeny klímy	3.2.1 Navrhovať a implementovať riešenia predchádzania a eliminácie dopadov zmeny klímy v sídle a v krajine
	3.2.2 Podporovať a realizovať zadržiavanie vody v krajine
	3.2.3 Podporovať a rozvíjať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu a zvyšovať environmentálne povedomie občanov
	3.2.4 Zavádzať systém krízového riadenia a včasného varovania v súvislosti s rôznymi ohrozeniami z dôvodu klimatických zmien

3.3	Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom	3.3.1	Podporovať predchádzanie vzniku odpadov, opätovné využívania odpadov a zhodnocovania odpadov v súlade s EÚ legislatívou
3.4	Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu	3.4.1	Priebežne obnovovať, modernizovať a budovať miestne komunikácie a dopravnú infraštruktúru tak, aby podporovala udržateľný rozvoj sídla
		3.4.2	Vytvárať podmienky pre modernizáciu vozového parku, prioritne na alternatívny pohon
		3.4.3	Zvyšovať záujem o nemotorovú cyklistickú dopravu rozširovaním hlavnej a doplnkovej infraštruktúry
		3.4.4	Podporovať záujem o využívanie verejnej osobnej dopravy obyvateľmi obce
		3.4.5	Navrhovať zlepšenia v oblasti parkovacej politiky v obci a bezpečnosti cestnej premávky a pešej dopravy
3.5	Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry	3.5.1	Podporovať rozvoj inžinierskych sietí, infraštruktúry prenosu a distribúcie elektriny a plynu a vykurovania
		3.5.2	Zvyšovať energetické úspory samosprávy a obyvateľstva aj s využitím OZE
3.6	Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie	3.6.1	Zabezpečovať modernizáciu budov, vybavenia a dobrého spravovania škôl a školských zariadení
		3.6.2	Kvalitným vzdelávaním zvyšovať vedomostnú úroveň a zručnosti žiakov
		3.6.3	Podporovať neformálne a zážitkové vzdelávanie, špeciálne a inkluzívne vzdelávanie v školskej aj mimoškolskej činnosti a zavádzať inovácie do systému vzdelávania
3.7	Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a efektívne sociálne a zdravotné služby	3.7.1	Skvalitňovať a rozvíjať infraštruktúru sociálnych služieb a služieb zdravotníckych zariadení v obci
		3.7.2	Udržiavať a rozširovať služby pre seniorov, znevýhodnené osoby a ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii a kontinuálne zvyšovať ich kvalitu
		3.7.3	Posilňovať prevenciu a podporu duševného a telesného zdravia
		3.7.4	Rozširovať možnosti a vytvárať príležitosti pre podporu dobrovoľníctva, komunitných služieb a komunitnej práce
3.8	Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľov	3.8.1	Zvyšovať kvalitu a dostupnosť bývania formou výstavby alebo kúpy nových nájomných bytov bežného a nižšieho štandardu
		3.8.2	Zabezpečovať postupné dobudovanie a revitalizáciu existujúcich obytých zón
		3.8.3	Pripravovať podmienky pre individuálnu a hromadnú bytovú výstavbu (IBV a HBV)
3.9	Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku	3.9.1	Zabezpečovať verejný poriadok a predchádzanie kriminalite, podmienky na predchádzanie mimoriadnych udalostí a riešenie mimoriadnych situácií
		3.9.2	Zlepšovať prevenciu sociálno-patologických javov

PRIORITA 4: Lepšie spravovanie obce a vecí verejných

Strategický cieľ 4: Dosiahnuť lepšie spravovanie vecí verejných s podporou optimalizácie riadiacich procesov a zvyšovaním kvality komunikácie samosprávy s občanmi, digitálnou dostupnosťou služieb samosprávy a s pomocou partnerstiev územnej spolupráce.

Špecifické ciele	Opatrenia
4.1 Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy	4.1.1 Zabezpečovať otvorenie samosprávy a podnikania pre nové elektronické služby a digitalizáciu dát 4.1.2 Zefektívňovať spravovanie a využívanie majetku vo vlastníctve obce 4.1.3 Zlepšovať kvalitu pracovného prostredia pre zamestnancov úradov samosprávy a podporovať ich ďalšie vzdelávanie

		4.1.4	Podporovať zavádzanie inovatívnych, experimentálnych a pilotných riešení na úrovni samosprávy, miestnych združení a podnikateľov
		4.1.5	Efektívne, otvorene a transparentne komunikovať s občanmi
4.2	Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“	4.2.1	Podporovať rozvoj a skvalitnenie prenosovej kapacity infraštruktúry internetu, a tým zlepšovať prístup k informáciám a komunikačným technológiám
		4.2.2	Skvalitňovať existujúce informačné služby samosprávy a rozširovať ich služby digitálnym spôsobom
4.3	Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce	4.3.1	Posilňovať miestnu, regionálnu, nadregionálnu, cezhraničnú a medzinárodnú spoluprácu aktérov územnej spolupráce

Kľúčové priority obce Ľubľa na roky 2023 – 2030 napĺňania opatrení strategickej časti PHSR sme zadefinovali tak, že sme Zásobník projektov obce Ľubľa uvedený v Prílohe 1 tohto dokumentu s 42 projektmi, previazali na Opatrenie PHSR obce podľa **tematického zamerania projektu**. Takto sme určili počet projektov v danom tematickom opatrení a následne urobili poradie opatrení s najvyšším počtom projektov. Prehľadné tabuľky nižšie uvádzajú kľúčové priority obce Ľubľa pre obdobie rokov 2023 až 2030, dané počtom projektov v každom z opatrení navrhnutého PHSR obce.

SUMARIZÁCIA STRATEGICKÝCH PRIORÍT obce Ľubľa na roky 2023 - 2030			
Priorita	Zameranie	Opatrenie	Počet projektov
1	Podporovať zelené riešenia v urbanizme sídiel, architektúre budov, v dizajne verejných plôch a priestranstiev, aj vo voľnej krajine	3.1.2	5 projektov
2	Podporovať rozvoj kultúrnych spolkov a združení na území obce	1.2.2	4 projekty
3	Systémovo budovať a revitalizovať infraštruktúru cestovného ruchu v obci podľa požiadaviek návštevníkov a súčasných trendov	2.4.2	3 projekty
	Zvyšovať energetické úspory samosprávy a obyvateľstva aj s využitím OZE	3.5.2	3 projekty
	Zabezpečovať verejný poriadok a predchádzanie kriminalite, podmienky na predchádzanie mimoriadnych udalostí a riešenie mimoriadnych situácií	3.9.1	3 projekty

TEMATICKÉ ZAMERANIE projektov v Zásobníku projektov obce Ľubľa podľa Opatrení PHSR obce na roky 2023-2030			
Číslo	Názov opatrenia PHSR obce	Počet projektov	Číslo projektu v Zásobníku
1.1.3	Podporovať ochranu vôd, zásobovanie pitnou vodou a čistenia odpadových vôd	2	4, 5
1.2.2	Podporovať rozvoj kultúrnych spolkov a združení na území obce	4	22, 25, 26b, 33b
1.2.3	Zhodnocovať a oživovať kultúrne dedičstvo činnosťou tradičných kultúrnych inštitúcií a prostredníctvom kultúrneho turizmu	1	24
1.4.1	Podporovať šport ako súčasť zdravého životného štýlu bez ohľadu na vek	2	26a, 33a
1.4.2	Efektívne budovať, renovovať a modernizovať športovú infraštruktúru a jej vybavenie	1	13
2.3.1	Ekologizovať a udržateľným spôsobom rozvíjať kľúčové odvetvia miestnej ekonomiky (cestovný ruch, agrolesníctvo, poľnohospodárstvo, potravinárstvo, spracovanie dreva, remeslá a i.)	1	19
2.3.2	Zvyšovať podiel udržateľného cestovného ruchu v miestnej ekonomike	1	21
2.3.3	Podporovať výrobu a posilňovať predaj výrobkov "vyrobených v obci" na území regiónu Liptov aj mimo neho.	1	23
2.4.2	Systémovo budovať a revitalizovať infraštruktúru cestovného ruchu v obci podľa požiadaviek návštevníkov a súčasných trendov	3	20, 30, 31
3.1.2	Podporovať zelené riešenia v urbanizme sídiel, architektúre budov, v dizajne verejných plôch a priestranstiev, aj vo voľnej krajine	5	3, 11, 12, 32, 36
3.3.1	Podporovať predchádzanie vzniku odpadov, opätovné využívanie odpadov a	2	16, 17

TEMATICKÉ ZAMERANIE projektov v Zásobníku projektov obce Ľubelňa podľa Opatrení PHSR obce na roky 2023-2030			
Číslo	Názov opatrenia PHSR obce	Počet projektov	Číslo projektu v Zásobníku
	zhodnocovania odpadov v súlade s EÚ legislatívou		
3.4.1	Priebežne obnovovať, modernizovať a budovať miestne komunikácie a dopravnú infraštruktúru tak, aby podporovala udržateľný rozvoj sídiel	2	1, 2
3.4.3	Zvyšovať záujem o nemotorovú cyklistickú dopravu rozširovaním hlavnej a doplnkovej infraštruktúry	1	29
3.4.5	Navrhovať zlepšenia v oblasti parkovacej politiky v obci a bezpečnosti cestnej premávky a pešej dopravy	1	38
3.5.2	Zvyšovať energetické úspory samosprávy a obyvateľstva aj s využitím OZE	3	7, 9, 18
3.6.1	Zabezpečovať modernizáciu budov, vybavenia a dobrého spravovania škôl a školských zariadení	1	35
3.7.4	Rozširovať možnosti a vytvárať príležitosti pre podporu dobrovoľníctva, komunitných služieb a komunitnej práce	1	34
3.8.1	Zvyšovať kvalitu a dostupnosť bývania formou výstavby alebo kúpy nových nájomných bytov bežného a nižšieho štandardu	1	8
3.8.3	Pripravovať podmienky pre individuálnu a hromadnú bytovú výstavbu (IBV a HBV)	1	6
3.9.1	Zabezpečovať verejný poriadok a predchádzanie kriminalite, podmienky na predchádzanie mimoriadnych udalostí a riešenie mimoriadnych situácií	3	10, 15, 37
4.1.1	Zabezpečovať otvorenie samosprávy a podnikania pre nové elektronické služby a digitalizáciu dát	1	40
4.1.5	Efektívne, otvorene a transparentne komunikovať s občanmi	1	14
4.2.2	Skvalitňovať existujúce informačné služby samosprávy a rozširovať ich služby digitálnym spôsobom	1	28
4.3.1	Posilňovať miestnu, regionálnu, nadregionálnu, cezhraničnú a medzinárodnú spoluprácu aktérov územnej spolupráce	2	27, 39
Celkový počet projektov v Zásobníku projektov		42	

Zdroj: Zásobník projektov obce Ľubelňa

Strategicko-programová časť PHSR obce Ľubelňa na roky 2023 - 2030 je plne v súlade s PHSR Žilinského samosprávneho kraja 2021+ .

SÚLAD STRATEGICKÝCH CIEĽOV v kľúčových strategických dokumentoch s PHSR obce Ľubelňa na roky 2023 - 2030	
PHSR obce Ľubelňa na roky 2023 - 2030	PHSR Žilinský kraj 2021+
1. Plné využitie miestneho potenciálu	1. Inovácie a vzdelávanie, 2. Životné prostredie, 5. Identita a sebestačnosť
2. Podpora miestnej ekonomiky	1. Inovácie a vzdelávanie, 4. Sociálna stabilita, 5. Identita a sebestačnosť
3. Rozvoj miestnych služieb	1. Inovácie a vzdelávanie, 2. Životné prostredie, 3. Infraštruktúra, 4. Sociálna stabilita
4. Lepšie spravovanie obce a vecí verejných	1. Inovácie a vzdelávanie, 3. Infraštruktúra, 5. Identita a sebestačnosť

**FINANČNO -
REALIZAČNÁ
ČASŤ**

FINANČNO - REALIZAČNÁ ČASŤ

VÝCHODISKÁ REALIZAČNEJ ČASTI

Realizačno-finančná časť PHSR obce Ľubľa na roky 2023-2030 je návodom na prácu s týmto strategickým dokumentom, podporuje jeho implementáciu v celom období platnosti a je východiskovým dokumentom pre relevantnosť jednotlivých projektových zámerov, ktoré sú súčasťou **projektového zásobníka a budú financované z interných alebo externých finančných zdrojov** v období platnosti tohto PHSR obce.

Súlad a previazanosť vypracovaného PHSR obce Ľubľa na roky 2023 – 2030 s PHSR/Integrovanou územnou stratégiou Žilinského samosprávneho kraja 2021+ dáva PHSR obce Ľubľa dôležitosť ako jedného zo **základných pilierov územného partnerstva pri napĺňaní oboch stratégií vyššej úrovne**.

Podmienkou kvalitnej implementácie PHSR obce Ľubľa na roky 2023 - 2030 bude jej **pravidelné vyhodnocovanie a sledovanie (monitorovanie) plnenia jednotlivých opatrení** na princípe participácie, spolupráce, partnerstva a komunikácie pri získavaní potrebných informácií a dát. To si vyžaduje nastavenie interných procesov obce pre zber a vyhodnocovanie dát a informácií a vytvorenie kapacít, ktoré tieto procesy implementácie budú strážiť a budú za ne zodpovedať. Podporou v tomto smere môže byť pre obec Ľubľa MAS Dolný Liptov, ktorá má skúsenosti s prípravou a implementáciou strategického dokumentu pre integrované územie.

Predchádzajúce aktualizované PHSR obce Ľubľa na roky 2016-2023 ako program rozvoja obce, platný do 31.12.2020, bol vypracovaný v zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a formálne schválený uznesením obecného zastupiteľstva v roku 2016. PHSR bol len neformálne vyhodnocovaný a monitorovacie správy neboli predkladané na ročnej báze na vedomie poslancom obecného zastupiteľstva.

Riadenie rizík

Pri nastavovaní akejkoľvek stratégie je kľúčové zaoberať sa identifikáciou a analýzou rizík a ich dopadov na plnenie cieľov stratégie či už v pozitívnom, alebo negatívnom smere, a priebežne počas procesu monitorovania (v Správach o plnení PHSR) prijímať opatrenia, ktoré riziká minimalizujú alebo znižujú ich nežiadúci vplyv.

Pred prípravou PHSR obce sme identifikovali nasledovné riziká, ktoré môžu mať vplyv na jeho implementáciu.

Identifikované riziko	Opatrenie na zmiernenie
1. Nepochopenie socio-ekonomických partnerov zapojiť sa do spracovania a implementácie strategického dokumentu.	Priebežná komunikácia v procese spracovania a implementácie strategického dokumentu a výzvy k zapojeniu.
2. Nedostatok finančných zdrojov na zozbierané projektové zábery v zásobníku projektov.	Prepojenie dokumentu s IÚS ZASK a vzájomné zdieľanie zásobníkov projektov.
3. Chýbajúce kapacity pre implementáciu strategického dokumentu a získavanie externých zdrojov financovania.	Nábor interných a externých odborných kapacít na čiastočné pracovné pomery na výpomoc obci.

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Proces implementácie a vyhodnocovania PHSR obce Ľubľa na roky 2023-2030

Implementácia, vyhodnocovanie a sledovanie plnenia PHSR obce na roky 2023-2030 bude prebiehať na ročnej báze, prostredníctvom zodpovedného pracovníka obecného úradu, starostu obce a poslancov obecného zastupiteľstva. Monitorovanie a vyhodnocovanie bude vykonávané formou prerokovania „Správy o implementácii PHSR na roky 2023-2030“. Sledované by malo byť plnenie **32 vybraných kľúčových indikátorov úspechu** pre jednotlivé opatrenia PHSR obce, ktoré sú ako povinné ukazovatele uvedené v strategicko – programovej časti tohto dokumentu.

Systém monitorovania PHSR obce Ľubľa na roky 2023-2030

Východiskom pre stanovenie indikátorov na meranie dopadov opatrení PHSR v systéme monitorovania bol PHSR vyššieho stupňa, a to PHSR VÚC Žilinského samosprávneho kraja, ktorý vychádza z piatich cieľov politiky súdržnosti EÚ

stanovených Európskou komisiou v roku 2018: (1) Inteligentnejšia Európa – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva; (2) Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa; (3) Prepojenejšia Európa – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT; (4) Sociálnejšia Európa – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv; (5) Európa bližšie k občanom – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív. Je to aj z toho dôvodu, že na implementácii PHSR obce sa vo výraznej miere budú podieľať finančné zdroje z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF), ktorých smerovanie určuje Partnerská dohoda SR na roky 2021-2027 a Program Slovensko.

Ako uvádzame vyššie, systém monitorovania je zabezpečovaný aj cez **sledovanie kľúčových indikátorov úspechu** (ďalej ako “merateľné indikátory” alebo “indikátory”) navrhnutých pre jednotlivé opatrenia v strategicko-programovej časti tohto dokumentu. Indikátory sú zrozumiteľné a dobre sledovateľné a vyžadujú si zavedenie internej evidencie obce. Ku každému z indikátorov je uvedený zdroj pre čerpanie informácií. Niektoré indikátory majú uvedené východiskové hodnoty v analytickej časti tohto dokumentu. Vyhodnocovanie plnenia indikátorov bude súčasťou ročnej Správy o implementácii PHSR obce.

Pre PHSR obce Ľubelňa na roky 2023 - 2030 sme stanovili **32 povinných merateľných ukazovateľov** ako **kľúčové indikátory úspechu** na úrovni špecifických cieľov. Okrem povinných ukazovateľov sme navrhli aj voliteľné ukazovatele v danom špecifickom ciele. Povinné merateľné ukazovatele by obec mala sledovať na ročnej báze. Pri voliteľných ukazovateľoch si obec môže zvoliť či ich bude alebo nebude sledovať, prípadne či ich vyhodnotenie použije v Záverečnej správe plnenia PHSR obce na roky 2023 - 2030.

POVINNÉ MERATEĽNÉ UKAZOVATELE PLNENIA PHSR obce Ľubelňa na roky 2023 - 2030				
Priorita	Špecifický cieľ		Povinný ukazovateľ sledovania PHSR	Zdroj ukazovateľa
1. PLNÉ VYUŽITIE MIESTNEHO POTENCIÁLU	1.1	Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prirodzených ekosystémov)	1. Podiel obyvateľov napojených na kanalizáciu s čistením odpadových vôd 2. Podiel poľnohospodárskej pôdy s ekologickým hospodárením	Vodárenská spoločnosť Interná evidencia obce
	1.2	Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície	3. Počet podporených projektov na záchranu a obnovu kultúrneho dedičstva ročne 4. Výdavky samosprávy na kultúru na obyvateľa v eurách	Interná evidencia obce Rozpočet obce
	1.3	Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl	5. Zrealizované aktivity a projekty pre rozvoj kreativity a talentu detí a mládeže ročne	Interná evidencia obce
	1.4	Vytvárať podmienky pre aktívne športové vyžitie všetkých občanov obce	6. Počet zrekonštruovaných, zmodernizovaných a dovybavených školských telocviční a športových areálov škôl, vnútorných a vonkajších športovísk vo vlastníctve samosprávy ročne	Interná evidencia obce
2. PODPORA MIESTNEJ EKONOMIKY	2.1	Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci	7. Ekonomická aktivita obyvateľov ročne	ŠÚSR
	2.2	Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce	8. Miera zamestnanosti vyjadrená v % 9. Miera zamestnanosti vo vekovej skupine 50+	ŠÚSR a ÚPSVaR
	2.3	Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb	10. Počet podporených projektov zameraných na rozvoj miestnej ekonomiky ročne	Interná evidencia obce
	2.4	Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov	11. Počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach v obci ročne	ŠÚSR
3. ROZVOJ MIESTNYCH SLUŽIEB	3.1	Podporovať udržateľné riadenie architektonického a územného rozvoja obce na princípoch participácie verejnosti	12. Vypracovaný a schválený územný plán obce 13. Plocha verejnej zelene v m² v priamej správe obce	Interná evidencia obce
	3.2	Podporovať adaptáciu sídla a krajiny na dopady zmeny klímy	14. Počet projektov adaptačných opatrení 15. Počet uskutočnených vzdelávacích a osvetových aktivít environmentálnej výchovy a vzdelávania ročne	Interná evidencia obce
	3.3	Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom	16. Podiel zmesového komunálneho odpadu ukladaného na skládky 17. Množstvo zmesového odpadu a množstvo vytriedeného odpadu v kilogramoch na obyvateľa/rok	Ročný výkaz o odpadoch

POVINNÉ MERATEĽNÉ UKAZOVATELE PLNENIA PHSR obce Ľubelňa na roky 2023 - 2030			
Priorita	Špecifický cieľ	Povinný ukazovateľ sledovania PHSR	Zdroj ukazovateľa
	3.4 Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu	18. Dĺžka nových/modernizovaných úsekov miestnych komunikácií a chodníkov 19. Dĺžka nových úsekov cyklochodníkov a značených cyklotrás na území obce 20. Počet ks vozidiel v modernizovanom vozovom parku obce na alternatívny pohon	Interná evidencia obce
	3.5 Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry	21. Podiel energie z OZE na konečnej energetickej spotrebe samosprávy (%)	Interná evidencia obce
	3.6 Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie	22. Priemerná úspešnosť žiakov ZŠ v národnom testovaní 5 a testovaní 9	Zverejnené výsledky v národnom testovaní
	3.7 Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a efektívne sociálne a zdravotné služby	23. Kapacity terénnych, ambulantných a pobytových sociálnych služieb (počet klientov) v obci 24. Počet zastabilizovaných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v obci 25. Podiel obyvateľov, ktorí sa aktívne zapájajú do obecného diania prostredníctvom dobrovoľníckych aktivít	Interná evidencia obce
	3.8 Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľov	26. Počet dokončených rodinných domov a bytov vrátane nájomných bytov za rok (celkovo)	Interná evidencia obce
	3.9 Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku	27. Počet evidovaných trestných činov a inej protispoločenskej činnosti v obci za rok 28. Počet nových lokalít monitorovaných kamerovým systémom v obci	Interná evidencia obce
4. LEPŠIE SPRÁVOVANIE VECÍ VEREJNÝCH	4.1 Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy	29. Počet projektov a aktivít obce pripravovaných participatívnym spôsobom 30. Počet pracovníkov samosprávy, ktorí sa zúčastňujú pravidelného vzdelávania	Interná evidencia obce
	4.2 Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“	31. Modernizovaný obecný rozhlas	Interná evidencia obce
	4.3 Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce	32. Počet nových partnerstiev obce na miestnej, regionálnej, cezhraničnej a medzinárodnej územnej spolupráci	Interná evidencia obce

Ako definuje zákonná norma a určuje prax v regionálnom rozvoji v systéme monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR obce sme stanovili **tri typy správ o plnení PHSR**.

SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHSR OBCE		
Priebežná ročná správa o plnení PHSR	Záverečná správa o plnení PHSR	Mimoriadna správa o plnení PHSR
1.1. - 28.2. príprava správy za predchádzajúci rok	Predložená k 28.2.2031.	V prípade mimoriadnej potreby aktualizácie PHSR

Priebežná ročná správa o plnení PHSR obce bude spracovaná jedenkrát ročne. Bude ju schvaľovať obecné zastupiteľstvo. Pre naplnenie zásad transparentnosti a otvorenosti verejnej správy bude táto správa zverejnená na webovom sídle obce a mala by obsahovať nasledovné časti:

1. Zhrnutie plnenia stratégie rozvoja v PHSR po špecifických cieľoch vrátane porovnania vývoja s predchádzajúcim rokom a plnenia stanovených opatrení v predchádzajúcom roku;
2. Prehľad projektov/aktivít za jednotlivé opatrenia realizovaných v danom roku a ich zhodnotenie ako súčasť plnenia Akčného plánu PHSR a vývoja v zásobníku projektov;
3. Hlavné zistenia a návrhy kľúčových aktivít na nasledujúci rok;
4. Zhodnotenie plnenia povinných kľúčových indikátorov úspechu.

Prvá správa o implementácii PHSR obce Ľubelňa bude vypracovaná za rok 2024 najneskôr do 28.2.2025.

Záverečná hodnotiaca správa plnenia PHSR obce: Pred ukončením obdobia strategického dokumentu PHSR obce zostaveného na roky 2023 – 2030 by mala byť odborne spracovaná komplexná ex-post evaluácia zameraná na vyhodnotenie plnenia stratégie ako celku, ktorá bude základným vstupným podkladom pre tvorbu nového strategického dokumentu.

Komunikačná stratégia implementácie PHSR obce

Starosta obce, ako koordinátor implementácie PHSR, pravidelne komunikuje s partnerskými subjektmi na území obce a s osobami, ktoré sú zodpovedné za plnenie konkrétnych aktivít a realizáciu konkrétnych projektov v PHSR. Na komunikáciu s občanmi a partnermi využíva osobné stretnutia, verejné hovory, miestne médiá, profily na sociálnych sieťach a web stránku obce. Zapájanie občanov do implementácie PHSR a ich informovanie je kľúčové pre dosiahnutie podpory zo strany verejnosti pre konkrétne aktivity a projekty zahrnuté v PHSR.

Zásobník projektov a Akčné plány plnenia PHSR obce

Zásobník projektov obsahuje zoznam projektov, ktoré má obec vo výhlade realizovať v období rokov 2023 – 2030. Vznikol po konzultácii so starostom obce. Obsahuje aj tie projekty, s ktorými sa počíta do Integrovaných územných investícií (IÚI) VÚC Žilinský samosprávny kraj a tzv. integrovaných projektových balíčkov.

Integrované územné investície (IÚI) spoločne s **integrovanými projektovými balíčkami** sú kľúčovými nástrojmi synergie opatrení a aktivít implementácie integrovaných rozvojových stratégií, vytvárané podľa jednotného metodického rámca pre prípravu Integrovaných územných stratégií a investícií v SR v programovom období 2021-2027. IÚI vznikajú prepojením minimálne jednej kľúčovej aktivity/projektu s jednou doplnkovou aktivitou/projektom zo zásobníka projektov, ktoré sú financované z EŠIF v programovom období 2021-2027 z Programu Slovensko. Ak je doplnková aktivita financovaná z iného zdroja ako EŠIF, napr. z CLLD stratégie, vlastných rozpočtov samospráv, projektov cezhraničnej spolupráce Interreg a pod., ide o integrovaný projektový balíček. Návrhy na vytváranie integrovaných územných investícií a integrovaných projektových balíčkov spoločne so socio-ekonomickými partnermi v obci by mali byť jednou z prioritných aktivít implementácie PHSR obce Ľubľa.

Akčný plán pre PHSR obce slúži na podporu realizácie PHSR obce Ľubľa a je previazaný so Zásobníkom projektov obce. Akčný plán a Zásobník projektov obsahujú nasledovné informácie:

- ❖ Číslovanie projektu;
- ❖ Názov a stručný popis projektu;
- ❖ Žiadateľ projektu;
- ❖ Odhadované náklady na realizáciu;
- ❖ Stav pripravenosti projektu (zámer/projekt v príprave/projekt v realizácii/dokončený projekt);
- ❖ Predpokladaný termín realizácie – previazanosť zásobníka projektov na Akčný plán;
- ❖ Väzba na opatrenie PHSR obce;
- ❖ Väzba na opatrenie Program Slovensko;

Zásobník projektov obce Ľubľa, ktorý je Prílohou 1 tohto PHSR obce Ľubľa obsahuje **42 projektových zámerov**. Celková predbežná finančná hodnota nebola stanovená už žiadneho projektu a u dvoch projektov boli zahájené prípravné práce na projektových dokumentáciách.

V Akčnom pláne k PHSR obce Ľubľa na roky 2023 - 2030 sú jednotlivé projektové zámery zo Zásobníka projektov rozdelené na základe stavu pripravenosti a relevantnosti **do 3 časových období realizácie projektových zámerov**:

1. obdobie rokov 2023 – 2026: 12 projektov,
2. obdobie rokov 2026 – 2030: 9 projektov,
3. obdobie rokov 2023 – 2030: 21 projektov.

Práca s Akčným plánom a Zásobníkom projektov je priebežná. Zásobník projektov je permanentne otvorený a kontinuálne dopĺňaný a aktualizovaný o nové projektové zámery, čo má na zodpovednosti starosta obce. Tento tiež koordinuje spájanie projektov do balíkov tzv. **integrovaných územných investícií (IUI)** pre VÚC Žilinský kraj. Komunikuje so žiadateľmi a garantmi projektových zámerov, aktualizuje stav pripravenosti projektov, ich odhadované náklady na realizáciu a termín realizácie o čom informuje v Priebežnej ročnej správe o plnení PHSR obce.

Pri rozhodovaní o podpore aktivít a projektov zo zásobníka projektov by mali mať prednosť tie, ktoré najpozitívnejšie prispievajú k napĺňaniu špecifických cieľov a opatrení definovaných v PHSR obce Ľubľa na roky 2023-2030.

VÝCHODISKÁ FINANČNEJ ČASTI

Zhodnotenie programového obdobia EŠIF 2014-2020 z pohľadu obce Ľubľa

Celková alokácia pre programové obdobie 2014-2020 v Slovenskej republike predstavovala k 31.12.2021 sumu 16,68 mld. Eur¹ pre: 6 hlavných operačných programov (Ľudské zdroje, Integrovaná infraštruktúra, Kvalita životného prostredia, Integrovaný regionálny operačný program, Efektívna verejná správa a Technická pomoc), Operačný program Rybné hospodárstvo, Program rozvoja vidieka (PRV), Program spolupráce Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika, Rakúsko, Poľsko a Program spolupráce Interact III. Iniciatíva REACT-EU je balíčkom podpory Európskej komisie na eliminovanie dopadov pandémie COVID-19 bola **absorpčná schopnosť Žilinského samosprávneho kraja čerpať EŠIF** v programovom období 2014-2022² na základe analýzy dostupných otvorených dát na portáli ITMS2014+ je pomerne nízka. V počte 2618 podaných žiadostí v sume 1,52 mld. Eur je na 6. mieste, v počte 1562 schválených žiadostí v sume 0,69 mld. Eur na 5. mieste. Pomerom schválených žiadostí voči podaným žiadostiam bol ZASK na 3. mieste, pričom tento pomer predstavoval 59,7%. V Žilinskom kraji boli schválené žiadosti vo výške 998,99 Eur na obyvateľa, kým v najúspešnejšom Bratislavskom kraji to bolo 16 453,04 Eur na obyvateľa. Žilinský kraj sa tak radí k trom slovenským krajom s najnižšou čiastkou na obyvateľa. Najviac žiadostí bolo podaných v rámci OP Životné prostredie (613 žiadostí s úspešnosťou 58,7%) a najmenej v OP Efektívna verejná správa (16 žiadostí s úspešnosťou 56,25%). Najúspešnejšie žiadosti boli v OP Ľudské zdroje na úrovni 67,05% pri 348 schválených žiadostiach. Najviac zamietnutých žiadostí bolo v programe cezhraničnej spolupráce Interreg V-A SK-CZ (80 zamietnutých žiadostí zo 116 podaných).

V obci Ľubľa bolo cez portál ITMS2014+ v programovom období 2014 – 2020 **zaregistrovaných šesť žiadostí o NFP**, z ktorých päť podala obec Ľubľa a jednu súkromná spoločnosť MIPEK s.r.o., ktorá jej aj bola schválená. U obce Ľubľa je jedno konanie neukončené a jedna žiadosť bola zamietnutá. Najvyššiu dotáciu 476 tis. Eur získala obec na projekt “Zníženie energetickej náročnosti verejnej budovy v obci Ľubľa” z OP Kvalita životného prostredia.

Názov žiadateľa	Stav	Názov projektu	Celkové náklady	NFP	Poskytnutá podpora	Operačný program
Obec Ľubľa	Konanie neukončené	Riešenie migračných výziev v obci Ľubľa	18 200,00 €	18 200,00 €		IROP
Obec Ľubľa	Schválené	Zníženie energetickej náročnosti verejnej budovy v obci Ľubľa	500 731,57 €	475 694,99 €	475 694,99 €	OP Kvalita životného prostredia
MIPEK s.r.o.	Schválené	Inovácie v pekárni MIPEK	198 972,33 €	99 486,16 €	99 486,16 €	OP Integrovaná infraštruktúra
Obec Ľubľa	Schválené	Zlepšenie vzhľadu obce – tvorba pešej zóny v obci Ľubľa	43 171,34 €	43 171,34 €	43 171,34 €	Program rozvoja vidieka 2014-2020
Obec Ľubľa	Schválené	Riešenie migračných výziev v obci Ľubľa	18 200,00 €	18 200,00 €	18 200,00 €	IROP
Obec Ľubľa	Zamietnuté	V odborných učebniach odborne, alebo rozvoj pracovných zručností žiakov ZŠ so zámerom podporiť profesijnú orientáciu	108 238,07 €	102 826,17 €		IROP
SUMA CELKOM			887 513,31 €	757 578,66 €	636 552,49 €	

Zdroj: EUPCMiner a ITMS2014+

Dostupné finančné zdroje pre implementáciu PHSR obce

Podľa paragrafu 4 zákona č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja sa regionálny rozvoj financuje z viacerých zdrojov tzv. viaczdrojové financovanie:

¹“Informácia o stave implementácie európskych štrukturálnych a investičných fondov v programovom období 2014-2020” (interná správa MIRRI)

² Podľa prepočtov spracovateľov PHSR Žilinský kraj 2021+ k 7.1.2022.

- a) zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtovej kapitoly ministerstva investícií a z rozpočtových kapitol iných ministerstiev,
- b) zo štátnych účelových fondov,
- c) z rozpočtov vyšších územných celkov (VÚC)
- d) z rozpočtov obcí,
- e) z prostriedkov fyzických osôb,
- f) z prostriedkov právnických osôb,
- g) z úverov a príspevkov medzinárodných organizácií,
- h) z prostriedkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi,
- i) z iných prostriedkov, ak to ustanoví osobitný predpis.

Podľa tohto zákona doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú finančné prostriedky z fondov Európskej únie (ďalej ako EŠIF) poskytované podľa osobitných predpisov.

Programové obdobie EŠIF 2021-2027

PHSR obce Ľubľa na roky 2023-2030 rieši problémy obce komplexne prostredníctvom všetkých 5 cieľov politiky súdržnosti EÚ a implementácia bude financovaná aj z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF). Komplementárnymi finančnými nástrojmi bude aj podpora opatrení prostredníctvom miestneho rozvoja vedeného komunitou (financovanie prostredníctvom EPFRV, Programu rozvoja vidieka v rámci nástroja LEADER) a tiež Plán obnovy a odolnosti, programy cezhraničnej spolupráce INTERREG a iné komunitárne programy a finančné iniciatívy EÚ.

React EÚ: Ide o pomoc pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území po pandémie koronavírusu v Európe ako rozšírenej reakcie na krízu a na opatrenia na zmiernenie a nápravu dôsledkov tejto krízy. Prispeje k zelenej, digitálnej a odolnej obnove hospodárstva. Slovensko by z európskeho protikrizového nástroja malo dostať až 780 miliónov Eur.

Plán obnovy a odolnosti: Jednotlivé komponenty programu majú vyviešť slovenskú ekonomiku z krízy vyvolanej pandemiou COVID-19, akcelerovať digitálnu a zelenú tranzíciu (transformáciu) ekonomiky, prispieť k splneniu európskych reformných a investičných požiadaviek, a tým zabezpečiť základ pre dlhodobý ekonomický rozvoj SR. Z plánu obnovy bude možné čerpať 6,5 miliárd Eur, k dispozícii je však aj nevyčerpaných 8 miliárd Eur z EŠIF 2014-2020.

PLÁN OBNOVY A ODOLNOSTI SR		
Komponent	Popis	Finančná alokácia
1. Zelená ekonomika	Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra; obnova budov; udržateľná doprava; dekarbonizácia priemyslu; adaptácia na zmenu klímy.	2,3 mld. €
2. Vzdelávanie	Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch; vzdelávanie pre 21. storočie; zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl.	0,9 mld. €
3. Veda, výskum, inovácie	Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja, inovácií a digitálnej ekonomiky; lákanie a udržanie talentov.	0,7 mld. €
4. Zdravie	Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť; humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie; dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť.	1,5 mld. €
5. Efektívna verejná správa a digitalizácia	Zlepšenie podnikateľského prostredia; reforma justície; boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí; bezpečnosť a ochrana obyvateľstva; zdravé verejné financie; digitálne Slovensko – štát v mobile; kybernetická bezpečnosť; rýchly internet pre každého; digitálna ekonomika.	1,1 mld. €
Spolu		6,5 mld. €

Zdroj: Plán obnovy a odolnosti SR

Národné operačné programy EŠIF: V zmysle partnerskej dohody SR na roky 2021-2027 budú operácie financované z EFRR (cieľa Investovanie pre rast a zamestnanosť), ESF+, KF a FST realizované **prostredníctvom jedného Programu Slovensko** (OP Slovensko). Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR) bude riadiacim orgánom pre Strategický plán SPP 2023-2027 a bude zodpovedné za jeho prípravu, ako aj za implementáciu EN-RAF a zároveň riadiacim orgánom pre Operačný program Rybné hospodárstvo na roky 2021-2027.

Celková alokácia Programu Slovensko na programové obdobie 2021-2027 činí **12,59 mld. Eur**, čo je v programe rozdelené v rámci 5 cieľov politik a ich jednotlivých priorít. Najväčšia finančná alokácia je pridelená na prioritu 3P1 Doprava (2,18 mld. Eur) a prioritu 2P2 Životné prostredie (2,03 mld. Eur). Pre Fond na spravodlivú transformáciu v priorite 6 bolo vyčlenených celkom 0,44 mld. Eur.

Priorita Programu Slovensko	Finančná alokácia v Eur	podiel	
Cieľ politiky 1: KONKURENCIESCHOPNEJŠIA A INTELIGENTNEJŠIA EURÓPA na presadzovanie inovatívnej a inteligentnej transformácie hospodárstva a regionálnej prepojenosti IKT	1 890 150 000 €	15,01%	
1P1: Veda, výskum a inovácie	1 778 050 000 €		14,12%
1P2: Digitálna pripojiteľnosť	112 100 000 €		0,89%
Cieľ politiky 2: ZELENŠIA EURÓPA podporujúca prechod z ekologickejšieho, nízkouhlíkového hospodárstva na hospodárstvo s nulovou bilanciou uhlíka a odolnú Európu vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu, predchádzania rizikám a ich riadenia a udržateľnej mestskej mobility	4 227 647 279 €	33,57%	
2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia	1 306 549 999 €		10,37%
2P2: Životné prostredie	2 030 497 280 €		16,12%
2P3: Udržateľná mestská mobilita	890 600 000 €		7,07%
Cieľ politiky 3: PREPOJENEJŠIA EURÓPA vďaka posilneniu mobility	1 999 903 170 €	15,88%	
3P1: Doprava	1 999 903 170 €		15,88%
Cieľ politiky 4: SOCIÁLNEJŠIA A INLUZÍVNEJŠIA EURÓPA implementujúca Európsky pilier sociálnych práv	3 251 604 336 €	25,82%	
4P1: Adaptabilný a prístupný trh práce	527 471 548 €		4,19%
4P2: Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie	623 293 550 €		4,95%
4P3: Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu	241 606 000 €		1,92%
4P4: Záruka pre mladých	283 969 292 €		2,25%
4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby	1 169 957 946 €		9,29%
4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít	269 000 000 €		2,14%
4P7: Sociálne inovácie a experimenty	68 153 000 €		0,54%
4P8: Potravinová a materiálna deprivácia	68 153 000 €		0,54%
Cieľ politiky 5: EURÓPA BLIŽŠIE K OBČANOM vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja všetkých typov území a miestnych iniciatív	403 637 715 €	3,21%	
5P1: Moderné regióny	403 637 715 €		3,21%
Priorita 6: Fond na spravodlivú transformáciu	440 658 242 €	3,50%	
6P1: Fond na spravodlivú transformáciu	440 658 242 €		3,50%
Priorita 7: Technická pomoc	380 134 191 €	3,02%	
7P1-7P4: Technická pomoc	380 134 191 €		3,02%
CELKOM	12 593 734 933 €	100%	100%

Zdroj: Program Slovensko (schválený vládou SR dňa 28. júna 2022).

Indikatívny časový plán čerpania EŠIF z Programu Slovensko 2021-2027 v Eur							
2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	SPOLU
0 €	2 110 774 072 €	2 178 968 551 €	2 131 671 778 €	2 219 229 074 €	1 927 707 085 €	2 025 384 373 €	12 593 734 933 €

Zdroj: PHSR Žilinský kraj 2021+ podľa Program Slovensko verzia 1.0 (december 2021)

V nasledujúcej tabuľke je orientačne znázornené prepojenie jednotlivých priorít Programu Slovensko na Špecifické ciele PHSR obce Ľubľa na roky 2023-2030:

Priorita	Špecifický cieľ PHSR obce Ľubľa na roky 2023-2030	Priorita Programu Slovensko
1. PLNÉ VYUŽITIE MIESTNEHO POTENCIÁLU	1.1 Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prirodzených ekosystémov)	2P2: Životné prostredie 2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia
	1.2 Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície	5P1: Moderné regióny 4P4: Záruka pre mladých
	1.3 Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl	1P1: Veda, výskum a inovácie 4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít 4P4: Záruka pre mladých
	1.4 Vytvárať podmienky pre aktívne športové využitie všetkých občanov obce	2P3: Udržateľná mestská mobilita 5P1: Moderné regióny 4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P4: Záruka pre mladých
2. PODPORA MIESTNEJ EKONOMIKY	2.1 Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci	4P1: Adaptabilný a prístupný trh práce 1P1: Veda, výskum a inovácie
	2.2 Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce	4P1: Adaptabilný a prístupný trh práce 4P3: Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu 4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít 4P7: Sociálne inovácie a experimenty
	2.3 Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb	5P1: Moderné regióny 4P1: Adaptabilný a prístupný trh práce 4P7: Sociálne inovácie a experimenty 2P2: Životné prostredie
	2.4 Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Lip-tov	5P1: Moderné regióny 3P1: Doprava 2P3: Udržateľná mestská mobilita
3. ROZVOJ MIESTNYCH SLUŽIEB	3.1 Podporovať udržateľné riadenie architek-tonického a územného rozvoja miest a obcí na princípoch participácie verejnosti	2P2: Životné prostredie 5P1: Moderné regióny
	3.2 Podporovať adaptáciu sídiel a krajiny na dopady zmeny klímy	2P2: Životné prostredie 4P4: Záruka pre mladých
	3.3 Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom	2P2: Životné prostredie 2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia
	3.4 Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu	3P1: Doprava 2P3: Udržateľná mestská mobilita
	3.5 Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry	2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia
	3.6 Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie	4P2: Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie 4P3: Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu
	3.7 Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a efektívne sociálne a zdravotné služby	4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít 4P8: Potravinová a materiálna deprivácia
	3.8 Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľov	4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít
	3.9 Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku	4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby 4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít 1P2: Digitálne prepojitelnosť 2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia
4. LEPŠIE SPRÁVOVANIE	4.1 Skvalitňovať služby občanom a optimali-	1P2: Digitálna prepojitelnosť 1P1: Veda, výskum, inovácie

Priorita	Špecifický cieľ PHSR obce Ľubela na roky 2023-2030	Priorita Programu Slovensko
VECÍ VEREJNÝCH		4P2: Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie 4P3: Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu
	4.2	Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“ 1P2: Digitálne prepojitelnosť 1P1: Veda, výskum, inovácie
	4.3	Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce 5P1: Moderné regióny

Zdroj: Vlastné spracovanie autora

Programy cezhraničnej spolupráce Interreg Europe a nadnárodnej spolupráce Central Europe a Interreg Danube: Zameriavajú sa na zlepšenie regionálnych politík prostredníctvom výmeny skúseností, inovatívnych postupov a budovania kapacít medzi subjektmi podieľajúcimi sa na implementácii a príprave regionálnych politík. Ide o projekty mäkkého charakteru, kde môžu byť realizované pilotné investičné aktivity v obmedzenom rozsahu. Podpora je zameraná od výskumu a inovácií, životného prostredia, klimatických zmien, sociálnej problematiky, dopravy a mobility až k previazaným oblastiam integrovaného rozvoja.

INTERREG Slovensko - Poľsko na roky 2021-2027: Oprávnená oblasť sa rozprestiera na oboch stranách Karpát, prevažne v horských oblastiach. Práve tieto horské podmienky sťažujú obyvateľom pohraničia a návštevníkom rýchle a pohodlné cestovanie. Rozloha programovej oblasti je viac ako 39 tisíc km², z čoho je takmer 60% na poľskej strane. Na Slovensku programová oblasť zahŕňa Žilinský samosprávny kraj, Prešovský samosprávny kraj a okres Spišská Nová Ves v Košickom samosprávnom kraji. V roku 2018 dosiahol počet obyvateľov programovej oblasti takmer 5,2 miliónov, z ktorých približne 70% žilo na poľskej strane. Riadiacim orgánom pre programové obdobie 2021-2027 bude Ministerstvo fondov a regionálnej politiky Poľskej republiky. MIRRI SR bude národným implementačným orgánom. Miera spolufinancovania bude 80%.

Program INTERREG SLOVENSKO - 2021-2027		
Priorita	Špecifické ciele	Finančná alokácia bez technickej pomoci
1. K prírode ohľaduplné a bezpečné pohraničie	- Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy - Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženie všetkých foriem znečistenia	24 830 251 €
2. Prepojenejšie pohraničie	Rozvoj a posilňovanie udržateľnej, inteligentnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility odolnej proti zmene klímy vrátane zlepšeného prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobilite	23 005 741 €
3. Tvorivé a turisticky atraktívne pohraničie	Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie	62 649 562 €
4. Spolupráca medzi inštitúciami a obyvateľmi pohraničia	- Posilňovanie inštitucionálnej kapacity orgánov verejnej moci, najmä tých, ktoré sú oprávnené riadiť osobitné územie, ako aj zainteresovaných strán - Budovanie vzájomnej dôvery, najmä propagáciou akcií typu „ľudia ľuďom“	10 342 917 €
CELKOM		120 828 471 €

Zdroj: Program cezhraničnej spolupráce Interreg 2021-2027 Poľsko – Slovensko (verzia december 2021)

INTERREG Slovensko – Česko na roky 2021-2027: Programovou oblasťou na Slovensku sú regióny NUTS III Trnavský samosprávny kraj, Trenčiansky samosprávny kraj a Žilinský samosprávny kraj, v Českej republike je to Juhomoravský kraj, Zlínsky kraj a Moravskosliezsky kraj. V programovom období 2021-2027 bude program riadiť Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (MIRRI SR), ktoré pôsobí ako riadiaci orgán, a Spoločný technický sekretariát. Miera spolufinancovania bude 80%.

Program INTERREG SLOVENSKO - ČESKO 2021-2027		
Priorita	Špecifické ciele	Finančná alokácia bez technickej pomoci
1.1 Životné prostredie	❖ Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevencie rizika katastrof a odolnosti s prihliadnutím na ekosystémové prístupy ❖ Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženie všetkých foriem znečistenia	19 935 420 €
2.1 Vzdelávanie	❖ Zlepšenie rovného prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania rozvíjaním dostupnej infraštruktúry vrátane posilňovania odolnosti pre dištančné a online vzdelávanie a odbornú prípravu	7 176 751 €
2.2 Kultúra a cestovný ruch	❖ Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v oblasti hospodárskeho rozvoja, sociálneho začlenenia a sociálnej inovácie	43 060 507 €
3.1 Inštitucionálna spolupráca	❖ Zvyšovanie efektivity verejnej správy podporou právnej a administratívnej spolupráce a spolupráce medzi občanmi, aktérmi občianskej spoločnosti a inštitúciami, najmä s ohľadom na riešenie právnych a iných prekážok v pohraničných regiónoch	4 784 501 €
3.2 Miestne iniciatívy	❖ Budovanie vzájomnej dôvery, najmä propagáciou akcií typu „ľudia ľuďom“	4 784 501 €
CELKOM		79 741 680 €

Zdroj: Program cezhraničnej spolupráce Interreg Slovensko – Česko 2021-2027 (verzia 4.4.2022)

Indikatívny časový plán čerpania programov cezhraničnej spolupráce v rokoch 2021-2027 vrátane technickej pomoci v Eur								
Program	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	CELKOM
Interreg Poľsko – Slovensko	17 390 306	17 738 112	18 092 874	18 454 732	18 823 827	19 200 303	19 584 309	129 284 462
Interreg Slovensko – Česko	11 477 044	11 706 585	11 940 717	12 179 531	12 423 121	12 671 584	12 925 016	85 323 597
	28 867 350	29 444 697	30 033 591	30 634 263	31 246 948	31 871 887	32 509 325	214 608 059

Zdroj: PHSR Žilinský kraj 2021+

Komunitárne programy a finančné iniciatívy EÚ sú pomerne náročné programy na prípravu a implementáciu pre obec ako samosprávnú jednotku. **Sú pre ne však realizovateľné v partnerskej spolupráci s mimovládnyimi organizáciami, mestami alebo inštitúciami verejnej správy.** Ide o fondy, ktoré sú spravované centrálné, priamo Európskou komisiou alebo ňou poverenými inštitúciami – tzv. centrálné riadené programy, ktorých finančné alokácie v programovom období 2021-2027 porastú. Žiadosti o ich čerpanie sú však náročné na prípravu z dôvodu celoeurópskej konkurencie a ich zamerania, ktoré musí spĺňať atribúty inovatívnosti a kreativity, udržateľnosti a prenositeľnosti znalostí v kontexte EÚ. Ide o 11 centrálnych programov:

1. **Horizont Európa/Horizon Europe** (veda, konkurencieschopnosť, inovácia);
2. **Connecting Europe Facility – CEF** (Nástroj pre prepojenie Európy – transeurópska dopravná, energetická a digitálna infraštruktúra);
3. **Erasmus+** (vzdelávanie/odborná príprava, mládež, šport);
4. **Kreatívna Európa/Creative Europe** (delí sa na dve časti: Kultúra a Média; kultúrna a jazyková rozmanitosť, kultúrne dedičstvo a konkurencieschopnosť, audiovizuálna tvorba);
5. **CERV/Citizenship, Equality, Rights and Values** – Práva a hodnoty (nahradil program Europe for Citizens/Európa pre občanov, podporuje európske práva, hodnoty, rovnosť a participáciu občanov);
6. **LIFE** (životné prostredie, zmena klímy);
7. **Program pre jednotný trh** (bezpečnosť potravín, ochrana spotrebiteľa, konkurencieschopnosť MSP, efektívny jednotný trh, európske štatistiky, účinné štandardy);
8. **Program na podporu reforiem** (správa verejných rozpočtov, podnikateľské prostredie, vzdelávanie a odborná príprava/sociálna oblasť, životné prostredie/energetika);
9. **InvestEU** (udržateľná infraštruktúra, výskum/inovácia/digitalizácia, malé a stredné podniky – MSP, sociálne podnikanie a zručnosti);

10. **Digitálna Európa** (výkonná výpočtová technika, umelá inteligencia, kybernetická bezpečnosť a dôvera, pokročilé digitálne zručnosti, využitie digitálnych kapacít a interoperabilita);
11. **European Solidarity Corps** (solidarita a podpora tretím krajinám).

Zdrojom financovania projektov v partnerskej spolupráci s inými subjektmi je aj **Vyšehradský fond** (Visegrad Fund). Je medzinárodná donorská organizácia založená v roku 2000 vládami krajín V4 (Slovenska, Česka, Maďarska a Poľska) na podporu regionálnej spolupráce medzi krajinami V4 a medzi regiónom V4 a ďalšími krajinami (regiónom západného Balkánu a Východného partnerstva). Fond z príspevkov členských krajín V4 poskytuje 8 miliónov Eur prostredníctvom grantov, podporou mobilit a štipendií. Ostatné darcovské krajiny (Kanada, Nemecko, Holandsko, Južná Kórea, Švédsko, Švajčiarsko, Spojené štáty americké) poskytli ďalších 10 miliónov Eur prostredníctvom rôznych grantových programov vedených fondom od roku 2012. Fond podporuje nasledovné oblasti: (1) Kultúrna a spoločná identita; (2) Vzdelávanie a budovanie kapacít; (3) Regionálny rozvoj, životné prostredie a turizmus; (4) Verejná politika a inštitucionálne partnerstvo; (5) Inovácia, výskum, vývoj, podnikanie; (6) Demokratické hodnoty a médiá; (7) Sociálny rozvoj.

Fondy EHP a Nórska: Slovenská republika je od roku 2004 príjemcom podpory z Nórskeho finančného mechanizmu (EEA grants), ktorý doteraz zafinancoval podporu pre projekty v hodnote 263 mil. Eur. V rokoch 2014-2021 boli sumou približne 113 mil. Eur podporené projekty zamerané na oblasť kultúry, občianskej spoločnosti, dobrej správy vecí verejných, základných práv a slobôd a ďalej na oblasť životného prostredia, energetiky, zmeny klímy a nízkouhlíkového hospodárstva. V nasledujúcom období do roku 2027 je možné opätovne počítať s týmito fondmi.

EPC financovanie: Hlavným predmetom energetických služieb so zaručeným výsledkom (Energy Performance Contracting – EPC) je návrh, projektovanie a realizácia investičných úsporných opatrení v existujúcej budove, areáli alebo inej prevádzkovej jednotke vrátane energetického manažmentu. Investičné náklady hradí dodávateľ, úsporné opatrenia sú niekoľko rokov splácané z dosiahnutých úspor. Pre celý projekt je len jeden dodávateľ (poskytovateľ energetických služieb/ESCO), ktorý na seba berie väčšinu finančných aj technických rizík. Metóda EPC je všeobecne vhodná pre objekty s vysokou spotrebou energie a s horšou energetickou účinnosťou. Výhody tejto metódy financovania sú: záruka úspešnosti projektu, dlhodobo dosahované zníženie spotreby energie, jeden dodávateľ, rovnaká motivácia dodávateľa i zákazníka, možnosť zaistenia financovania projektu, zlepšenie kvality pracovného a životného prostredia. Táto metóda je predovšetkým vhodná pre štátne inštitúcie a organizácie, pre kraje, mestá, obce a ich príspevkové organizácie.

Modernizačný fond: Hlavným cieľom je podporiť členské štáty EÚ modernizáciou a dekarbonizáciou ich energetických systémov. Fond podporuje projekty, ktoré pomôžu splniť ciele pre znižovanie emisií skleníkových plynov, zvyšovanie energetickej účinnosti a rozvoj obnoviteľných zdrojov energie. Podpora z fondu doplní financie z Programu Slovensko tak, aby sa neprekrývali, a zároveň aby bola podpora prístupná čo najširšiemu okruhu žiadateľov a ich technologickým riešeniam.

ZOZNAM SKRATIEK

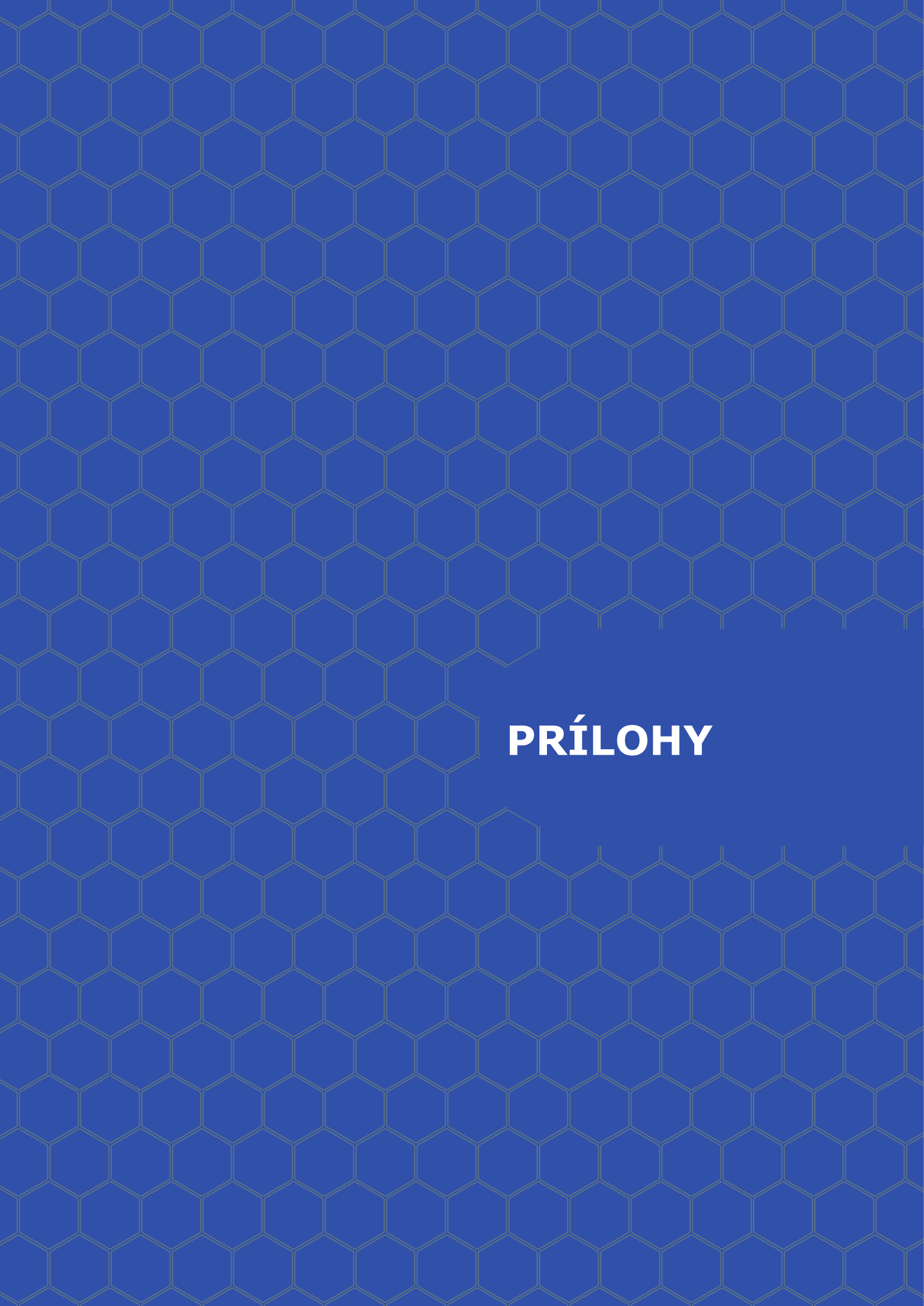
SR	Slovenská republika	ODI	Okresný dopravný inšpektorát
ČR	Česká republika	OOOR Región	Oblasťná organizácia cestovného ruchu Región
PL	Poľská republika	Liptov	Liptov
ŽSK	Žilinský samosprávny kraj	SPODaSK	Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kura- tela
ZASK	Žilinský samosprávny kraj	SŠ	Stredná škola
MDaV SR	Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej re- publiky	V4	Neformálne združenie krajín Poľsko, Sloven- sko, Česká republika a Maďarsko
MIRRI	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky	VÚC	Vyšší územný celok
MPRV	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vi- dieka Slovenskej republiky	ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska
MPSVaR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky	ZŠ	Základná škola
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky	ZUŠ	Základná umelecká škola
PPA	Poľnohospodárska platobná agentúra	I.tr.	Cesta I. triedy
SK8	Spolupráca 8 krajov	a i.	a iné
ŠÚSR	Štatistický úrad Slovenskej republiky	a pod.	a podobne
ŠOP SR	Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky	a. s.	Akciová spoločnosť
REGOB	Register obyvateľov Slovenskej republiky	atď.	a tak ďalej
RÚSS Žilina	Regionálny úrad školskej správy v Žiline	BRO	Biologicky rozložiteľný odpad
UPSVaR	Úrad práce sociálnych vecí a rodiny	BV	Bežné výdavky
		CD	Cestná doprava
CVČ	Centrum voľného času	CIZS	Centrum integrovanej zdravotnej starostlivosti
CVTI	Centrum vedeckých a technických informácií	CLLD	Miestny rozvoj vedený komunitou
EK	Európska komisia	CO	Civilná ochrana
EÚ	Európska únia	CO ₂	Oxid uhličitý
EZÚS	Európske zoskupenie územnej spolupráce	CR	Cestovný ruch
IoT	Internet vecí	ČOV	Čistička odpadových vôd
ISEMI	Inštitút pre medzinárodnú bezpečnosť a krí- zové riadenie	D1	Diaľnica, súčasť vetvy „A“, 5. paneurópskeho koridoru a európskych ciest E50
IVPR	Inštitút pre výskum práce a rodiny	DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor
KPÚ	Krajský pamiatkový úrad	EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
MAS	Miestna akčná skupina	EHP	Európsky hospodársky priestor
MŠ	Materská škola	EMAS	Schéma pre environmentálne manažérstvo a audit

ENRAF	Európsky námorný, rybolovný a akvakultúrny fond	KV	Kapitálové výdavky
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka	LED	Svetlo vyžarujúca dióda (skratka z anglického light-emitting diode)
EPC	Energy Performance Contracting	MA 21	Miestna agenda 21
ESF+	Európsky sociálny fond	MAD	Mestská autobusová doprava
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy	MHD	Mestská hromadná doprava
EVVO	Environmentálne vzdelávanie, výchova a osвета	mil.	Milión
EUI	European Urban Initiative	mld.	Miliarda
EZ	Environmentálna záťaž	MRK	Marginalizovaná rómska komunita
CEF	Connecting Europe Facility	MÚSES	Miestny územný systém ekologickej stability
Eur	Euro – spoločná európska mena	NDS	Národná diaľničná spoločnosť
EVVO	Environmentálne vzdelávanie, výchova a osвета	NP	Národný park
EZ	Environmentálne záťaže	NKP	Národná kultúrna pamiatka
FO	Fyzická osoba	NPP	Nepoľnohospodárska pôda
FO	Finančné operácie	NUTS III	Územná jednotka na úrovni VÚC
FST	Fond na spravodlivú transformáciu	OKEČ	Odvetvie klasifikácie ekonomických činností
GIS	Geografický informačný systém	OP	Operačný program
ha	hektár	ORKO	Oblasť riadenia kvality ovzdušia
HBV	Hromadná bytová výstavba	OŠK	Obecný športový klub
CHKO	Chránená krajinná oblasť	OZ	Občianske združenie
CHVÚ	Chránené vtáčie územie	OZE	Obnoviteľné zdroje energie
IBV	Individuálna bytová výstavba	PHSR	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
ID	Integrovaná doprava	UMR Liptov	Územie udržateľného mestského rozvoja Ružomberok – Liptovský Mikuláš
IDS	Integrovaný dopravný systém	PP	Poľnohospodárska pôda
IKT	Informačne a komunikačné technológie	PO	Právnická osoba
IROP	Integrovaný regionálny operačný program	PRV	Program rozvoja vidieka
IS	Informačné systémy	PUM	Plán udržateľnej mobility
ISO	Systém riadenia kvality podľa Medzinárodnej organizácie pre štandardizáciu	RIC	Regionálne inovačné centrum
IÚI	Integrované územné investície	RIÚS	Regionálna integrovaná územná stratégia
IÚS	Integrovaná územná stratégia	RÚSES	Regionálny územný systém ekologickej stability
IZS	Integrovaný záchranný systém	SEAP	Akčný plán v oblasti udržateľnej energetiky
KF	Kohézny fond	SECAP	Akčný plán v oblasti udržateľnej energetiky a klímy
KO	Komunálny odpad	SODB2021	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2021

SPP	Slovenský plynárenský priemysel	ÚPN	Územný plán
s. r. o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	UMR	Územie udržateľného mestského rozvoja
SSE	Stredoslovenská energetika	VOD	Verejná osobná doprava
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba	VZN	Všeobecne záväzné nariadenie
tis.	Tisíc	V4	Krajiny Vyšehradskej spolupráce
TKO	Tuhý komunálny odpad	ZŤP	Osoba zdravotne ťažko postihnutá
TV	Televízia	ZRPŠ	Združenie rodičov a priateľov školy
TEN-T	Transeurópska dopravná sieť		

ZOZNAM VÝCHODISKOVÝCH DOKUMENTOV

- ❖ Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021-2027
- ❖ Program Slovensko 2021-2027
- ❖ Národná stratégia regionálneho rozvoja SR (NSRR) 2014-2030
- ❖ Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2022-2030
- ❖ Integrovaná územná stratégia UMR Liptov na roky 2023 - 2030
- ❖ Aktualizovaný Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ľubľa na roky 2016-2023

PRÍLOHY

PRÍLOHA 1

ZÁSOBNÍK PROJEKTOV A AKČNÝ PLÁN OBCE ĽUBEĽA PRE OBDOBIE 2023 - 2030

Príloha 1 Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ľubel'a na roky 2023 - 2030

ZÁSOBNÍK PROJEKTOV a AKČNÝ PLÁN obce Ľubel'a pre obdobie 2023 - 2030

Odhadovaná potreba finančných zdrojov:

0,00 €

p. č.	Názov projektového zámeru	Žiadateľ	Rozpočet projektu v EUR	STAV PRÍPRAVY				Odhad obdobia realizácie				Poznámka
				Projektová dokumentácia	Stavebné povolenie	Verejné obstarávanie	Odhad nákladov na prípravu projektu	12 projektov	9 projektov	19 projektov	Opatrenie PHSR obce	
				áno/nie	áno/nie	áno/nie		2023 - 2026	2026 - 2030	2023 - 2030		
1	Rekonštrukcia miestnych komunikácií									x	3.4.1	VO len na projektovú dokumentáciu
2	Výbudovanie chodníkov									x	3.4.1	
3	Revitalizácia verejných priestranstiev									x	3.1.2	projektová dokumentácia sa spracováva
4	Rekonštrukcia a vybudovanie kanalizácie									x	1.1.3	
5	Rozšírenie a rekonštrukcia vodovodu									x	1.1.3	
6	Rozšírenie IBV a vybudovanie potrebnej infraštruktúry k IBV									x	3.8.3	
7	Rekonštrukcia a rozšírenie verejného osvetlenia							x			3.5.2	
8	Výstavba nových kapacít nájomných bytov								x		3.8.1	
9	Znižovanie energetickej náročnosti obecných budov									x	3.5.2	
10	Výstavba novej hasičskej zbrojnice								x		3.9.1	
11	Rozšírenie súčasnej plochy cintorína								x		3.1.2	
12	Výbudovanie urnového hája na cintoríne								x		3.1.2	
13	Modernizácia a rozšírenie športového areálu							x			1.4.2	
14	Rekonštrukcia a dobudovanie obecného rozhlasu								x		4.1.5	
15	Výbudovanie kamerového systému na území obce							x			3.9.1	
16	Výbudovanie zberného dvoru							x			3.3.1	
17	Nákup nádob pre separový odpad pre obyvateľov obce							x			3.3.1	
18	Podpora inštalácie zariadení na využívanie OZE u FO									x	3.5.2	
19	Podpora rozvoja podnikania v obci									x	2.3.1	
20	Podpora budovania ubytovacích zariadení									x	2.4.2	
21	Podpora rozvoja chatárskej a chalupárskej rekreácie									x	2.3.2	
22	Podpora obecných spolkov a organizácií za účelom zachovania tradícií									x	1.2.2	
23	Podpora remeselných tradícií v obci									x	1.2.3	
24	Výbudovanie pamätných izieb									x	1.2.3	

p. č	Názov projektového zámeru	Žiadateľ	Rozpočet projektu v EUR	STAV PRÍPRAVY				Odhad obdobia realizácie				Poznámka
				Projektová dokumentácia	Stavebné povolenie	Verejné obstarávanie	Odhad nákladov na prípravu projektu	12 projektov	9 projektov	19 projektov	Opatrenie PHSR obce	
				áno/nie	áno/nie	áno/nie		2023 - 2026	2026 - 2030	2023 - 2030		
25	Zapojenie obyvateľ'ov do kultúrneho a spoločenského života								x	1.2.2		
26	Organizácia kultúrnych a športových podujatí								x	1.4.1		
27	Budovanie cezhraničných panterstiev							x		4.3.1		
28	Osadenie informačných tabúl								x	4.2.2		
29	Vybudovať cyklotrasy a cyklochodníky so značením							X		3.4.3		
30	Vybudovať náučné chodník s infotabul'ami								x	2.4.2		
31	Vybudovať turistické chodníky a trasy pre bežky									x	2.4.2	
32	Vybudovať oddychový obecný priestor s altánkom							X		3.1.2		
33	Podporovať športové a kultúrne aktivity zdravotne postihnutých občanov									x	1.3.1	
34	Výbudovanie komunitného centra								x	3.7.4		
35	Modernizácia vybavenia pre MŠ a ZŠ							X		3.6.1		
36	Zabezpečenie letnej a zimnej techniky pre údržbu obce							X		3.1.2		
37	Modernizácia vybavenie DHZ							X		3.9.1		
38	Výbudovanie nových parkovacích miest							X		3.4.5		
39	Realizácia aktivít zameraná na sieťovanie okolitých obcí									x	4.3.1	
40	Modernizácia komunikačného systému zameraná na lepší prístup k informáciám pre občanov								x	4.1.5		

PRÍLOHA 2

TYPOVÉ AKTIVITY PRE JEDNOTLIVÉ OPATRENIA PHSR OBCE ĽUBEĽA NA ROKY 2023 - 2030

PRIORITA 1: Plné využitie miestneho potenciálu

Strategický cieľ 1: Vytvárať podmienky pre ochranu a zlepšovanie prírodných zdrojov, zhodnocovanie kultúrne - historického dedičstva, pre všestranný rozvoj talentu detí a mládeže a aktívne športové vyžitie obyvateľov obce.

Špecifický cieľ 1.1

Zabezpečovať ochranu a zlepšovať kvalitu prírodných zdrojov (ovzdušia, pôdy, lesov, biodiverzity, vody a prirodzených ekosystémov)

Opatrenie	Typové aktivity
1.1.1 Prispievať k ochrane ovzdušia, lesov a poľnohospodárskej pôdy	❖ využívať metodickú podporu a koordináciu v oblasti mitigačných opatrení s cieľom znížovania produkcie skleníkových plynov v sídlach (nízkouhlíková stratégia Žilinského kraja, podpora tvorby SECAP, komunitnej energetiky a i.) a zabezpečovať komplexné riešenia na znížovanie emisií oxidu uhličitého a ďalších skleníkových plynov do roku 2030, ❖ zaviesť a udržiavať systém monitorovania kvality ovzdušia a o výsledkoch monitorovania pravidelne informovať obyvateľov, ❖ spolupracovať na zlepšovaní kvality ovzdušia v oblastiach s riadenou kvalitou ovzdušia s využitím medzinárodných a národných projektov (napríklad program LIFE), ❖ podporovať výmeny kotlov na tuhé palivo v domácnostiach vrátane podpory sociálne slabších obyvateľov, ktorí nedosiahnu na štandardné podmienky financovania výmeny kotlov, ❖ spracovať a implementovať Nízkouhlíkovú stratégiu obce a podporovať princípy prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo, ❖ podporovať zriaďovanie nízkoemisných a bezemisných zón v obci a v rekreačnom území, ❖ podporovať reštrikcie voči osobným automobilom so spaľovacím motorom v nízkoemisných zónach, ❖ podporovať zriadenie obytných zón s upraveným dopravným režimom (napr. trendových Zón 30), ❖ podporovať dopravnú obsluhu zón nízkoemisnou a bezemisnou dopravou, ❖ podporovať nízkoemisné a bezemisné dopravné riešenia na území národných parkov a lokalít európsky a svetovo významného kultúrneho a prírodného dedičstva, ❖ zabezpečovať výsadbu a regeneráciu izolačnej zelene oddeľujúcej obytnú zástavbu od priemyselných stavieb, komerčných areálov alebo frekventovaných dopravných koridorov, ❖ podporovať budovanie protihlukových stien a bariér a realizáciu protihlukovej výsadby, ❖ koordinovať riadenie svetelnej signalizácie na križovatkách ako tzv. "zelené vlny", ❖ identifikovať a využívať možnosti zachytávania uhlíka s dôrazom na prírodu blízke opatrenia (ochrana rozsiahlejších starých lesov, mokradí a pod.), ❖ pri aktualizácii alebo vypracovaní strategických dokumentov vrátane územných plánov prioritizovať ochranu lesov a poľnohospodárskej pôdy do záväznej časti územných plánov miest a obcí v regióne, ❖ zabezpečiť ochranu a udržateľnú obnovu lesa podľa podmienok biotopov, prírodného drevinového zloženia, multifunkčného využitia, vhodného manažmentu a očakávaných dopadov zmeny klímy,

		❖ v lesnom prostredí realizovať protierózne, vodozadržné, brehoochranné a podobné opatrenia, ❖ zabezpečiť ochranu poľnohospodárskej pôdy pred zástavbou, nevhodnou urbanizáciou a infraštruktúrou ako skladovacie priestory, dopravné stavby a i., ❖ zabrániť vysychaniu poľnohospodárskej pôdy a podporovať napr. zakladanie remízok v poľnohospodárskej krajine, ❖ zmierniť povrchový odtok vytváraním vsakovacích území na poľnohospodárskych plochách agrotechnickými opatreniami, ❖ participovať na spoločných projektoch so zapojením partnerov z krajov, univerzít, mimovládnych organizácií, podnikov i verejnosti.
1.1.2	Podporovať zastavenie poklesu biodiverzity, strát biotopov, poškodzovania ekosystémov a degradácie krajiny	❖ zabrániť ďalšiemu zhoršeniu stavu zachovania významných druhov a strátam prioritných a inak významných biotopov, ❖ participatívne vypracovať Integrovaný plán obnovy udržateľnej krajiny a zabrániť ďalšiemu narušovaniu charakteristického rázu liptovskej krajiny, ❖ realizovať analýzu problémov, bariér a príležitostí pre integrovaný systém spoločného spravovania prírody a krajiny z pohľadu vlastníkov, správcov a užívateľov územia a ich záujmových skupín, ❖ navrhnúť systém pravidelného komplexného monitorovania udržateľnosti územia – prírody, krajiny a ekosystémových služieb, ❖ podporovať tvorbu prirodzených krajinných prvkov, ktoré môžu slúžiť ako ekokoridory, ❖ metodicky podporovať územný rozvoj samospráv (územný plán obce, zmeny a doplnky územných plánov, územné plány zón atď. v zmysle integrovaného manažmentu krajiny vrátane podpory vytvárania krajinnno-ekologických plánov, ❖ obnovovať najcennejšie časti prírodného dedičstva (druhových populácií, biotopov, segmentov krajiny), ❖ zabezpečiť ochranu krajiny pred šírením invázných a nepôvodných druhov a zabezpečiť odstraňovanie invázných druhov rastlín, ❖ zlepšiť spoluprácu so ŠOP SR a správami národných parkov s cieľom zlepšiť manažment chránených území prostredníctvom rád národných parkov vrátane urýchlenia prijatia zonácií národných parkov.
1.1.3	Podporovať ochranu vôd, zásobovanie pitnou vodou a čistenia odpadových vôd	❖ spracovať, zverejniť a implementovať koncepciu ochrany, zadržiavania a využívania vôd, ❖ spracovať projekt revitalizácie vodných tokov na území sídiel a ich bezprostredného okolia, ❖ zabezpečiť vypracovanie projektových dokumentácií pre územia ohrozené povodňami, ❖ zrealizovať protipovodňové opatrenia, ❖ zabezpečiť ochranu existujúcich zdrojov povrchových a podzemných vôd, ❖ rekonštruovať a intenzifikovať existujúce vodárenské zdroje podzemných vôd pri súčasnom zabezpečení splnenia požiadaviek na ich kvalitatívnu a kvantitatívnu ochranu, ❖ podporovať budovanie nových vodárenských zdrojov podzemných vôd, ❖ zabezpečovať zvýšenie retencie vody v území, ❖ zvýšiť podiel zásobovania obyvateľstva pitnou vodou verejnými vodovodmi na základe výsledkov analýzy zásobovania pitnou vodou a zistenia kapacity existujúcich vodojemov, ❖ podporovať výstavbu, rekonštrukciu a údržbu verejnej vodárenskej infraštruktúry (riešenie zásobovania pitnou vodou, riešenie čistenia komunálnych odpadových vôd v oblastiach s nízkym podielom odkanalizovania), ❖ zavádzať alternatívny spôsob nakladania s odpadovými vodami tam, kde nie je vybudovaná kanalizačná sieť (domové čističky odpadových vôd).
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Podiel obyvateľov napojených na kanalizáciu s čistením odpadových vôd ❖ Podiel poľnohospodárskej pôdy s ekologickým hospodárením

Voliteľné	❖ Napojenosť % obyvateľstva z celkového počtu domácností a iných objektov napojených na infraštruktúru pre zásobovanie pitnou vodou ❖ Oblasť riadenia kvality ovzdušia – ORKO ❖ Monitoring kvality ovzdušia ovplyvnenej dopravou (lokálne znečistenie ovzdušia merané na monitorovacích staniciach v regióne Liptov) ❖ Emisie znečisťujúcich látok do ovzdušia ❖ Vypracovaný integrovaný plán obnovy udržateľnej krajiny s osobitným cieľom zachovania charakteristického rázu liptovskej krajiny ❖ Vypracovaný projekt revitalizácie vodných tokov na území sídiel a ich bezprostredného okolia ❖ Podiel vodných útvarov v dobrom stave ❖ Priemerná ročná koncentrácia znečisťujúcej látky NO₂ v ovzduší v mikrogramoch na meter kubický (µg/m³) ❖ Priemerná ročná koncentrácia znečisťujúcej látky PM 2,5 v ovzduší v mikrogramoch na meter kubický (µg/m³)
------------------	--

Špecifický cieľ 1.2

Zachovávať a zhodnocovať kultúrne a historické dedičstvo, rozvíjať živú kultúru a uchovávať tradície

Opatrenie	Typové aktivity
1.2.1 Podporovať citlivú obnovu a renováciu kultúrnych pamiatok a miestnych pamätihodností v obci	❖ spolupracovať s odborníkmi na urbanizmus, architektúru, záchranu tradičnej architektúry a obnovu krajiny a dosiahnuť súlad miestne jedinečných hodnôt krajiny s urbanizovaným územím so zámerom podporovať lokálny „genius loci“, ❖ vypracovať a pravidelne aktualizovať zoznam miestnych pamätihodností v obci, ❖ zmapovať aktuálny stav kultúrnych pamiatok a pamätihodností na území obce vrátane sakrálnych, technických a vojenských pamiatok a označiť ich aj s využitím digitálnych technológií, ❖ obnovovať, rekonštruovať a revitalizovať pamiatkové objekty a miestne pamätihodnosti vo vlastníctve štátu, samosprávy, cirkvi, neziskového a súkromného sektora a iných, s možnosťou ich využitia na kultúrno-spoločenské a osvetové účely, pamätné izby, poskytovanie zážitkových foriem vzdelávania a kultúrneho turizmu, atraktívne trávenie voľného času, a s tým spojené obstaranie vybavenia, vrátane IKT vybavenia, ❖ renovovať, kreatívne zhodnocovať a oživovať nevyužívanú infraštruktúru a rôzne zanedbané objekty a areály v obci (vrátane domov) a využívať ich na rôzne kultúrne, komunitné i podnikateľské účely a aktivity, ❖ budovať priestory na umelecké rezidencie a prezentačné aktivity, ❖ obnovovať a udržiavať hroby a náhrobky významných osobností a dejateľov na miestnom cintoríne.
1.2.2 Podporovať rozvoj kultúrnych spolkov a združení na území obce	❖ podporovať kultúrne iniciatívy a činnosť miestnych spolkov aj ako spôsob podpory miestneho podnikania v kultúre a budovať verejne zdieľanú kultúrnu infraštruktúru, ❖ vytvárať podmienky pre technologické a netechnologické inovácie v kultúre, ❖ zriaďovať moderné pamätné izby a lokálne múzeá postavené na jedinečnosti miesta a interpretujúce identitu interaktívnou formou, ❖ vytvoriť podmienky pre lepšiu spoluprácu miestnych a regionálnych kultúrnych operátorov v odlišnej zriaďovateľskej pôsobnosti a rozšíriť možnosti ich vzájomnej propagácie, ❖ klásť dôraz na rozvoj ľudských zdrojov v kultúrnych spolkoch a združeniach vrátane ich ďalšieho vzdelávania, ❖ podporovať aktivity kultúrnych spolkov a združení zapájaním do regionálnych, nadregionálnych a cezhraničných projektov zameraných na výmenu skúseností a zviditeľňovania produktov a služieb kreatívnej tvorby.
1.2.3 Zhodnocovať a oživovať kultúrne dedičstvo	❖ zlepšiť dostupnosť kultúry pre širokú verejnosť, osobitne pre obyvateľov mimo hlavného centra a pre ľudí so zdravotným postihnutím.

	podporou činnosti tradičných kultúrnych inštitúcií a prostredníctvom kultúrneho turizmu	❖ zbierať predmety a miestne príbehy o ľuďoch a miestach, vrátane legend a oživovať ich prostredníctvom interpretácie a zážitkov v kultúrnom turizme, ❖ podporovať živú kultúru ako súčasť posilňovania identity, miestnej ekonomiky a mobilizácie potenciálu záujmových komún, ❖ zavádzať digitalizáciu do prezentácie a interpretácie kultúrneho dedičstva s využitím moderných inovatívnych prístupov a technológií, a tým podporovať nové a inovatívne formy poskytovania kultúrnych zážitkov, ❖ budovať zážitkové a náučné chodníky o miestnej histórii a osobnostiach pre všetky vekové kategórie, ❖ sprístupňovať históriu a podporovať tradície regiónu formou tematických interaktívnych aktivít s využitím multimediálnych prezentácií a moderných interpretačných technológií tak, aby sa stali súčasťou ponuky kultúrneho turizmu, ❖ zabezpečiť medziodvetvovú spoluprácu a prepájať živú kultúru s komunitným životom a produktami cestovného ruchu, ❖ zachraňovať, vhodne využívať a rozvíjať jedinečné oblasti miestnej kultúry ako súčasti identity územia a miestnej ekonomiky, ❖ podporiť prezentáciu a predaj dizajnových, remeselných a tradičných výrobkov na jednom mieste, ❖ rekonštruovať a modernizovať budovy a vybavenie tradičných domov kultúry (kultúrnych domov) vrátane obstarania modernej audiovizuálnej techniky a vybavenia súvisiaceho s organizáciou podujatí aj vo vonkajšom priestore, ❖ debarierizovať a modernizovať miestne expozície s využitím najmodernejších trendov a techniky vrátane ich sprístupnenia obyvateľom a návštevníkom s rôznym zdravotným postihnutím, ❖ podporovať odborný zber, vystavenie prípadne úschovu zbierkových predmetov do pamätných izieb a miestnych múzeí a digitalizáciu tohto zbierkového fondu, ❖ podporovať prezentáciu zbierkových predmetov a výsledkov vedecko-výskumnej činnosti modernou interaktívnou formou prostredníctvom múzejnej pedagogiky, ❖ zavádzať technologické, procesné a sociálne inovácie do riadenia tradičných kultúrnych inštitúcií vrátane SMART riešení, ❖ podporiť vznik zdieľaného audiovizuálneho archívu v regióne (pre múzejné inštitúcie, knižnice a pod.), ❖ podporovať činnosť miestnych divadelných súborov, folklórnych súborov, tanečných a hudobných zoskupení, umeleckých spolkov atď., ❖ podporovať tradičné a etablované podujatia regionálneho, nadregionálneho a národného významu, ❖ podporovať vydávanie hudobných nosičov s tradičnou hudbou a odborných monografií, ❖ podieľať sa na modernizácii obecných knižníc a obnove knižného fondu s cieľom zvyšovania čitateľskej gramotnosti u detí a mládeže a zvyšovania záujmu o literatúru a písanie.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné	❖ Počet podporených projektov na záchranu a obnovu kultúrneho dedičstva ročne ❖ Výdavky samosprávy na kultúru na obyvateľa v eurách ročne	
Voliteľné	❖ Počet podporených projektov na záchranu a rozvoj tradičnej ľudovej kultúry ❖ Percento respondentov spokojných s kvalitou a dostupnosťou ponuky kultúrnych organizácií ❖ Percento kapitálových a bežných výdavkov obecného rozpočtu investovaných do kultúrnych pamiatok vo vlastníctve samosprávy ❖ Počet návštevníkov vybraných kultúrnych zariadení v regióne Liptov za rok	

Špecifický cieľ 1.3

Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl

Opatrenie		Typové aktivity
1.3.1	Podporovať kultúrne a športové voľnočasové aktivity detí a mládeže prostredníctvom škôl, záujmových klubov a združení	❖ budovať a rekonštruovať odborné učebne na voľnočasové aktivity na ZŠ a skvalitňovať materiálno-technické vybavenie, ❖ podporovať rozvoj hudobných, tanečných, rytmických, dramatických a estetických činností zameraných na zmysluplné využívanie voľného času detí a mládeže, ❖ zapájať deti predškolského veku do umeleckých činností ZŠ, diagnostikovať ich motorické, výtvarné a rytmické schopnosti a navrhnúť ich následný rozvoj, ❖ zapájať deti predškolského veku do činnosti športových klubov, diagnostikovať ich pohybové schopnosti a navrhnúť ich následný rozvoj, ❖ zabezpečiť poradenstvo pre rodičov pri rozhodovaní o ďalšom štúdiu detí s umeleckým a športovým zameraním, ❖ zlepšiť informovanosť žiakov, rodičov, pedagógov a verejnosti o kultúrno-umeleckých a športových aktivitách detí a mládeže, ❖ implementovať pilotné aktivity a projekty v oblasti podpory mladých kreatívnych a športových talentov a nadania, ❖ revitalizovať areály základných a stredných škôl pre systematickú športovú činnosť na školách, voľnočasové aktivity CVČ, v športových kluboch, prípadne záujmových združeniach, ❖ budovať a revitalizovať indoorové a outdoorové športové zariadenia a telocvične pre deti a mládež s možnosťou celoročnej prevádzky, ❖ skvalitňovať materiálno-technické vybavenie športových zariadení a telocviční, ❖ sprístupniť športoviská a športové areály pre všetky cieľové skupiny obyvateľov, t. j. nielen pre miestne športové organizácie a športovcov, ale aj širokej verejnosti vrátane seniorov a obyvateľov so zdravotným postihnutím.
1.3.2	Podporovať mládežnícke projekty, združovanie mladých a ich zapájanie do dobrovoľníckych aktivít	❖ posilňovať miestne iniciatívy, dobrovoľnícke aktivity a inštitucionálne rámce prostredníctvom programov verejnej správy pre prácu s mládežou (napr. Rada mládeže, mládežnícke parlamenty, kluby mládeže ai.), ❖ obnoviť a udržiavať neformálne stretávanie sa a prácu mládeže v obci, ❖ podporovať činnosť a vybrané projekty mladých, ktoré ich motivujú k stretávaniu sa a k spoločným verejnoprospešným aktivitám v spolupráci s vysokými školami, odbornými organizáciami štátnej správy, miestnymi samosprávami a tretím sektorom, ❖ podporovať zavedenie nových alebo inovatívnych foriem podpory mladých s cieľom ich vzdelávania, hľadania zamestnania, stáže, ❖ stimulovať mladých k medzinárodnej mobilite aj prostredníctvom programov EÚ, ❖ integrovať aj vylúčené komunity mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy na trh práce, vrátane mladých ľudí ohrozených sociálnym vylúčením a mladých ľudí z marginalizovaných komunit, ❖ podporovať spoločné programy cezhraničnej a medzinárodnej výmeny a vzdelávania pre študentov a učiteľov v sektore vzdelávacích inštitúcií profesijnej a odbornej prípravy, ❖ zlepšiť informovanosť pedagógov, rodičov a verejnosti o aktivitách mládeže, ❖ podieľať sa na vypracovaní medzisektorovej koncepcie systémovej práce s mládežou a podpory mladých ľudí ako súčasť stabilizácie sociálneho kapitálu a vytvárania atraktivity územia pre mladých ľudí v rôznych fázach života (napr. vzdelávanie, kariérne poradenstvo, podpora podnikania, prvá práca, podpora zakladania rodín – dostupné bývanie a verejné služby pre mladé rodiny, komunitné aktivity, dobrovoľníctvo atď.).
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné	❖ Zrealizované aktivity a projekty pre rozvoj kreativity a talentu detí a mládeže ročne	
Voliteľné	❖ Počet pilotných aktivít a projektov v oblasti podpory mladých umeleckých a športových talentov ❖ Miera spokojnosti žiakov, rodičov, pedagógov a verejnosti s rozsahom informovanosti o umelecko - kultúrnych a športových aktivitách detí a mládeže	

Špecifický cieľ 1.4

Vytvárať podmienky pre aktívne športové vyžitie všetkých občanov obce

Opatrenie	Typové aktivity
1.4.1 Podporovať šport ako súčasť zdravého životného štýlu bez ohľadu na vek	❖ organizovať športové podujatia zamerané na rozvoj telesných a pohybových zručností pre laickú verejnosť pod dohľadom športových profesionálov, ❖ zlepšiť informovanosť širokej verejnosti o organizácii športových podujatí v regióne, ❖ podporovať prevádzku a činnosti športových klubov a združení zo strany samosprávy pre prioritné športy v obci a pre ostatné organizované športy vrátane športov vyhľadávaných mladými ľuďmi, ❖ podporovať programy celoživotného a neformálneho vzdelávania športových profesionálov, ❖ odborne monitorovať športové danosti detí a mládeže v záujme efektívnej práce s ich talentom a zlepšovanie zdravia mladej generácie, ❖ vytvárať podmienky pre podporu organizovania športových podujatí regionálneho, nadregionálneho, národného a medzinárodného významu v záujme zvyšovania záujmu o šport u verejnosti a podpory návštevnosti regiónu, ❖ systematicky podporovať účasť reprezentantov obce na športových podujatiach regionálneho, nadregionálneho, národného a medzinárodného významu, ❖ podporovať projektové partnerstvá na úrovni regiónu v podpore športového manažmentu a rozvoja športových talentov.
1.4.2 Efektívne budovať, renovovať a modernizovať športovú infraštruktúru a jej vybavenie	❖ podporovať budovanie, modernizáciu, obnovu a údržbu športových areálov a športovísk pre amatérsky a profesionálny šport v obci vrátane ich vybavenia, ❖ podporovať budovanie moderných, funkčných a bezpečných atletických areálov, ktoré bude zodpovedať požiadavkám pre usporiadanie štandardizovaných atletických disciplín, ❖ podporovať budovanie moderných multišportových hál na všestranný rozvoj pohybu pre všetky vekové kategórie, vrátane moderných športovísk ako napríklad trampolíny, pump track, moderný skatepark a i., ❖ rekonštruovať, modernizovať a dovybaviť školské telocvične a športové areály škôl, vnútorné a vonkajšie športoviská vo vlastníctve samosprávy podľa požiadaviek športových klubov tak, aby sa jednotlivé športoviská vzájomne podporovali, ❖ vypracovať pravidlá a sprístupniť školské športoviská aj laickej verejnosti, ❖ podporovať budovanie a údržbu bežeckých lyžiarskych tratí v zimnom období a legalizovaných cyklotrás a peších turistických trás v letnom období, ktoré prepájajú turisticky významné a vyhľadávané lokality.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Počet zrekonštruovaných, zmodernizovaných a dovybavených školských telocviční a športových areálov škôl, vnútorných a vonkajších športovísk vo vlastníctve samosprávy ročne
Voliteľné	❖ Podiel športovísk a telocviční v areáloch a budovách verejných škôl, ktoré majú otváracie hodiny pre verejnosť ❖ Spokojnosť obyvateľov s dostupnosťou športovej infraštruktúry ❖ Počet športovcov reprezentujúcich obec na športových súťažiach a podujatiach regionálneho, nadregionálneho, národného a medzinárodného významu ročne

PRIORITA 2: Podpora miestnej ekonomiky

Strategický cieľ 2: Stimulovať udržateľný rast miestnej ekonomiky podporou miestneho podnikania a podnikateľských investícií v obci, dobrými pracovnými príležitosťami na trhu práce a posilňovaním rozvoja cestovného ruchu.

Špecifický cieľ 2.1

Systematicky podporovať investovanie a podnikanie v obci

Opatrenie	Typové aktivity
2.1.1 Podporovať aktivity na prospech podnikateľov v obci (podujatia, iniciatívy a pilotné projekty)	❖ zostaviť, zverejniť a priebežne aktualizovať databázu podnikateľských subjektov a ich aktivít, ❖ iniciovať a zaviesť platformu pravidelného stretávania s podnikateľmi a zamestnávateľmi v obci za účelom výmeny informácií, ❖ podporovať začínajúcich podnikateľov v obci, ❖ podporovať flexibilné formy pre riešenie rôznych životných situácií nadaných, talentovaných a podnikavých (ako napr. podpora bývania, mimoškolskej činnosti detí a i.), ❖ podporovať účasť podnikateľov na špecializovaných kontraktčných a prezentačných podujatiach a zabezpečiť zdieľanú propagáciu obce a podnikateľských subjektov, ❖ podporovať odbúravanie byrokratických prekážok podnikania, ❖ organizovať vzdelávacie podujatia vrátane vzdelávania prostredníctvom nových technológií, ❖ organizovať osvetu na škole a vo verejnosti o možnostiach podnikania a samozamestnania v regióne, ❖ identifikovať a podporovať potenciál podnikateľov pre medzinárodnú spoluprácu a podporovať mobilitu a medzinárodné a cezhraničné spolupráce, ❖ overiť záujem a realizovať školské exkurzie u podnikateľov v obci s cieľom oboznámiť sa s reálnym pracovným prostredím; exkurzie a workshopy pre žiakov základných škôl zamerať na praktické zručnosti.
2.1.2 Revitalizovať nevyužívané verejné budovy a pozemky na nový účel pre podnikateľov a investorov	❖ vypracovať analýzu objektov a pozemkov vo vlastníctve samosprávy s cieľom ich efektívneho využitia a zhodnotenia pre rozvoj podnikateľských aktivít v obci, ❖ vypracovať, zverejniť a priebežne aktualizovať katalóg disponibilných nehnuteľností na podnikanie, ❖ majetkovoprávne vysporiadať nehnuteľnosti, ktoré užíva samospráva a ňou riadené organizácie, ❖ vymedziť a pripraviť nové lokality pre podnikateľské investície (pomoc pri príprave nových území pre investorov), ❖ potenciálnym investorom uľahčiť orientáciu v miestnych podmienkach poskytovaním odborného poradenstva.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Ekonomická aktivita obyvateľov ročne
Voliteľné	❖ Počet vzdelávacích podujatí vrátane počtu podujatí pre podnikateľov v obci organizovaných prostredníctvom nových technológií ❖ Počet pilotných projektov spolupráce škôl s podnikateľmi a zamestnávateľmi v záujme zvyšovania kvality odborného vzdelávania a prípravy reflektujúcej potreby trhu práce

Špecifický cieľ 2.2

Udržiavať a vytvárať dobré pracovné príležitosti na trhu práce

Opatrenie	Typové aktivity
2.2.1 Zlepšovať prístup obyvateľov k službám zamestnanosti	❖ participovať na aktivitách ÚPSVaR-u pri zvyšovaní zamestnanosti, ❖ podporovať sprístupnenie informácií o voľných pracovných miestach z databázy ÚPSVaR na verejne prístupnom mieste, ❖ podporovať pracovné poradenstvo a integrované informačné služby vrátane infraštruktúry, ❖ podporovať personalizované služby zamestnanosti a programy "rýchleho nasadenia" služieb zamestnanosti, ❖ podporovať rôzne kombinované formy práce, ❖ zavádzať programy na prechod zo školy do zamestnania,

		❖ zapájať neverejných poskytovateľov pri zlepšení prístupu obyvateľov k službám zamestnanosti s dôrazom na odbornú profiláciu klientov ÚPSVaR.
2.2.2	Podporovať vytváranie pracovných príležitostí pre znevýhodnené skupiny obyvateľov a pre sociálnu ekonomiku	❖ iniciovať a podporovať vytváranie zdieľaných podnikateľských služieb a infraštruktúry, ❖ iniciovať a podporovať pilotné aktivity a spoločné projekty a iniciatívy v oblasti zamestnanosti znevýhodnených skupín obyvateľstva, ❖ podporovať služby so zameraním na zosúladovanie rodinného a pracovného života s dôrazom na mladé rodiny, ❖ podporovať ekosystém sociálneho podnikania, ❖ podporovať miestne dodávateľsko-odberateľské vzťahy od sociálnych podnikateľov v samospráve aj v podnikateľskom prostredí, ❖ spracovať a aktívne prezentovať príklady dobrej praxe vo vytváraní pracovných príležitostí pre znevýhodnené skupiny obyvateľov (napr. so zdravotným postihnutím) a v sociálnom podnikaní.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Miera zamestnanosti vyjadrená v % ❖ Miera zamestnanosti vo vekovej skupine 50+
Voliteľné		❖ Miera zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím ❖ Podiel dlhodobo nezamestnaných v celkovom počte nezamestnaných (v %) ❖ Počet realizovaných pilotných aktivít a spoločných projektov a iniciatív v oblasti zamestnanosti znevýhodnených skupín obyvateľstva

Špecifický cieľ 2.3

Udržateľne rozvíjať miestnu ekonomiku a miestne podnikanie podporou ekosystémových služieb

Opatrenie	Typové aktivity
2.3.1 Ekologizovať a udržateľným spôsobom rozvíjať kľúčové odvetvia miestnej ekonomiky (cestovný ruch, agrolesníctvo, poľnohospodárstvo, potravinárstvo, spracovanie dreva, remeslá a i.)	❖ spracovať návrh vytvárania zdieľanej verejnej infraštruktúry na podporu podnikania v sektoroch miestnej ekonomiky vo vidieckom prostredí, ❖ podporovať nárast podielu miestnych fariem v systéme ekologického poľnohospodárstva a spotreby produktov ekologického poľnohospodárstva, ❖ podporovať revitalizáciu a zachovanie ekologických foriem obhospodarovania pôdy, tradičnej rastlinnej a živočíšnej výroby a produkcie tradičných výrobkov, ❖ zavádzať opatrenia s cieľom zvyšovania biodiverzity a efektivity, podpora welfare prístupu v chove hospodárskych zvierat a v agrolesníctve, ❖ podporovať zavádzanie multifunkčného využitia lesov a transformácie na udržateľné obhospodarovanie a zhodnocovanie ekosystémových služieb lesa u štátnych aj neštátnych vlastníkov lesa, ❖ podporovať revitalizáciu rozmanitej drevovýroby, zvyšovanie zhodnocovania dreva vo výrobkoch dlhodobej spotreby vyšším využívaním dreva v architektúre, stavebníctve, nábytkárstve a pod., ❖ podporovať digitalizáciu v sektore pôdohospodárstva, ako napr. presné poľnohospodárstvo, digitalizácia lesného hospodárstva a ochrany lesov, digitalizácia dodávateľsko-odberateľských vzťahov, využívanie sociálnych médií a pod., ❖ vytvárať podmienky pre stimulovanie vzniku malých miestnych výrobných prevádzok s vhodnými environmentálne priaznivými parametrami, ❖ vytypovať lokality pre umiestnenie obecných tržníc a pravidelne organizovať trhy na predaj miestnych výrobkov, ❖ podporovať vytváranie krátkych dodávateľsko-odberateľských vzťahov v rámci mikroregiónu, miestnych a regionálnych potravinových systémov, potravinovej banky a i., ❖ podporovať regionálnych výrobcov a spracovateľov nákupom technológií a vybavenia prevádzok,

		❖ zapojiť samosprávy do vytvárania a zdieľaného manažmentu potravinových reťazcov (napr. stravovacie zariadenia v školských, zdravotníckych a sociálnych zariadeniach) a zavedenie spoločensky zodpovedného a zeleného obstarávania tovarov a služieb s preferenciou spotreby miestnych produktov, programy podpory zdravia obyvateľstva a pod., ❖ vytvárať partnerstvá spolupráce na územnej, sektorovej a medzisektorovej úrovni s inštitúciami vyššieho vzdelávania, vedy a výskumu, nezávislými odborníkmi v oblasti lesníctva, ekológie, spracovania dreva a stavebníctva, potravinárstva, poľnohospodárstva, cestovného ruchu, regionálneho rozvoja atď.
2.3.2	Zvyšovať podiel udržateľného cestovného ruchu v miestnej ekonomike	❖ navrhnuť model spolupráce aktérov v regióne pri interpretácii hodnôt chránených oblastí vrátane využitia ekosystémových služieb prírodného turizmu, ekoturizmu a ekologickej produkcie pôdohospodárstva pre podporu miestneho rozvoja, ❖ podporovať vybrané podnikateľské aktivity v oblasti agroturizmu, prírodného turizmu a ekoturizmu, ❖ vytvárať a posilňovať modely spolupráce na podporu udržateľného cestovného ruchu v prepojení na ďalšie odvetvia miestnej ekonomiky, ❖ organizovať interpretačné školenia a tréningy pre sprievodcov a zástupcov inštitúcií zapojených do aktivít súvisiacich s ochranou prírodného a kultúrneho dedičstva, ❖ znižovať negatívne dopady masového cestovného ruchu zvlášť v chránených a prírodne hodnotných územiach zavedením systému monitoringu, regulácie a manažmentu návštevnosti, ❖ zavádzať ekologickú dopravu v exponovaných centrách cestovného ruchu.
2.3.3	Podporovať výrobu a posilňovať predaj výrobkov "vyrobených v obci" na území regiónu Liptov aj mimo neho	❖ podporovať regionálnych výrobcov a spracovateľov jednotným systémom regionálneho značenia, označovania kvality, pôvodu a originality, ❖ podporovať vytváranie diverzifikovaných predajných kanálov, distribučných a logistických uzlov v regióne aj mimo región Liptov, ❖ realizovať propagáciu domácich podnikateľských subjektov a miestnych výrobkov mimo regiónu, cezhranične a v zahraničí.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Počet podporených projektov zameraných na rozvoj miestnej ekonomiky ročne
Voliteľné		❖ Počet novovytvorených miestnych fariem v systéme ekologického poľnohospodárstva a spotreby produktov ekologického poľnohospodárstva ❖ Počet nových malých miestnych výrobní a prevádzok s vhodnými environmentálne priaznivými parametrami ❖ Počet zorganizovaných interpretačných školení a tréningov pre sprievodcov a zástupcov inštitúcií zapojených do aktivít súvisiacich s ochranou prírodného a kultúrneho dedičstva

Špecifický cieľ 2.4

Aktívne podporovať a posilňovať udržateľný rozvoj cestovného ruchu a systém destinačného manažmentu v regióne Liptov

Opatrenie	Typové aktivity
2.4.1 Podporovať tvorbu produktov cestovného ruchu na území obce podľa požiadaviek návštevníkov, súčasných trendov a s ohľadom na celoročnosť	❖ podporovať tvorbu a inovácie autentických produktov v obci, ktorá umožní rozptýlenie návštevníkov z najfrekvencovanejších lokalít do menej navštevovaných miest a poskytne pestrý a hodnotný zážitok, ❖ podporovať zatriktívnenie miest vhodných na nenáročnú turistiku najmä pre rodiny s deťmi, ❖ v spolupráci s partnermi rozširovať ponuku produktov pre rodiny s deťmi a podporovať kultúrne a spoločenské podujatia zamerané aj na detského diváka, ❖ vyvíjať a podporovať turisticky atraktívne podujatia a edukatívne zážitky, ❖ podporovať vytváranie ponuky vidieckeho cestovného ruchu diverzifikáciou podnikania farmárov do nepoľnohospodárskych činností,

		❖ podporovať regionálne gastroprodukty a tradičné regionálne výrobky a vytvárať partnerstvá s ich výrobcami, ❖ podporovať tvorbu ucelených tematických produktov založených na využívaní autentického kultúrneho a prírodného dedičstva regiónu.
2.4.2	Systémovo budovať a revitalizovať infraštruktúru cestovného ruchu v obci podľa požiadaviek návštevníkov a súčasných trendov	❖ pri významnejších investíciách do cestovného ruchu pripravovať vopred komplexné dopadové štúdie a uplatňovať integrované plánovanie, ❖ zapojiť sa do podpory ekologickej dostupnosti turistických bodov záujmu a vybudovať celoročný integrovaný dopravný systém orientovaný na prepravu turistov medzi jednotlivými rekreačnými lokalitami, ❖ podporovať budovanie vyhlídkových bodov na zelených trasách (greenways), prírodných náučných chodníkoch, tematických kultúrnych trasách, peších turistických a vychádzkových trasách, ❖ podporovať tvorbu nových tematických prehliadkových trás historickými lokalitami venovaných rôznym oblastiam histórie a súčasnosti, ❖ v spolupráci so štátnymi orgánmi zaviesť program evidencie ubytovaných návštevníkov (napr. e-visitor, prípadne iné), realizovať podporu legálnych ubytovateľov a koordinovaný postup voči nelegálnym ubytovacím zariadeniam, ❖ dobudovať vhodné priestory so zázemím pre organizovanie kultúrnych a spoločenských akcií v obci, ❖ podporovať vybudovanie detských zón a detských mestečiek v blízkosti turistických obcí, ❖ koordinovane zlepšovať prístup ku kultúrnym pamiatkam, prírodným pamiatkam a iným turistickým bodom záujmu (jednotná navigácia, jednotné značenie, hnedé tabule, oddychové zóny, vybavenosť a pod.), ❖ dobudovať nevyhnutnú infraštruktúru cestovného ruchu vrátane doplnkových služieb, akými sú napr. hygienické zariadenia, parkovacie a logistické systémy, doplnková infraštruktúra trás, návštevnícke centrá a pod., ❖ zaviesť jednotné vizuálne štandardy na umiestňovanie vývesných tabúl a označení na fasády historických budov s cieľom eliminovať vizuálny smog, ❖ podporovať budovanie priestorov na poskytovanie vzdelávania a organizovanie seminárov, firemných stretnutí, konferencií a kongresov, ❖ systematicky zveľaďovať a podporovať budovanie stravovacích prevádzok, oddychových miest, infobodov, fotopointov, systémov zberu a triedenia odpadu a hygienického zázemia na najnavštevovanejších turistických bodoch záujmu v obci vrátane tých, ktoré nemajú správcu alebo správca na to sám nestačí.
2.4.3	Aktívne sa zapájať do propagačných a marketingových aktivít združení a organizácií cestovného ruchu v regióne Liptov	❖ zapojiť sa do vytvárania siete jednotných a imidžotvorných miest prvého kontaktu s návštevníkom po regióne (informačné centrá, infobody a informačné terminály, vlakové stanice ai.), ❖ zavádzať moderné inovatívne komunikačné prostriedky do marketingovej komunikácie založené na zbere a analýze marketingových dát, ❖ podporovať vydávanie a distribúciu online aj offline informačný magazín o turistickej ponuke a dianí v regióne určený pre návštevníkov, ❖ podporovať digitalizáciu destinačných služieb a zavádzanie nových technológií na zlepšenie komunikácie s návštevníkom počas jeho pobytu v destinácii (audioguidy, gamifikácia, mobilné aplikácie, e-produkty, chatboty a i.), vrátane digitalizácie interpretácie prírody, kultúry, technických pamiatok, verejných priestranstiev, objektov, ❖ podporovať kreatívne, efektívne a inovatívne kampane pre cieľové návštevnícke segmenty na cieľových trhoch v online prostredí (s využitím crowdsourcing-u, user generated content-u atď.).
2.4.4	Podporovať spoznávanie miestnej histórie a okolia u miestnych obyvateľov	❖ vypracovať a podporovať systém mobility žiakov obecnej ZŠ v rámci regionálnej výchovy po kultúrnych inštitúciách a kultúrnych pamiatkach na Liptove, ❖ zlepšiť informovanosť miestnych obyvateľov o turistickej ponuke v regióne Liptov, ❖ podporiť vernostný systém pre obyvateľov Liptova, ktorý bude motivovať miestnych spoznávať zaujímavosti vlastného regiónu.

Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach v obci ročne
Voliteľné	❖ Počet domácich návštevníkov v ubytovacích zariadeniach v obci ročne ❖ Počet zahraničných návštevníkov v ubytovacích zariadeniach obce ročne ❖ Počet vybudovaných nových produktov, služieb a atrakcií v obci ročne

PRIORITA 3: Rozvoj miestnych služieb

Strategický cieľ 3: Udržateľne budovať a udržiavať infraštruktúru a vybavenosť pre poskytovanie miestnych služieb samosprávou (udržateľný územný rozvoj a územné plánovanie, adaptácia sídiel na zmenu klímy, udržateľná doprava, energetické a obehové hospodárstvo, sociálne a zdravotné služby, vzdelávanie, bývanie, bezpečnosť) v záujme rastu kvality života miestnych obyvateľov.

Špecifický cieľ 3.1	
Podporovať udržateľné riadenie architektonického a územného rozvoja obce na princípoch participácie verejnosti	
Opatrenie	Typové aktivity
3.1.1 Sledovať a aktualizovať územnoplánovacie a rozvojové dokumenty v súlade s princípmi udržateľného rozvoja	❖ aktívne zapájať občanov, odbornú a laickú verejnosť do procesu tvorby a pripomienkovania koncepčných územnoplánovacích podkladov, ako aj dielčích problémov rozvoja jednotlivých zón – lokalít obce, ❖ vypracovať a pravidelne podľa potrieb aktualizovať územnoplánovaciú dokumentáciu obce, doplniť ju o územné plány zón vytypovaných lokalít, Miestny územný systém ekologickej stability (MÚSES) a Miestnu agendu 21 (MA 21), ❖ podieľať sa na spracovaní Plánu udržateľnej mobility (PUM) pre región Liptov vrátane dopravného modelu, ❖ spracovať a aktualizovať Územný generel dopravy ako podklad pre aktualizáciu územného plánu, ❖ urbanisticky doriešiť a zatriktívniť centrum obce a zabezpečiť dobudovanie nových a revitalizáciu existujúcich obecných štvrtí určených na bývanie (osvetlenie, sadové úpravy, zeleň, parkovanie, chodníky, mobiliár, oddychové zóny, čistota a bezpečnosť a i.), ❖ podporovať revitalizáciu a transformáciu starých priemyselných a iných nevyužívaných areálov, ❖ pokračovať vo vysporiadaní pozemkov na projekty vo verejnom záujme a nové obecné štvrte, ❖ spracovať projekt pozemkových úprav.
3.1.2 Podporovať zelené riešenia v urbanizme sídla, architektúre budov, v dizajne verejných plôch a priestranstiev, aj vo voľnej krajine	❖ zvyšovať estetickú hodnotu krajiny prostredníctvom ochrany nosných prvkov estetickej kvality a typického charakteru krajiny, ❖ vypracovať urbanisticko-architektonické štúdie vytypovaných verejných priestranstiev a krajinných celkov s dôrazom na vodozádržné opatrenia, ❖ humanizovať obytné časti (vybudovať oddychové zóny s kompletným mobiliárom a drobnou architektúrou, detské ihriská a občiansku vybavenosť) s ohľadom na riešenie pre znižovanie negatívnych dopadov zmeny klímy, ❖ zabráňovať vizuálnemu smogu a spracovať koncepciu povoľovania reklamných, informačných a propagačných zariadení na území obce, ❖ revitalizovať a udržiavať existujúce zariadenia na detských ihriskách, ❖ revitalizovať a udržiavať verejný mobiliár, ako aj reklamné a informačné prvky na území obce, ❖ vytvárať nové a revitalizovať existujúce oddychové zóny pre verejnosť a podporovať umiestňovanie jednotných prvkov drobnej architektúry v súlade s jednotným Manuálom verejných priestranstiev pri rešpektovaní ekologických zásad, architektonicko-výtvarných, ako aj dopravno-bezpečnostných princípov, ❖ zlepšovať životné prostredie prostredníctvom návrhu malých zelených lokalít v urbanizovanom prostredí (tzv. malá environmentálna architektúra), doplnených o zelenú a modrú infraštruktúru,

	❖ zabezpečiť čistotu obce v súlade s harmonogramom zimnej údržby, čistenia ulíc a verejných priestranstiev, ❖ podporovať realizáciu areálov určených na voľný výbeh psov. ❖ podporovať znižovanie emisií CO₂ v oblasti materiálov pre výstavbu, prevádzku, údržbu a odstraňovanie stavieb bytového a nebytového fondu, ❖ spracovať a pravidelne aktualizovať Generel zelene a Konceptiu starostlivosti o verejnú zeleň a dreviny, ❖ vypracovať a realizovať štúdie revitalizácie a údržby parkov a verejných priestranstiev vrátane zón na bývanie s uplatnením ekologických princípov tvorby a ochrany zelene, ❖ podporovať rozširovanie, budovanie a revitalizáciu parkov, zón zelene a zelených stien, ❖ zabezpečiť dostatok zelene v sídlach, kvalitné sadovnícke úpravy a pravidelnú údržbu, ❖ podporovať aktivity v oblasti dopravnej infraštruktúry: zelené koridory pozdĺž cyklotrás (aleje, živé ploty, remízky) v súvislosti s podporou biodiverzity, ❖ zakladať komunitné záhrady, obecné aleje a ovocné sady.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Vypracovaný a schválený územný plán obce ❖ Plocha verejnej zelene v m² v priamej správe obce
Voliteľné	❖ Počet vybudovaných oddychových zón s kompletným mobiliárom a drobnou architektúrou s ohľadom na riešenie pre znižovanie negatívnych dopadov zmeny klímy, ❖ Koeficient ekologickej stability krajiny ❖ Vypracovaný Manuál verejných priestranstiev ❖ Počet realizácií zelených ulíc s obnovou stromov alebo s alternatívnou formou zelene

Špecifický cieľ 3.2

Podporovať adaptáciu sídla a krajiny na dopady zmeny klímy

Opatrenie	Typové aktivity
3.2.1 Navrhovať a implementovať riešenia predchádzania a eliminácie dopadov zmeny klímy v sídle a v krajine	❖ podieľať sa na vypracovaní a implementácii Stratégie adaptačných opatrení na zmenu klímy regionálnej a miestnej úrovni vrátane opatrení environmentálnej politiky, ❖ zabezpečiť rozvoj partnerskej spolupráce na miestnej, regionálnej a národnej úrovni v oblasti adaptácie na dopady zmeny klímy, ❖ podporovať environmentálne komunitné aktivity a aktivity záujmových združení mimovládneho sektora, ❖ podporovať cezhraničné a medzinárodné projekty a iniciatívy na riešenie dopadov zmeny klímy na samosprávy, ❖ integrovať princípy a adaptačné riešenia dopadov zmeny klímy do prípravy a realizácie projektov v ďalších oblastiach regionálneho rozvoja.
3.2.2 Podporovať a realizovať zadržiavanie vody v krajine	❖ podporovať vodozádržné opatrenia a zadržiavanie a opätovné využívanie zrážkovej vody v sídlach, ❖ zavádzať osobitné zberné systémy na odpadovú a dažďovú vodu, úpravy spevnených plôch za účelom zadržiavania vody v teréne, ❖ budovať dažďové nádrže a prečisťovať dažďové vody (ochladzovacie koridory v urbanizovanom prostredí), ❖ realizovať aktivity na zníženie dopadov tepelných ostrovov, ❖ zabezpečovať opatrenia na zlepšenie distribúcie vody v krajine a manažment vodných plôch v krajine, ❖ zabezpečovať opatrenia proti deštruktívnemu pôsobeniu vody a sucha a prevencia dopadov extrémnych poveternostných udalostí (zosuvy, rýchle povodne, vietor, obnažovanie substrátu atď.).

3.2.3	Podporovať a rozvíjať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu a zvyšovať environmentálne povedomie občanov	❖ zvyšovať záujem verejnosti o ochranu a tvorbu životného prostredia, ❖ realizovať rôzne typy zážitkových aktivít pre verejnosť (pre školy, pre rodiny s deťmi, pre dospelých), ❖ využívať metodickú podporu Žilinského kraja podľa koncepcie EVVO Žilinského kraja, podporu miestnej Agendy 21 a podporu environmentálneho manažmentu (napr. EMAS), ❖ podporovať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu (EVVO) na školách a v neformálnom vzdelávaní. ❖ podporovať vzdelávacie aktivity a osvetu propagujúce zásady udržateľného rozvoja, ❖ spolupracovať s externými organizáciami pri environmentálnej výchove a vzdelávaní (napríklad ŠOP SR, mimovládne organizácie, školy a i.) a realizovať spoločné vzdelávacie programy vrátane vybudovania podpory aktivít ekocentier, ❖ využívať možnosti cezhraničnej a medzinárodnej spolupráce v oblasti environmentálneho manažmentu, inovácií a zapojenia verejnosti do rozhodovania, ❖ dlhodobo a systematicky podporovať informačné kampane v oblastiach, kde sa dá predpokladať nízka miera prijatia riešenia verejnosťou, ako napr. výstavba zariadenia na energetické využitie odpadov, znižovanie ťažby dreva v chránených územiach, odstrel medveďa z dôvodu ohrozenia bezpečnosti civilného obyvateľstva a i..
3.2.4	Zavádzať systém krízového riadenia a včasného varovania v súvislosti s rôznymi ohrozeniami z dôvodu klimatických zmien	❖ navrhnuť, vypracovať a zaviesť systém postupov a opatrení včasného varovania a riešenia krízových situácií s súvislosti s ohrozeniami z dôvodov klimatických zmien, ❖ vypracovať a realizovať vzdelávací program na systém včasného varovania pred hrozbami z dôvodu klimatických zmien, ❖ systém včasného varovania podporiť digitálnymi riešeniami.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné		❖ Počet projektov adaptačných opatrení ❖ Počet uskutočnených vzdelávacích a osvetových aktivít environmentálnej výchovy a vzdelávania ročne
Voliteľné		❖ Vypracovanie a implementovanie Stratégie adaptačných opatrení na zmenu klímy ❖ Počet partnerov zapojených do partnerskej spolupráce na miestnej, regionálnej a národnej úrovni v oblasti adaptácie na dopady zmeny klímy

Špecifický cieľ 3.3

Zavádzať princípy obehového hospodárstva a cirkulárnej ekonomiky a zlepšovať nakladanie s odpadom

Opatrenie	Typové aktivity
3.3.1 Podporovať predchádzanie vzniku odpadov, opätovné využívanie odpadov a zhodnocovanie odpadov v súlade s EÚ legislatívou	❖ viesť informačno-propagačnú kampaň na predchádzanie vzniku odpadu, podporu triedenia odpadu a prípravu na opätovné použitie odpadu, ❖ realizovať osvetové aktivity v oblasti predchádzania vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov formou podpory domáceho kompostovania, ❖ propagovať a podporovať kompostovanie biologického odpadu v domácnostiach, v stravovacích zariadeniach aj v prevádzkach zariadení cestovného ruchu, ❖ dobudovať, vybaviť technikou a modernizovať miestne kompostárne, ❖ rozšíriť systém zberu organického odpadu, ❖ začleniť zásady obehového hospodárstva do verejného obstarávania samosprávy, ❖ zapájať samosprávu do inovačných projektov v oblasti obehového hospodárstva, ❖ podporovať budovanie siete reuse centier – centier opätovného využitia odpadov. ❖ vykonávať pravidelný monitoring množstva a štruktúry odpadov a zverejňovať jeho výsledky, ❖ spracovať a zaviesť systém odmien a pokút udeľovaných pri kontrole nakladania s odpadom,

	❖ spracovať a zaviesť systém množstvom zberu odpadov, ❖ odporovať riešenia zamerané na znižovanie množstva TKO zneškodňovaných na skládkach odpadov a na uzatvárania skládok tuhého komunálneho odpadu (TKO) v regióne, ❖ pravidelne monitorovať kvalitu životného prostredia, spracovať systém zberu informácií o kvalite životného prostredia, čiernych skládok a podobne, pravidelne informovať občanov o jeho vývoji, ❖ zabezpečovať odstránenie nezákonne uloženého komunálneho odpadu (čiernych skládok), ❖ podporovať zber a triedenie odpadov vrátane modernizácie techniky na manipuláciu s odpadom a budovania zberných dvorov, triediacich liniek na zmesový komunálny odpad a recyklačných liniek, ❖ dovybaviť domácnosti kontajnermi na triedenie komunálneho odpadu v rodinných domoch, ❖ realizovať výstavbu uzamykateľných stojísk pre nádoby na triedenie komunálneho odpadu vrátane siete podzemných a polopodzemných kontajnerov, ❖ zefektívniť systém triedeného zberu odpadu z papiera, skla a plastov v podnikateľskej sfére (verejné inštitúcie, školské zariadenia a i.), ❖ byť aktívni v likvidácii starých environmentálnych záťaží a regenerácii kontaminovaných lokalít.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Podiel zmesového komunálneho odpadu ukladaného na skládky ❖ Množstvo zmesového odpadu a množstvo vytriedeného odpadu v kilogramoch na obyvateľa/rok
Voliteľné	❖ Podiel triedenia, recyklácie, energetického zhodnotenia a skládkovania v nakladaní s odpadmi ❖ Množstvo zhodnoteného odpadu kompostovaním odpadu ❖ Počet a rozloha environmentálnych záťaží (EZ) rôzneho stupňa evidovaných v informačnom systéme

Špecifický cieľ 3.4

Podporovať udržateľnú dopravnú mobilitu

Opatrenie	Typové aktivity
3.4.1 Priebežne obnovovať, modernizovať a budovať miestne komunikácie a dopravnú infraštruktúru tak, aby podporovala udržateľný rozvoj sídla	❖ priebežne monitorovať stav a kvalitu cestných komunikácií, ❖ podieľať sa na vypracovaní Generelu dopravy sídiel a centier turizmu Liptova, aby bol v súlade s Plánom udržateľnej mobility (PUM) ŽSK a príslušnými dopravno-plánovacími dokumentmi, ❖ podporovať výstavbu diaľnic a rýchlostných ciest v úsekoch uvoľňujúcich miestne komunikácie, ❖ vypracovať a aktualizovať digitálnu technickú evidenciu miestnych komunikácií a peších chodníkov, ❖ koordinovane vypracovať akčný plán údržby a rekonštrukcie cestných komunikácií v spolupráci s Regionálnou správou ciest, Slovenskou správou ciest a Národnou diaľničnou spoločnosťou (NDS), ❖ investične pripraviť a zrealizovať výstavbu miestnych komunikácií, chodníkov a parkovacích miest podľa projektových dokumentácií, ❖ priebežne dobudovať, rekonštruovať a opravovať existujúcu cestnú sieť tak, aby podporovala hospodársky rozvoj obce a zlepšovala priepustnosť cestných komunikácií, ❖ odstraňovať bodové závary a kritické nehodové úseky, ❖ rekonštruovať prieťahy ciest cez obec, sieť chodníkov pre peších a parkovísk, ❖ rekonštruovať alebo dobudovávať mostové konštrukcie,

		❖ zavádzať zariadenia Inteligentných dopravných systémov na cestnej sieti a križovatkách, na železničnej sieti, na termináloch, prestupných bodoch a zastávkach Intermodálneho dopravného systému (IDS).
3.4.2	Vytvárať podmienky pre modernizáciu vozového parku, prioritne na alternatívny pohon	❖ podporovať rozvoj servisnej infraštruktúry pre elektromobilitu vrátane nákupu a umiestňovania nabíjajúcich staníc, ❖ modernizovať vozový park obce (komunálna servisná technika, vozidlá hasičského zboru ai) a podporovať vozidlá na alternatívny pohon, ❖ podporovať rozvoj prímestskej hromadnej dopravy a nekonvenčných autobusov na zavolanie a podporovať autobusy na báze vozidiel s alternatívnym pohonom.
3.4.3	Zvyšovať záujem o nemotorovú cyklistickú dopravu rozširovaním hlavnej a doplnkovej infraštruktúry	❖ vypracovať, implementovať a aktualizovať komplexné strategické a koncepčné dokumenty vrátane projektovej dokumentácie pre oblasť cyklistickej a nemotorovej dopravy v súlade s koncepčným dokumentom kostrovej siete Žilinského kraja, ❖ podporovať budovanie Vážskej cyklomagistrály, ❖ podporovať, realizovať a udržiavať cyklistické, cyklistické/pešie komunikácie a ich značenie, ❖ zabezpečiť rekonštrukciu, modernizáciu a výstavbu infraštruktúry pre nemotorovú dopravu (cyklistické komunikácie, doplnková cyklistická infraštruktúra a vybavenosť – chránené parkoviská pre bicykle a parkovacie zariadenia typu Park&Ride, odstavné zariadenia, cyklostojany, odpočívadlá, servisné miesta, garáže, systémy automatickej požičovne bicyklov – bike sharing, hygienické zariadenia, nabíjacie stanice pre e-biky, dopravné značenie, informačný systém a i.), ❖ zvyšovať bezpečnosť cyklistickej dopravy, ❖ realizovať zariadenia umožňujúce prepravu bicyklov v železničnej a autobusovej doprave, ❖ propagáciou a osvetou zvyšovať atraktivitu cyklistickej dopravy.
3.4.4	Podporovať záujem o využívanie verejnej osobnej dopravy obyvateľmi obce	❖ zlepšovať infraštruktúru verejnej osobnej dopravy, ❖ zavádzať kontroly a monitorovania autobusov verejnej hromadnej dopravy, ❖ modernizovať vozový park verejnej hromadnej dopravy, ❖ zavádzať autobusy na zavolanie ako súčasť konceptu mobility na zavolanie (pre menej osídlené lokality, turistické lokality ai.), ❖ podporovať, modernizovať, debarierizovať a dekarbonizovať vozový park verejnej hromadnej dopravy, ❖ zabezpečiť vyššiu kvalitu dopravy pre osoby so zníženou schopnosťou pohybu alebo orientácie vrátane debarierizácie, ❖ dopĺňať a modernizovať zastávky verejnej osobnej dopravy, ❖ propagáciou a osvetou zvyšovať atraktivitu verejnej osobnej dopravy, ❖ zavádzať zariadenia Inteligentných dopravných systémov vo vozidlách verejnej osobnej dopravy, ❖ podporovať stavby, modernizácie a elektrifikácie železničných tratí v rámci systému integrovanej intermodálnej dopravy (IDS), ❖ podporovať modernizáciu vozového parku železničnej dopravy, ❖ podporovať rekonštrukciu a modernizáciu vybavenosti železničných a autobusových staníc a ich bezprostredného okolia, ❖ podporovať a realizovať výstavbu debarierizovaných terminálov IDS ako moderných prestupných bodov integrujúcich prevádzku železničných a autobusových staníc a nástupných cyklistických bodov s dostatkom miest na parkovanie.
3.4.5	Navrhovať zlepšenia v oblasti parkovacej politiky v obci a bezpečnosti cestnej premávky a pešej dopravy	❖ rekonštruovať cestné komunikácie a odstavné plochy vrátane parkovísk zabezpečujúce prístup do turisticky atraktívnych a obytných zón, rekreačných oblastí a k turistickým bodom záujmu, ❖ podporovať a realizovať digitalizovanú výstavbu záchytných, odstavných a parkovacích plôch integrovanej autobusovej dopravy, doplnkovej cyklistickej vybavenosti obce (aj v okolí autobusových a železničných staníc), terminálov a prestupných bodov, ❖ vybudovať, udržiavať a modernizovať systém záchytných parkovísk pre jednoduchých návštevníkov v rekreačných zónach a v turistických bodoch záujmu,

	❖ dobudovať a rekonštruovať chodníky pre peších v rekreačných lokalitách a v lokalitách s turistickým bodom záujmu, ❖ osádzať prvky upokojenia dopravy na vstupných komunikáciách do obce a rekreačných lokalít, ❖ osádzať inteligentné signalizačné zariadenia na prechody pre chodcov a osvetľovať ich, ❖ realizovať koordináciu a údržbu križovatiek a konštrukčno-technické úpravy úrovňových križovatiek, ❖ spracovať revíziu dopravného značenia a podľa potreby ho dopĺňať a obnovovať vodorovné a zvislé dopravné značenie, ❖ zvyšovať bezpečnosť zraniteľných účastníkov cestnej premávky (odstránenie úzkych miest v pešej doprave, odstraňovanie bariér pri prestupovaní atď.) a cestnej motorovej dopravy, minimalizovať jej negatívne vplyvy na obyvateľstvo a životné prostredie, ❖ zabezpečovať bezbariérovosť na miestnych komunikáciách (úpravy priechodov pre chodcov), ❖ začať využívať dostupné SMART technológie v statickej doprave, ❖ pre zvyšovanie bezpečnosti chodcov, cyklistov a in-line korčuliarov v obci, organizovať dopravnú výchovu a praktickú výchovu na dopravnom ihrisku.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Dĺžka nových/modernizovaných úsekov miestnych komunikácií a chodníkov ❖ Dĺžka nových úsekov cyklochodníkov a značených cyklotrás na území obce ❖ Počet ks vozidiel v modernizovanom vozovom parku obce na alternatívny pohon
Voliteľné	❖ Objem prepravy vo verejnej osobnej doprave (VOD) a integrovanej doprave (ID) Žilinského kraja v regióne Liptov ❖ Dĺžka nových cyklokomunikácií kostrovej siete Žilinského kraja vyhradených pre cyklistickú dopravu v regióne Liptov

Špecifický cieľ 3.5

Zlepšovať dostupnosť a zvyšovať efektívnosť energetickej infraštruktúry

Opatrenie	Typové aktivity
3.5.1 Podporovať rozvoj inžinierskych sietí, infraštruktúry prenosu a distribúcie elektriny a plynu a vykurovania	❖ podporovať realizáciu trás a zdrojov diverzifikujúcich plynárenskú sústavu, ❖ podporovať obnovu a modernizáciu plynárenskej sústavy, ❖ podporovať projekty infraštruktúry vybudovanej na napäťovej úrovni 400 kV a obnovu, modernizáciu a rozširovanie prenosovej a distribučnej sústavy v zmysle princípu primeranosti, ❖ podporovať pilotné projekty na využitie geotermálnej energie na diaľkové vykurovanie, rozširovanie centrálného zásobovania teplom, zdroje tepla na báze biomasy a geotermálnej energie.
3.5.2 Zvyšovať energetické úspory samosprávy a obyvateľstva aj s využitím OZE	❖ zvyšovať energetickú efektívnosť verejných budov a dosahovať energetické úspory budov v majetku alebo správe miest a obcí vrátane rozširovania obnoviteľných zdrojov energie (OZE), ❖ dosahovať znižovanie produkcie skleníkových plynov pri výrobe energie (zvyšovanie účinnosti pri výrobe energie, zámena palív, energetické využívanie odpadov, uskladňovanie elektriny atď.), ❖ podporovať regionálne centrum udržateľnej energetiky, ❖ podporovať výstavbu nízkoenergetických budov na území obce, ❖ vypracovať energetické audity objektov vo vlastníctve samosprávy, ❖ projekčne pripravovať a realizovať zníženie energetickej spotreby v budovách vo vlastníctve samosprávy, ❖ podporovať projekty zlepšovania tepelno-technických vlastností bytových domov a verejných budov vo vlastníctve samosprávy formou zateplenia obvodových múrov a striech a výmeny okien s cieľom odstránenia systémových porúch bytových domov,

	❖ podporovať získavanie solárnej energie vo verejných budovách vlastnených samosprávou, ❖ budovať a rekonštruovať v obecných objektoch tepelné hospodárstvo; modernizovať vykurovacie systémy vrátane rozvodov a hydraulického vyregulovania, inštalácie termoregulačných ventilov, inštalácie systémov merania a riadenia za účelom zníženia spotreby energie, ❖ podporovať modernizácie bytových domov za účelom zníženia spotreby energie, ❖ zabezpečiť modernizáciu, ekologizáciu a rozširovanie verejného osvetlenia vrátane rekonštrukcie rozvodov a výmeny výbojkových svietidiel za úsporné osvetlenie, napr. LED svietidlá, ❖ zefektívniť prevádzkový systém verejného osvetlenia.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Podiel energie z OZE na konečnej energetickej spotrebe samosprávy (%)
Voliteľné	❖ Výdavky samosprávy na podporu OZE v eurách ❖ Dosiahnutá miera energetických úspor v bytových domoch ❖ Energetická certifikácia významne obnovených budov – počet obnovených budov samosprávy s energetickým certifikátom/vyčíslené úspory na energiách

Špecifický cieľ 3.6

Vytvárať podmienky pre moderné a adaptabilné vzdelávanie

Opatrenie	Typové aktivity
3.6.1 Zabezpečovať modernizáciu budov, vybavenia a dobrého spravovania škôl a školských zariadení	❖ zabezpečovať rozširovanie predškolskej výchovy detí od 3 do 5 rokov vrátane rozšírenia kapacity materských škôl, ❖ rekonštruovať, modernizovať a stavebne upravovať objekty škôl a školských zariadení s cieľom zlepšiť ich tepelno-izolačné vlastnosti a zvýšiť energetickú efektívnosť budov, ❖ na základných školách budovať a rekonštruovať odborné učebne a laboratóriá pre polytechnickú výchovu, technické a prírodovedné zameranie, zvyšovanie remeselných zručností, jazykové učebne a učebne IKT, ❖ skvalitňovať materiálno-technické vybavenie škôl a školských zariadení a zatriktívňovať školské prostredie, ❖ podporovať rekonštrukcie, modernizáciu a zlepšovanie technického vybavenia školských knižníc, ❖ revitalizovať areály škôl vrátane detských ihrísk, športových zariadení pre deti a mládež – uzavretých aj otvorených s možnosťou celoročnej prevádzky, záhrad, vrátane prvkov zážitkového a inkluzívneho vzdelávania, ❖ zvyšovať bezpečnosť detí, žiakov, personálu a majetku školských zariadení (napr. kamerové systémy), ❖ zlepšovať podmienky pre dochádzanie žiakov a personálu školy do školských zariadení na bicykli (cykloprístrešky, cyklostojany...).
3.6.2 Kvalitným vzdelávaním zvyšovať vedomostnú úroveň a zručnosti žiakov	❖ podporovať tvorbu, inovácie a realizáciu vzdelávacích programov zameraných na zvýšenie prírodovedných, matematických, environmentálnych, jazykových, IKT zručností vrátane finančnej gramotnosti, podnikateľských vedomostí a ekonomického myslenia, ❖ zabezpečovať aktívnu náborovú politiku a zvyšovanie atraktivity učiteľského povolania, ❖ zvyšovať profesijné kompetencie pedagogických a odborných zamestnancov škôl v procese odborného vzdelávania a prípravy v súlade s kvalifikačnými požiadavkami, potrebami školy a trhu práce, ❖ zabezpečiť spoluprácu medzi materskými, základnými a strednými školami v regióne a fakultami VŠ pripravujúcimi učiteľov vrátane podpory sieťovania vzdelávacích organizácií na všetkých stupňoch vzdelávania,

		❖ zabezpečovať kontinuálne zlepšovanie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl, ❖ v rámci legislatívnych možností upravovať učebné osnovy a obsahy učebných predmetov a čo najviac prepájať teoretické a praktické vzdelávanie na základných školách, ❖ podporovať vzdelávacie aktivity zamerané na chápanie súvislostí a mäkké zručnosti, ❖ podporovať zavádzanie environmentálnej výchovy na školách (obehové hospodárstvo, Miestna agenda 21 a pod.), ❖ podporovať aktivity zamerané na vytvorenie podmienok pre hybridné a dištančné vzdelávanie, ❖ podporovať spoluprácu v oblasti výmeny skúseností pedagógov vo výchovno-vzdelávacom procese, ❖ podporovať spolupráce medzi poskytovateľmi vzdelávania so zameraním prípravu, vzdelávanie a profesijnú mobilitu učiteľov, asistentov učiteľov a iného podporného personálu pre vzdelávací proces, ❖ vytvárať možnosti pre zvyšovanie kvalifikácie a ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov, dôstojné životné podmienky a dostupnejšie bývanie (nájomné bývanie) pre pedagogických a odborných zamestnancov škôl, ❖ zabezpečiť mapovanie kvality poskytovania vzdelávacích služieb vo vybraných oblastiach.
3.6.3	Podporovať neformálne a zážitkové vzdelávanie, špeciálne a inkluzívne vzdelávanie v školskej aj mimoškolskej činnosti a zavádzať inovácie do systému vzdelávania	❖ adaptovať školské zariadenia na zariadenia s prvkami zážitkového vzdelávania, ❖ využívať mimoškolské zariadenia na realizáciu programov zážitkového vzdelávania, organizovať pracovné stretnutia pre učiteľov o programoch kultúrnych inštitúcií a ich využitie na zážitkové učenie pre dané vekové kategórie detí a žiakov, ❖ podporovať nové formy a obsah záujmového vzdelávania, ❖ podporovať verejnoprospešné projekty realizované žiakmi a študentmi ZŠ a SŠ pre verejný a súkromný sektor, ❖ využívať platformu na pravidelnú výmenu informácií o inováciách vo vzdelávaní a najlepšej praxi, ❖ aplikovať vypracované akčné plány inkluzívneho vzdelávania, ❖ zabezpečovať asistentov učiteľov a iného podporného personálu pre vzdelávací proces, ❖ adaptovať školské zariadenia na zariadenia s prvkami inkluzívneho vzdelávania a modernizovať priestory pre inkluzívne vzdelávanie (triedy, učebne, spoločné priestory, internáty, areály a i.) súvisiace s inováciami vo vzdelávaní, ❖ zabezpečovať bezbariérové prostredie v školách a v školských zariadeniach, ❖ podporovať tvorbu, resp. inovácie a realizáciu programov kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov s dôrazom na inkluzívny aspekt, ❖ podporovať tvorbu, inováciu a realizáciu vzdelávacích programov zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania, napr. realizácia celodenného výchovného systému, pôsobenie pedagogických asistentov a odborných zamestnancov, ❖ sprístupňovať služby infraštruktúry škôl pre integráciu detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ❖ zlepšovať kvalitu, efektívnosť a prístup k terciárnemu a ekvivalentnému vzdelávaniu s cieľom zvýšiť počet študujúcich a úroveň vzdelania, hlavne v prípade znevýhodnených skupín, ❖ vytvárať podmienky na špeciálno-pedagogický poradenský servis.
Kľúčové indikátory úspechu		
Povinné	❖ Priemerná úspešnosť žiakov ZŠ v národnom testovaní 5 a testovaní 9	
Voliteľné	❖ Počet zrekonštruovaných objektov škôl a školských zariadení s cieľom zvýšiť ich energetickú efektívnosť ❖ Miera predčasného ukončenia ZŠ (%) ❖ Počet podporených pilotných aktivít a projektov inkluzívneho vzdelávania a zážitkového vzdelávania	

Špecifický cieľ 3.7

Zabezpečovať moderné, dostupné, kvalitné a efektívne sociálne a zdravotné služby

Opatrenie	Typové aktivity
3.7.1 Skvalitňovať a rozvíjať infraštruktúru sociálnych služieb a služieb zdravotníckych zariadení v obci	❖ investovať do výstavby a modernizácie stavieb a vybavenia zariadení sociálnych služieb, a do výstavby a modernizácie infraštruktúry integrovanej zdravotnej starostlivosti, ❖ rekonštruovať budovy a modernizovať vybavenie denných centier pre seniorov, podporovať modernizáciu vybavenia existujúcich a rozvoj novovznikajúcich zdravotníckych zariadení, ❖ rozvíjať infraštruktúru potrebnú pre poskytovanie nových a moderných druhov sociálnych služieb vrátane rodinných druhov služieb, ❖ vybaviť zariadenia sociálnych služieb tradičnými a inovatívnymi pomôckami (kreslá pre imobilných, antidekubitné matrace, evakuačné pomôcky a pod.), ❖ rekonštruovať existujúce zariadenia na zariadenia komunitného typu za účelom deinštitucionalizácie pobytových sociálnych služieb, služieb sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately, ❖ podporovať infraštruktúru pre špecializované služby, ❖ rekonštruovať, rozširovať a modernizovať vhodné stavebné objekty pre vytvorenie priestorových podmienok na poskytovanie a zabezpečenie komunitnej starostlivosti v súlade s princípmi deinštitucionalizácie sociálnych služieb, ❖ rekonštruovať a rozšíriť ubytovne pre sociálne slabých, ❖ zriadiť a prevádzkovať zariadenia núdzového bývania pre matky s deťmi, útulku pre ženy a matky s deťmi a ďalšie skupiny sociálne odkázaných obyvateľov, ❖ budovať a rozvíjať zázemie terénnych a ambulantných sociálnych služieb, ❖ podporovať výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov (detské jasle) v záujme zosúladenia rodinného a pracovného života s cieľom zvýšenia energetickej hospodárnosti budovy a zlepšenia materiálno-technického vybavenia, ❖ podporovať zariadenia a služby pre deti za účelom zosúladenia rodinného a pracovného života (jasle, škôlky, opatrovateľky detí), ❖ vytvárať a implementovať efektívne nástroje pre začleňovanie rodičov s malými deťmi na trh práce po návrate z rodičovskej dovolenky, ❖ podporovať transformáciu veľkokapacitných zariadení pre poskytovanie sociálnych služieb sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately SPODaSK s celoročným pobytom a rozvoj alternatívnych sociálnych služieb komunitného charakteru, ❖ podporovať etablovanie inovatívnych zdravotníckych zariadení a foriem poskytovanej starostlivosti, napr. neurorehabilitačné centrá, centrá pre pacientov s neurodegeneratívnymi ochoreniami, centrá pre stavy vyžadujúce intenzívnu starostlivosť, centrá podpory, zariadenia pre poskytovanie rehabilitačných a terapeutických služieb a pod., ❖ podporovať integráciu a využívanie telemedicínskych technológií a digitalizácie do praxe v zdravotníctve, ❖ podporovať ambulantnú lekársku starostlivosť s cieľom jej lepšej dostupnosti, ❖ podporovať a rozvíjať terénne formy zdravotnej starostlivosti, ❖ sústrediť pozornosť na aktivity vedúce k prevencii a podpore zdravia obyvateľstva, ❖ budovať zariadenia opatrovateľskej starostlivosti so zdravotníckymi službami.
3.7.2 Udržiavať a rozširovať služby pre seniorov, znevýhodnené osoby a ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii a kontinuálne zvyšovať ich kvalitu	❖ zabezpečovať nástroje na pravidelný monitoring a vyhodnocovania potrieb občanov, požiadaviek seniorov, znevýhodnených osôb a ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii, ❖ poskytovať podporu vo forme poskytnutia priestorov na činnosť finančných príspevkov pre kluby zdravotne postihnutých a kluby seniorov, ❖ podporovať využívanie moderných technológií v sociálnych a zdravotných službách, ❖ podporovať vznik partnerstiev na miestnej a regionálnej úrovni pri plánovaní opatrení v sociálnej oblasti,

		❖ podporovať zrovnoprávnenie financovania verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb a vyššia miera zapájania neverejných poskytovateľov do poskytovania sociálnych služieb, ❖ podporovať integráciu poskytovaných sociálnych služieb s inými druhmi verejných služieb (ako napr. služby zamestnanosti, zdravotnej služby atď.) za účelom realizácie tzv. case managementu, ❖ podporovať inovatívne typy pobytových služieb na komunitnej úrovni, ❖ podporovať zriadenie integrovaného poradenského centra právnych služieb v oblasti sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti, ❖ podporovať vznik a fungovanie poskytovateľov schopných zabezpečovať potrebné spektrum sociálnych služieb, služieb sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately, ❖ posilňovať prácu s komunitou a scitlivovanie verejnosti k prijímateľom sociálnych služieb, ❖ podporovať a rozvíjať terénne formy sociálnych služieb, napĺňanie a využívanie informačného systému o poskytovaní sociálnych služieb, ❖ riešiť debarierizáciu a odstraňovať bariéry pre telesne, zrakovo, sluchovo a inak postihnutých vo verejných budovách a na verejných priestranstvách, ❖ podporovať prepravnú službu (sociálny taxík), ❖ podporovať projekty zabezpečujúce pomoc pre občanov bez prístrešia, ❖ organizovať prednášky v denných centrách a kluboch ZŤP osôb, ❖ podporovať prechod poskytovania sociálnych služieb sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately (SPODaSK) v zariadení na komunitnú formu a podporovať vytváranie vhodných priestorových podmienok pre poskytovanie tohto druhu služby, ❖ zlepšovať kvalitu služieb SPODaSK vrátane vzdelávania zamestnancov, prípravy prijímateľov, prípravy komunity a riešenia priestorových podmienok, v ktorých sa poskytuje príslušná starostlivosť, ❖ vytvárať podmienky a podporné modely pre udržanie a stabilizáciu ľudských zdrojov v zdravotníctve a v sociálnych službách, ❖ vypracovať manuál dobrej praxe spojenej so skúsenosťami a účinnými postupmi v regióne pri riešení globálnej pandémie spôsobenej koronavírusom COVID-19.
3.7.3	Posilňovať prevenciu a podporu duševného a telesného zdravia	❖ podporovať zriadenie zdravotníckych centier prevencie podpory duševného a telesného zdravia, ❖ podporovať skvalitnenie vzdelávania a výchovy k zdravému životnému štýlu (vo všetkých vekových kategóriách obyvateľov vrátane výchovy k zdraviu na školách), ❖ zabezpečovať pravidelný monitoring a hodnotenie zdravotného stavu obyvateľov, ❖ zaviesť pozície školských a komunitných sestier, ❖ realizovať preventívne a terapeutické programy v oblasti duševného a telesného zdravia, ❖ podporovať rozvoj športu a športových aktivít ako preventívneho modelu podpory zdravia.
3.7.4	Rozširovať možnosti a vytvárať príležitosti pre podporu dobrovoľníctva, komunitných služieb a komunitnej práce	❖ dobudovať a modernizovať zariadenia/priestory pre dobrovoľnícke a komunitné aktivity, ❖ zaviesť systematickú podporu dobrovoľníctva a komunitnej práce a podporovať budovanie kapacít aktérov realizujúcich dobrovoľnícke aktivity a aktivity na posilnenie komunity, ❖ podporovať vznik partnerstiev na miestnej a regionálnej úrovni pri plánovaní a poskytovaní služieb pre komunitu, ❖ nastaviť schémy na podporu dobrovoľníctva a komunitného života na miestnej úrovni, aj v spolupráci so súkromným sektorom, ktorý podporuje projekty spoločenskej zodpovednosti, ❖ nastaviť finančné a nefinančné nástroje na podporu miestneho rozvoja vedeného komunitou, spolupráce komunit a dobrovoľníctva (napr. mikrogranty, regrantinové schémy), ❖ podporovať modernizáciu infraštruktúry pre voľnočasové aktivity v komunite,

	❖ investovať do revitalizácie nevyužívaných objektov vo vlastníctve samosprávy v prospech iniciatív a projektov podporujúcich komunitný život vrátane kultúrnych služieb (kníhnice, čítárne, kluby a pod.), ❖ dobudovať a modernizovať zariadenia/priestory pre voľnočasové aktivity a záujmovú činnosť, ❖ zaviesť nové formy práce s komunitou, ❖ podporovať ekosystém pre fungovanie sociálnej ekonomiky, ❖ podporovať budovanie bezbariérových prístupov vo verejných budovách pre všetkých členov komunity.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Kapacity terénnych, ambulantných a pobytových sociálnych služieb (počet klientov) v obci ❖ Počet zastabilizovaných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v obci ❖ Počet obyvateľov, ktorí sa aktívne zapájajú do obecného diania prostredníctvom dobrovoľníckych aktivít
Voliteľné	❖ Podiel obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením ❖ Pomer klientov zo zariadení zapojených do procesu DI, ktorí zostali v zariadení, voči klientom, ktorí bývajú samostatne ❖ Podiel obyvateľov, ktorí sú informovaní o sociálnej politike samosprávy ❖ Počet kompletne bezbariérových služieb v obci ❖ Počet poberateľov pomoci v hmotnej núdzi

Špecifický cieľ 3.8

Vytvárať zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľov

Opatrenie	Typové aktivity
3.8.1 Zvyšovať kvalitu a dostupnosť bývania formou výstavby alebo kúpy nových nájomných bytov bežného a nižšieho štandardu	❖ spracovať koncepciu rozvoja bývania, ktorou sa zabezpečia zodpovedajúce podmienky pre bývanie pre všetky skupiny obyvateľstva, ❖ podporovať rozširovanie, modernizáciu a výstavbu dostupných obecných nájomných bytových domov alebo odkúpenie bytových jednotiek bežného alebo nižšieho štandardu spolu s prislúchajúcou technickou vybavenosťou na účely nájomného bývania podľa koncepcie rozvoja bytovej politiky, ❖ budovať alebo prenajímať malometrážne a nízkoštandardné byty pre sociálne znevýhodnené skupiny obyvateľstva, ❖ zlepšiť podmienky v prístupe k pitnej vode a kanalizácii vo vybraných oblastiach a v súvislosti s vybranými cieľovými skupinami, ❖ nastaviť podmienky spolupráce a koordinovať aktérov pri riešení dostupnosti bývania.
3.8.2 Zabezpečovať postupné dobudovanie a revitalizáciu existujúcich obytných zón	❖ spracovať a aktualizovať pasport lokalít bývania a ich vybavenosti, ❖ vypracovať zásady (regulatívy) architektonických štandardov jednotlivých obytných zón s prihliadnutím na miestnu tradíciu, kultúru a históriu a integrovať ich do regulatívov územného plánu obce, ❖ podporovať revitalizáciu obytných zón (občianska vybavenosť, cesty, chodníky, MHD, verejná zeleň, ihriská atď.).
3.8.3 Pripravovať podmienky pre individuálnu a hromadnú bytovú výstavbu (IBV a HBV)	❖ vyčleniť a pripraviť plochy pre výstavbu IBV, ❖ budovať inžinierske siete pre rozvoj bytovej výstavby, ❖ rekonštruovať inžinierske siete obce, primárne v obytných zónach, ❖ podporovať výstavbu bytových domov podľa koncepcie rozvoja bytovej politiky, ❖ prijímať opatrenia v súvislosti s výstavbou nízkoenergetických rodinných domov (IBV) na úkor bytových domov (HBV).
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Počet dokončených rodinných domov a bytov vrátane nájomných bytov za rok (celkovo)

Voliteľné	❖ Počet bytov v správe obce, ktoré je možné poskytnúť na nájomné bývanie ❖ Podiel osôb zo sociálne znevýhodnených skupín a osôb v bytovej núdzi, ktorým samospráva poskytla bývanie ❖ Spotreba pitnej vody v domácnostiach v litroch na obyvateľa a deň (l/obyv./deň)
------------------	---

Špecifický cieľ 3.9

Zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov a zlepšovať ochranu ich života, zdravia a majetku

Opatrenie	Typové aktivity
3.9.1 Zabezpečovať verejný poriadok a predchádzanie kriminalite, podmienky na predchádzanie mimoriadnych udalostí a riešenie mimoriadnych situácií	❖ vytvoriť jednotný informačný systém zberu údajov o trestnej a inej protispoločenskej činnosti, ❖ zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov obce a zabezpečovať ochranu ich majetku rozširovaním a modernizáciou kamerového systému a rozširovaním možností pripojenia na Pult centrálnej ochrany, ❖ dobudovať pripojenie elektronického monitorovacieho zariadenia pre monitoring seniorov a osamelých ľudí, ❖ prijať preventívne opatrenia na zníženie kriminality a vandalizmu monitorovaním verejných priestranstiev, ❖ zabezpečovať verejný poriadok v rizikových lokalitách zvýšenou hliadkovou činnosťou a monitorovaním, ❖ vytvárať a podporovať partnerstvá v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti a prepájať verejných a neverejných poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia, života a majetku obyvateľov a návštevníkov, ❖ budovať kapacity poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia, života a majetku obyvateľov a návštevníkov, ❖ vytvárať podmienky pre vznik a činnosť poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia, života a majetku obyvateľov a návštevníkov, ❖ ochraňovať občanov rizikových skupín pred tým, aby sa stali obeť trestnej činnosti, prednáškovou a preventívnou činnosťou v predškolských zariadeniach, školách, kluboch dôchodcov a iných zariadeniach, viesť informačné a osvetové kampane, ❖ zabezpečovať hlásnu a informačnú službu, ❖ zabezpečovať ochranu pred požiarimi a prírodnými hrozbami, ❖ podporovať činnosť Dobrovoľného hasičského zboru (DHZ), ktorý pôsobí v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti – protipožiarna ochrana, protipovodňová ochrana, civilná ochrana (CO), ❖ podporovať aktivity hasičov a záchranárov a vytvárať podmienky pre ich činnosť vrátane budovania kapacít a modernizácie vybavenia, ❖ z pohľadu prevencie zlepšovať protipožiarnu ochranu na verejných budovách a v domácnostiach, ❖ realizovať chýbajúce protipovodňové opatrenia, ❖ v prípade mimoriadnych udalostí viesť krízový štáb a podporovať záchranné, lokalizačné a likvidačné práce, ktoré spočívajú hlavne v záchrane osôb, poskytnutí predlekárskej a lekárskej pomoci, vyslobodzovaní osôb a v odsune zranených, ❖ v prípade mimoriadnych udalostí a potreby poskytovať núdzové zásobovanie a ubytovanie, zabezpečovať CO úkryty a evakuácie, vykonávať protiradiačné a protichemické opatrenia, organizovať prípravu síl a prostriedkov civilnej ochrany a prípravu občanov na sebaobranu a vzájomnú pomoc, ❖ vykonávať edičnú a osvetovú činnosť v civilnej ochrane.
3.9.2 Zlepšovať prevenciu sociálno-patologických javov	❖ zabezpečovať pravidelný monitoring subjektívneho vnímania bezpečnosti občanmi s dôrazom na rizikové skupiny obyvateľstva, ❖ podporovať občiansku participáciu a deradikalizáciu v rámci prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti, ❖ podporovať preventívne programy zamerané na vybrané socio-patologické javy na školách a u ďalších rizikových skupín obyvateľstva s dôrazom na minoritné skupiny obyvateľstva,

	❖ podporovať vytváranie nízkoprahových centier pre deti a mládež, ❖ viesť informačné a osvetové kampane a zabezpečovať vzdelávanie v oblasti predchádzania sociálno-patologickým javom.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Počet evidovaných trestných činov a inej protispoločenskej činnosti v obci za rok ❖ Počet nových lokalít monitorovaných kamerovým systémom v obci
Voliteľné	❖ Vybudovaný a fungujúci systém pripojenia elektronického monitorovacieho zariadenia pre monitoring seniorov a osamelých ľudí ❖ Objem finančných prostriedkov samosprávy určených na podporu aktivít podporujúcich komunitný život za rok ❖ Počet evidovaných trestných činov maloletých a mladistvých páchatel'ov za rok ❖ Počet vyriešených mimoriadnych situácií záchrannými zložkami za rok

PRIORITA 4: Lepšie spravovanie obce a vecí verejných

Strategický cieľ 4: Dosiahnuť lepšie spravovanie vecí verejných s podporou optimalizácie riadiacich procesov a zvyšovaním kvality komunikácie samosprávy s občanmi, digitálnou dostupnosťou služieb samosprávy a s pomocou partnerstiev územnej spolupráce.

Špecifický cieľ 4.1	
Skvalitňovať služby občanom a optimalizovať procesy riadenia a komunikácie samosprávy	
Opatrenie	Typové aktivity
4.1.1 Zabezpečovať otvorenie samosprávy a podnikania pre nové elektronické služby a digitalizáciu dát	❖ pravidelne aktualizovať informačné systémy samosprávy a verejnej správy pre efektívne riadenie a rozhodovanie, ❖ zabezpečiť efektívnejšie využívanie existujúcich modulov informačných systémov (IS) samosprávy a verejnej správy, ❖ rozširovať oblasti práce s informáciami v samospráve a verejnej správe tak, aby tieto mali podobu otvorených dát a boli komplexne a konzistentne zhromažďované a spracované v jednom IS, ❖ podporovať digitálnu transformáciu samosprávy, verejnej správy a nové typy elektronických služieb a zabezpečiť prístup k službám pre všetkých občanov vrátane zdravotne postihnutých a znevýhodnených osôb a umožniť im vybavenie požiadaviek prostredníctvom elektronickej komunikácie, ❖ podporovať zavedenie elektronických služieb samosprávy pre podnikateľov, ❖ identifikovať a podporovať inovačný potenciál samosprávy a verejnej správy využívaním otvorených dát, ❖ vytvárať dátovú základňu a príklady dobrej praxe v koordinácii so Štatistickým úradom SR, ❖ podporovať pilotné projekty v oblasti dátového manažmentu a využívania GIS na úrovni regiónu (zdieľané dátové pracovisko), ❖ podporovať manažment údajov verejnej správy a kybernetickú bezpečnosť, ❖ rozširovať eGovernment v prospech občanov, podnikateľov a ďalších subjektov pôsobiach na území samosprávy, ❖ zlepšovať a rozširovať poskytovanie geografických informácií pre verejnosť prostredníctvom webového GIS portálu, ❖ implementovať elektronický, plne automatizovaný portálový systém nahlasovania podnetov a požiadaviek občanov, ❖ podporovať digitalizáciu podnikania (tvorba a modernizácia e-shopov, podpora online prezentácie), ❖ podporovať spoločné cezhraničné a medzinárodné projekty a SMART prístupy v miestnych verejných službách.
4.1.2 Zefektívňovať	❖ spracovať pasportizáciu nehnuteľného majetku samosprávy,

	spravovanie a využívanie majetku vo vlastníctve obce	❖ posúdiť stav, efektívnosť a účelnosť využívania budov v majetku samosprávy, ❖ zmapovať a vysporiadať dubiózny majetok samosprávy, ❖ realizovať aktívnu pozemkovú politiku vrátane pozemkových úprav, ❖ zaviesť transparentné vykazovanie hospodárenia s majetkom a verejnými zdrojmi, ❖ rozširovať a skvalitňovať GIS databázu dát o majetku samosprávy, ❖ aplikovať spoločensky zodpovedné a zelené verejné obstarávanie, ❖ neustále zlepšovať výber daní a poplatkov a vymáhanie pohľadávok.
4.1.3	Zlepšovať kvalitu pracovného prostredia pre zamestnancov úradov samosprávy a podporovať ich ďalšie vzdelávanie	❖ rekonštruovať a modernizovať budovu obecného úradu (zateplenie a výmena otvorových konštrukcií, výmena elektroinštalácie a počítačových sietí, modernizácia osvetlenia, hydraulické vyregulovanie vykurovacieho systému, klimatizácia a vzduchotechnika priestorov, interiérové vybavenie, hygienické zariadenia, spoločné kuchynky s posedením atď.), ❖ zabezpečovať moderné a výkonné technické vybavenie pre spoľahlivú a bezporuchovú prevádzku informačných systémov a prácu zamestnancov, ❖ zabezpečovať skvalitnenie a zefektívnenie pracovného prostredia zamestnancov samosprávy (napr. vybudovanie regeneračnej zóny pre zamestnancov so sociálnym zázemím a i.), ❖ zvyšovať bezpečnosť a ochranu osôb a majetku samosprávy zavedením monitorovania vnútorných priestorov verejných budov, ❖ modernizovať registratúrne pracovisko, ❖ vytvoriť digitálny archív dokumentov a zdieľané pracovisko na digitalizáciu dokumentov s dostatočným technickým vybavením (skenery) a personálnym zabezpečením, ❖ zefektívniť a sprehľadniť prácu úradníkov, ❖ implementovať a udržiavať systém riadenia kvality podľa ISO 9001/2000 a zabezpečovať pravidelný procesný audit obecného úradu, ❖ systematicky mapovať dopyt a ponuku celoživotného vzdelávania, ❖ navrhnúť, implementovať a aktualizovať systém pravidelného vzdelávania pracovníkov samosprávy, ❖ poskytnúť pracovníkom samosprávy podporu pri ich zvyšovaní kvalifikácie a zručností.
4.1.4	Podporovať zavádzanie inovatívnych, experimentálnych a pilotných riešení na úrovni samosprávy, miestnych združení a podnikateľov	❖ identifikovať a podporovať inovačný potenciál podnikov v obci pre zavádzanie SMART a zelených riešení, ❖ podporovať budovanie partnerstiev zameraných na inovačný rozvoj a medzisektorové riešenia, ❖ podporovať projekty spolupráce podnikov a výskumných organizácií a investície podnikov do výskumu a inovácií (modernizácia technológií, procesov a postupov), ❖ podporovať digitálnu transformáciu podnikov, ❖ implementovať medzisektorové riešenia a výstupy cezhraničnej spolupráce, napr. v oblasti obehového hospodárstva, zdravia, aplikácie zelených riešení a energetiky a pod., ❖ zapájať samosprávu a neziskový sektor do pilotných projektov v oblasti inovácií, know how transfer, SMART, medzisektorových a zelených riešení, ❖ iniciovať a podporovať činnosť existujúcich a nových odvetvových klastrov a klastrových iniciatív v jednotlivých oblastiach podnikania, ako aj ich sieťovanie v medzinárodnom priestore.
4.1.5	Efektívne, otvorene a transparentne komunikovať s občanmi	❖ zaviesť procesy participácie s verejnosťou najmä v oblasti prípravy a pripomienkovania strategických a koncepcných dokumentov, zapojenia verejnosti do prípravy spoločných projektov, ❖ umožniť občanom samosprávy čerpať časť verejných financií v podobe dotácií, pravidelne organizovať stretnutia s občanmi (mládež, študenti, seniori, podnikatelia atď.) k získavaniu spätnej väzby a zberu podnetov, ❖ pravidelne monitorovať spokojnosť občanov so službami samosprávy formou prieskumov a prostredníctvom diskusií na rôzne odborné témy,

	❖ využívať všetky dostupné mediálne kanály na poskytovanie aktuálnych informácií o dianí v samospráve (obecný rozhlas, TV, tlačené a online periodiká, obecný web, verejné tabule, plagátovacie plochy, sociálne siete a iné), ❖ modernizovať a spravovať vlastné tradičné a online mediálne kanály vo vlastníctve samosprávy, ❖ pravidelne komunikovať so zástupcami médií, ❖ podporovať zverejňovanie informácií nad rámec zákona na princípe „otvorenej samosprávy“.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Počet projektov a aktivít obce pripravovaných participatívnym spôsobom ❖ Počet pracovníkov samosprávy, ktorí sa zúčastňujú pravidelného vzdelávania
Voliteľné	❖ Rozšírenie poskytovania geografických informácií pre verejnosť prostredníctvom webového GIS portálu ❖ Podiel obyvateľov, ktorí sú spokojní s mierou informovanosti a kvalitou informácií o dôležitých opatreniach, rozhodnutiach a aktivitách samosprávy ❖ Podiel obyvateľov, ktorí majú pocit, že sa môžu zapojiť do chodu obce ❖ Počet vytvorených partnerstiev zameraných na inovačný rozvoj a medzisektorové riešenia

Špecifický cieľ 4.2

Zlepšovať digitálnu dostupnosť a podporovať rozvoj „informačnej spoločnosti“

Opatrenie	Typové aktivity
4.2.1 Podporovať rozvoj a skvalitnenie prenosovej kapacity infraštruktúry internetu, a tým zlepšovať prístup k informáciám a komunikačným technológiám	❖ podporovať rozvoj pevných optických chrbticových sietí a sietí poslednej míle pripojenia na internet, ❖ podporovať zriadenie a rozširovanie siete internetu v obci, ❖ podporovať skvalitnenie súčasného plošného pokrytia vidieckeho územia mobilným širokopásmovým pripojením na internet signálom siete 4G, ❖ podporovať rozvoj pokrytia územia mobilným širokopásmovým pripojením na internet signálom siete 5G a následných sietí, ❖ pri zachovaní vysokej triedy bezpečnosti zabezpečiť pre sieť a informačné systémy samosprávy aplikácie využívajúce „internet vecí“, ❖ realizovať a rozširovať verejnú Wi-Fi sieť vo verejných budovách, na verejných priestranstvách a vo verejnej hromadnej doprave.
4.2.2 Skvalitňovať existujúce informačné služby samospráv a rozširovať ich služby digitálnym spôsobom	❖ modernizovať technické a softvérové vybavenie zasadacích miestností a kontaktných miest s občanmi, ❖ zriadiť a vybudovať centrá prvého kontaktu občanom a návštevníkom (turistické informačné centrá), ❖ skvalitňovať, zefektívňovať a integrovať poskytovanie služieb v centrách prvého kontaktu občanom a návštevníkom (turistické informačné centrá), ❖ zlepšiť dostupnosť služieb pre občanov a návštevníkov zvýšením počtu parkovacích miest, zlepšením možnosti parkovania bicyklov a i., ❖ vybudovať zóny pre občanov prístupom na internet v centrách prvého kontaktu občanom a návštevníkom.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Modernizovaný obecný rozhlas
Voliteľné	❖ Počet domácností s rýchlym a superrýchlym širokopásmovým prístupom na internet

Špecifický cieľ 4.3

Budovať a podporovať partnerstvá územnej spolupráce

Opatrenie	Typové aktivity
4.3.1 Posilňovať miestnu, regionálnu, nadregionálnu, cezhraničnú a medzinárodnú spoluprácu aktérov územnej spolupráce	❖ podporovať zdieľané kapacity pre riadenie regionálneho a miestneho rozvoja na území regiónu Liptov, ❖ podporovať systém spolupráce a transferu know-how pre zavádzanie inovácií vrátane sociálnych inovácií do regionálneho rozvoja a tvorby politík, ❖ podporovať vznik klastrov, záujmových združení a sieťovania na miestnej, regionálnej, nadregionálnej a medzinárodnej úrovni, ❖ podporovať existujúce miestne záujmové združenia (MAS, OOCR, ZMOS, mikro-regióny a i.), ❖ pravidelne sa zúčastňovať stretnutí územnej a tematickej spolupráce v regióne Liptov v rámci kľúčových sektorov regionálneho rozvoja. ❖ posilniť cezhraničnú a medzinárodnú spoluprácu, ❖ aktívne vyhľadávať cezhraničných a medzinárodných projektových partnerov pre aktérov územnej spolupráce a organizovať s nimi pracovné stretnutia, ❖ podporovať prioritné a kľúčové rozvojové projekty a iniciatívy cezhraničnej spolupráce s Poľskou republikou a Českou republikou, ❖ byť aktívni v účasti na cezhraničných a medzinárodných odborných podujatiach k prenosu know-how a skúseností zo zahraničia do regiónu, ❖ podporovať spoluprácu s členskými krajinami V4 a Karpatského dohovoru (aktivity v rámci jednotlivých protokolov) v kontexte podpory budúcej európskej makroregionálnej stratégie pre karpatský región.
Kľúčové indikátory úspechu	
Povinné	❖ Počet nových partnerstiev obce na miestnej, regionálnej, cezhraničnej a medzinárodnej územnej spolupráci
Voliteľné	❖ Počet aktérov, ktorí sú súčasťou partnerstiev územnej spolupráce ❖ Počet zrealizovaných podujatí, aktivít a projektov s regionálnymi partnermi ❖ Počet zrealizovaných podujatí, aktivít a projektov s nadregionálnymi partnermi ❖ Počet nových medzinárodných partnerstiev ❖ Počet realizovaných medzinárodných/cezhraničných podujatí, aktivít a projektov